Biblioteca IDIS „Viitorul”

COUNCIL OF EUROPE CONSEIL DE L'EUROPE

BUNELOR PROGRAMUL PRACTICI Moldova

IDIS VIITORUL
www.viitorul.org

O antologie a bunelor practici ale autorităților publice locale din Republica Moldova

PBP – 16 ani de performanță și istorii de succes

Ediția 2022

Sursa: PNUD Moldova

COUNCIL OF EUROPE CONSEIL DE L'EUROPE

BUNELOR PROGRAMUL PRACTICI Moldova

www.viitorul.org

O antologie a bunelor practici ale autorităţilor publice locale din Republica Moldova

Biblioteca IDIS „Viitorul"

16 ani de performanțe și istorii de succes

ediția 2022

Această publicație a fost realizată în cadrul Programului Bunelor Practici ale Autorităților Publice Locale din Moldova, implementat de Institutul pentru Dezvoltare și Inițiative Sociale (IDIS) „Viitorul”, cu suportul financiar al Consiliului Europei.

Autorii bunelor practici prezentate în această antologie sunt autoritățile publice locale din Republica Moldova.

Consultanţi: *Ana-Maria Veverița, Anatol Moldovan, Liubomir Chiriac, Valeriu Musteață, Vlad Catlabuga*

Coordonator ediţie: *Ana-Maria Veveriţa*

Opiniile și concluziile expuse în această publicație reflectă poziția autorilor și nu sunt împărtășite în mod obligatoriu de IDIS „Viitorul” și Consiliul Europei.

CUPRINS

Cuvânt înainte 5

Secţiunea I. GUVERNARE TRANSPARENTĂ PENTRU O ADMINISTRAȚIE PUBLICĂ INTELIGENTĂ

1.1. Consolidarea bunei guvernări prin introducerea tehnologiilor IT, promovarea transparenței și incluziunii sociale în sudul Moldovei 8

1.2. Socializare și implicare prin transparență 11

1.3. Municipiul Strășeni începe transformarea digitală printr-o aplicație de relaționare smart cu locuitorii – City Health 14

Secţiunea II. DEZVOLTARE LOCALĂ PRIN SOLIDARITATE COMUNITARĂ

2.1. Programul municipal de granturi pentru organizațiile de tineret și a concursului municipal de proiecte pentru grupurile de inițiativă ale tinerilor 18

2.2. „Uniți pentru Ucraina, uniți pentru pace” 22

2.3. Izolarea termică a Școlii Sportive Specializate de Rezerve Olimpice din orașul Călărași. 26

2.4. Integrarea socială a refugiaților ucraineni 29

2.5. Valorificarea oportunităților locale pentru transformarea cu suportul băștinașilor a satului Ciuciulea într-o localitate pro – business 31

2.6. Amenajarea Muzeului satului Cobîlea 34

2.7. Abilitarea refugiaților din Ucraina prin solidaritatea și sprijinul comunității locale și al diasporei 37

2.8. Mobilizând comunitatea, reparăm terenul sportiv pentru un sport de egalitate 41

2.9. Un teren sportiv – pentru un oraș sănătos! 45

2.10. Parcul Inspectoratului General de Carabinieri 47

2.11. Amenajarea pieței din satul Iezărenii Vechi 50

2.12. Parcul „Leagănul copilăriei” 53

2.13. „Tineri informați, instruiți și implicați – comună dezvoltată și prosperă” 56

2.14. „Copii fericiți acasă” 61

2.15. Ajutorarea vârstnicilor din satul Rogojeni 63

2.16. „Împădurim Roșcani” 65

2.17. Implicare pentru bunăstare 68

2.18. Valorificarea potențialului turistic prin amenajarea și dezvoltarea obiectivelor turistice locale 71

2.19. Consolidarea şi mobilizarea societăţii civile, partenerilor de dezvoltare şi diaspora în susţinerea persoanelor refugiate din Ucraina 75

2.20. „Apel la umanitate! Solidari cu Ucraina” 78

2.21. Emisiunea de obligațiuni municipale ca măsură de sporire a autonomiei locale 82

2.22. Slobozenii – solidari cu ucrainenii! 85

2.23. Tabăra de odihnă interactivă pentru copii „Bibcampingul curioșilor-2022” 87

2.24. Construcția unei piețe agricole pentru asigurarea securității alimentare a populației din satul Telița 90
2.25. Amenajarea stadionului sătesc prin implicarea comunitară 93
2.26. „Participare prin educație” 96
2.27. „Împreună cu tata și cu mama, învățăm să fim mai buni” 100
2.28. „Pășim veseli împreună!” 103
2.29. Îmbunătățirea condițiilor de dezvoltare și educație a copiilor de la grădinița din satul Ciumai 105
2.30. Solidaritate comunitară pentru dezvoltare locală: ONG „Terra-1530” – Primăria Vorniceni sau despre termoizolarea fațadelor grădiniței de copii nr.1 din Vorniceni și eficiența energetică 107

Secţiunea III. TRADIȚII AUTENTICE ACASĂ

3.1. „Sport și agrement – identitatea satului Budești” 112
3.2. Festivalul „Mioriță Laie-Bucălaie” 115
3.3. Crearea Centrului turistic „Porțile Raiului” 118
3.4. Amenajarea pensiunii turistice „Popasul lui Ștefan” 122
3.5. Restaurarea morii de vânt în satul Gaidar 124
3.6. Reabilitarea Cimitirului Evreiesc – destinație turistică de secole 127
3.7. Dezvoltarea, salvgardarea și valorificarea obiectivului cultural –turistic „La Cavouri” ... 130
3.8. Turismul rural ca la țară 133
3.9. Crearea traseului de drumeție al Moldovei centrale „Nisporeni – Dealul Bălănești” 135
3.10. Coasem IE la Strășeni, șezătoarea AO „MândrIA Basarabiei” 138
3.11. Crearea a două „generatoare” de servicii de turism 141

Secţiunea IV. INFRASTRUCTURĂ COMUNITARĂ PENTRU REVITALIZARE SOCIALĂ

4.1. Lucrări de amenajare a trotuarelor localității în cadrul traseului turistic „În vacanță la Budești” 146
4.2. Eficientizarea iluminatului public stradal „Licurici în inima Codrilor” 150
4.3. Consolidarea infrastructurii de alimentare cu apă și sanitație în zonele rurale prin evacuarea în siguranță a apelor uzate în orașul Cantemir (DevRAM), partea II 153
4.4. Promovarea potențialului turistic al orașului Cimișlia prin instalarea indicatoarelor turistice și stradale 158
4.5. Reparația căilor de acces în curțile blocurilor multietajate 160
4.6. Îmbunătățirea serviciilor de aprovizionare cu apă în orașul Drochia 163
4.7. Sisteme regionale „Apă-Canal” – Garanția sănătății noastre 166
4.8. Dezvoltarea infrastructurii în comuna Mileștii Mici 169
4.9. Reabilitarea trotuarelor din satul Obreja Veche 170
4.10. Modernizarea terenului de sport școlar al satului Sireți 172
4.11. Modernizarea pieței agroalimentare, regionale şi transfrontaliere 176
4.12. Reutilarea cazangeriei existente și rețelelor de încălzire la Liceul Teoretic Varnița 182

Cuvânt înainte

Autoritățile publice locale din Republica Moldova s-au confruntat în perioada 2020-2022 cu nemiloasa pandemie și groaznicul război ruso-ucrainean din vecinătate. Toți s-au convins că este dificil, dar nu și imposibil, să găsești soluții adecvate în aceste condiții în favoarea cetățenilor. Războiul din Ucraina a afectat extrem de dur foarte multă lume, generând valuri de refugiați, inclusiv pentru Republica Moldova, o țară mică cu resurse limitate. *„Refugiații ucraineni au fost primiți cu compătimire și căldură. Absolut toată lumea din localitate a ajutat cu ce a putut, venindu-le în întâmpinare. Toți refugiații, toate familiile împreună cu copii au fost adăpostiți cu grijă și prietenie”,* susține Tatiana Badan, primarul satului Selemet din raionul Cimișlia și președinta CALM. Și în acest spirit au acționat toate comunitățile din Moldova.

La data de 3 martie 2022, Republica Moldova a depus o cerere de aderare la Uniunea Europeană (UE), iar la 23 iunie 2022, Consiliul European a acordat Republicii Moldova statutul de țară candidată pentru aderarea la UE. În acest context, Programul Bunelor Practici, implementat de IDIS „Viitorul” mai bine de 17 ani, identifică și promovează cu succes bunele practici, realizate cu multă grijă și migală de comunitățile inovatoare din țara noastră, axate pe dezvoltarea socio-economică a localităților. Acestea reprezintă rezultatul activităților derulate pe parcursul mai multor ani de muncă asiduă, timp în care comunitățile au depus eforturi serioase la elaborarea, dezvoltarea și implementarea lor. În acelaşi timp, intenţia de a păstra inconfundabila identitate şi moştenirea culturală a comunităților, tradițiile și obiceiurile noastre, constituie o responsabilitate majoră în raport cu viitoarele generații și cu procesul de europenizare a țării. Echipele din primării, susținute de cetățeni, au depus multe eforturi și au făcut sacrificii pentru a rezolva problemele comunităților, acționând cu pricepere, competenţă, cu dăruire şi echidistanță, îmbrățișând o perspectivă europeană în tot ceea ce au realizat. În foarte multe situații primăriile, care conform sondajelor de opinii sunt instituțiile cu cea mai mare încredere din partea cetățenilor, nu au fost a doua casă pentru primari, ci chiar prima.

A lucra în parteneriat este cheia dezvoltării Moldovei, căci doar în cooperare poate fi crescută calitatea vieții locuitorilor din comunități. Iar bunele practici își au rădăcinile implantate în energia celor mai dinamici cetățeni ai țării, în multiplele experiențe ale comunităților inovatoare, în școala vieții acelor primari care dacă cad se ridică și merg înainte, care indiferent de „prognozele politice” caută și găsesc soluții la o serie de probleme locale. Liderii locali nu numai că știu ce trebuie să facă, dar prin energia lor, pot inspira și mobiliza comunitățile pentru a face față provocărilor marilor probleme cu care se confruntă țara și, prin dinamismul lor, ghidează comunitățile în producerea propriei dezvoltări și asigură soluțiile unei dezvoltări sociale armonioase.

Experții IDIS „Viitorul” au reușit permanent să identifice și să promoveze sute de practici de succes, verificate de timp și testate de comunități inovatoare, pentru a servi drept modele altor comunități care intenționează să realizeze proiecte similare, mizând

pe resursele proprii ori atrăgând resurse financiare externe. Schimbarea adevărată, după cum ne arată experiența altor țări, începe și se produce la nivel local.

Realizarea publicației a fost posibilă, în primul rând, mulțumită reprezentanților administrației publice locale care și-au manifestat constant interesul și capacitatea creatoare, cât și a experților IDIS „Viitorul", care au făcut tot posibilul ca rezultatele înregistrate să fie promovate și cunoscute tuturor.

Pentru ediţia curentă a Programului Bunelor Practici au fost depuse 84 dintre cele mai inovative bune practici, implementate de 57 de autorități publice locale din Moldova.

Secțiunile la care au aplicat administrațiile publice locale sunt:

Secțiunea 1. **Guvernare transparentă pentru o administrare publică inteligentă**

Secțiunea 2. **Dezvoltare locală prin solidaritate comunitară**

Secțiunea 3. **Tradiții autentice acasă**

Secțiunea 4**. Infrastructura comunitară pentru revitalizare socială**

În continuare mulţumim, în mod deosebit, membrilor Grupului Coordonator al Programului Bunelor Practici, care au depus eforturi considerabile pentru a identifica şi a selecta cele mai bune practici prezentate la concurs și anume: Tatiana Badan, preşedinta CALM; Eduard Ungureanu, expert în cadrul programului „Comunitatea Mea"; Zinaida Adam, coordonatoare de program PNUD Moldova; Dorin Vaculovschi, conferențiar universitar în cadrul ASEM; Valeriu Musteață, primarul satului Săiți din raionul Căușeni; Petru Sorici, primarul satului Nișcani din raionul Călărași și Ion Țurcanu, Consultant principal, Direcția administrație publică în cadrul Cancelariei de Stat.

Doresc, în mod deosebit, să aduc mulțumiri echipei Programului Bunelor Practici, ghidată cu măiestrie și eleganță de Ana-Maria Veverița, care împreună cu celebrii săi colegi, Vlad Catlabuga și Anatol Moldovan, cu rezistență și pasiune, au reușit în perioada de implementare a proiectului să întâlnească zeci de oameni talentați și pozitivi care cred că la noi în țară lucrurile se pot schimba spre bine și la nivel local fac lucruri minunate, au reușit să parcurgă mii de kilometri, prin sate îmbătrânite și orașe semi-pustii, în care încă mai pâlpâi viață și speranță, pentru a încuraja pe cei disperați și a promova acele valori și modele pozitive, de dezvoltare comunitară, ce merită să fie preluate și implementate în comunitățile noastre. *„Viața este ca mersul pe bicicletă. Pentru a-ți menține echilibrul trebuie să continui să mergi înainte",* puncta Albert Einstein.

Reprezentanții autorităților locale care cred că pot schimba spre bine lucrurile și doresc să se motiveze pentru a implementa unele din modelele de succes, pot examina cu atenție această antologie, și astfel, inspirându-se, vor fi pregătiți să contribuie cu idei inovatoare la procesul de dezvoltare comunitară și modernizare a localității.

Credem foarte mult ca paginile ce urmează a fi parcurse să reprezinte pentru fiecare cititor o lectură utilă și în același timp și, de ce nu, un stimul în a elabora și a implementa proiecte care vor aduce plus valoare procesului de europenizare și dezvoltare socio-economică a comunităților locale.

Liubomir CHIRIAC,
Director executiv, IDIS „Viitorul"

SECȚIUNEA I

GUVERNARE TRANSPARENTĂ PENTRU O ADMINISTRAȚIE PUBLICĂ INTELIGENTĂ

Transparența și participarea cetățenilor sunt instrumente-cheie în dezvoltarea unei bune guvernări. Ambele contribuie la crearea condițiilor necesare pentru ca cetățenii să înțeleagă și să evalueze deciziile pe care guvernul le ia în numele acestora, cât și pentru a garanta că propriile nevoi și opinii sunt luate în considerare în cadrul procesului de luare a deciziilor.

Cetățenii își doresc să fie informați cu privire la utilizarea banului public, să fie implicați în procesul de decizie pentru a contribui la bunul mers al societății, iar instituțiile și autoritățile publice trebuie să aibă o atitudine pro-activă și să vină în sprijinul nevoilor acestora. Potrivit Strategiei „Moldova 2030", o funcționare eficientă a instituțiilor statului, într-un mod transparent și centrate pe cetățean influențează direct asupra încrederii cetățeanului în stat și asupra identificării cu acesta.

Fie că este vorba de cultivarea unui dialog constant sau de optimizarea practicii dialogului social, atât față în față, cât și online, deschiderea sistemului decizional pentru cetățeni trebuie să fie prioritate pe agenda autorităților publice din Republica Moldova. Prin urmare, **administrația publică din țară trebuie să fie eficientă, transparentă și credibilă la toate nivelele**, inclusiv la nivel teritorial, unde descentralizarea și activitatea administrației locale trebuie să fie în serviciul cetățeanului.

Autoritățile publice locale s-au înscris în competiție la secțiunea „Guvernare transparentă pentru o administrație publică inteligentă" cu acțiuni care au contribuit la implementarea unor metode și practici de dialog și de consultare administrație publică locală-cetățeni, prin aplicarea unor mecanisme decizionale, în acord cu principiile privind transparența decizională, eficiența și eficacitatea autorităților publice, cum ar fi:

1. *acțiuni de promovare a transparenței;*
2. *utilizarea noilor tehnologii pentru a consolida actul de guvernare și dialogul cu cetățenii;*
3. *practici de stimulare a participării cetățenilor la viața publică;*
4. *măsuri de asigurare a transparenței, informarea și consultarea publică;*
5. *practici instituționale de implicare a cetățenilor în adoptarea deciziilor de interes public.*

I CONSOLIDAREA BUNEI GUVERNĂRI PRIN INTRODUCEREA TEHNOLOGIILOR IT, PROMOVAREA TRANSPARENȚEI ŞI INCLUZIUNII SOCIALE ÎN SUDUL MOLDOVEI

CARTE DE VIZITĂ

Localitatea	**municipiul Ceadîr-Lunga**
Regiunea de dezvoltare	UTA Găgăuzia
Numărul de locuitori	22 800
Primar	Anatolii Topal
Perioada de implementare a practicii	decembrie 2021 – mai 2022
Bugetul total	29 071 euro
Finanțatori	Administrația publică locală Agenția Slovacă pentru Cooperare şi Dezvoltare Internațională (Slovak Aid), Centrul „Pro-Europa”
Actorii implicați	Administrația publică locală, SlovakAid, Centrul „Pro-Europa” şi locuitorii municipiului

Sumar

Consilierii municipiului Ceadîr-Lunga şi cetăţenii care urmăresc online şedinţele Consiliului municipal văd imediat etapa adoptării unui decizii, dar şi numărul total de voturi, mulţumită proiectului finanţat de SlovakAid. Sistemul de vot electronic asigură transparenţa în luarea deciziilor, creşte responsabilitatea aleşilor locali şi a locuitorilor.

Beneficiari

- 22 800 de locuitori ai municipiului Ceadîr-Lunga.
- Locuitorilor din alte localităţi li s-a oferit posibilitatea de a se implica în procesul decizional al Consiliului municipal Ceadîr-Lunga.
- Rezidenţi activi ai municipiului care participă la procesul decizional.
- Angajaţii primăriei.
- Consilieri ai Consiliului municipal Ceadîr-Lunga.

Rezultatele obţinute

Cantitative

- 22 800 de locuitori ai municipiului Ceadîr-Lunga au acces la un proces decizional mai transparent şi la servicii sociale mai bune.
- Locuitori activi şi organizaţii publice implicate în procesul de luare a deciziilor.
- 10 angajaţi ai primăriei au participat la cursuri pentru a asigura transferul experienţei reformei slovace.
- 14 angajaţi ai primăriei au dobândit experienţă în optimizarea serviciilor sociale oferite grupurilor vulnerabile ale societăţii civile.
- Nouă angajaţi ai primăriei au participat la seminare privind beneficiile digitalizării şi introducerea informatizării progresive a sistemelor de documentare ale municipiilor.
- 23 de consilieri au primit cunoştinţele necesare pentru a lucra mai eficient folosind echipamente specializate de vot electronic.
- Locuitorii din alte localităţi participă în procesul decizional al Consiliului municipal Ceadîr-Lunga.
- Numărul de vizualizări ale difuzării şedinţelor Consiliului municipal Ceadîr-Lunga pe YouTube ajunge la 2 000.

Calitativ

- Funcționarea eficientă și transparentă a Consiliului municipal și a primăriei.
- Îmbunătățirea transparenței și informatizării Consiliului municipal și primăriei.
- Implicarea societății civile în domeniul integrării sociale la nivel local.

Elementele inovatoare ale practicii

Introducerea unui sistem de vot electronic face posibilă asigurarea transparenței în luarea deciziilor, creșterea responsabilității consilierilor municipali și a gradului de conștientizare a locuitorilor municipiului și a altor părți interesate cu privire la adoptarea unei anumite decizii.

Rezultatele votării sunt reflectate instantaneu pe ecranul din sala de ședințe. Astfel, cei prezenți în sală și care urmăresc online derularea ședinței Consiliului municipal pot vedea imediat etapa adoptării unei decizii (adoptată sau nu), precum și numărul de voturi pro și contra.

Introducerea unui sistem electronic va simplifica procesul de înregistrare a datelor referitoare la gospodării, membrii gospodăriilor și activitățile economice ale acestora, va permite generarea de rapoarte statistice, urmate de tipărirea și exportul datelor.

Lecțiile învățate

În procesul de implementare a proiectului administrația locală a înțeles că este necesară îmbunătățirea competențelor specialiștilor în domeniul utilizării tehnologiilor IT.

II SOCIALIZARE ŞI IMPLICARE PRIN TRANSPARENȚĂ

CARTE DE VIZITĂ

Localitatea	**comuna Ruseştii Noi**, raionul Ialoveni
Regiunea de dezvoltare	Centru
Numărul de locuitori	5 667
Primar	Valentina Meşină
Perioada de implementare a practicii	ianuarie 2020 – august 2022
Finanțare	Fără cheltuieli
Actorii implicați	Locuitorii comunei Ruseştii Noi şi administrația publică locală

Sumar

Informațiile publice sunt acum mai accesibile pentru locuitorii din comuna Ruseștii Noi, raionul Ialoveni. Și asta deoarece Primăria a creat un grup public al comunității pe rețeaua Facebook. Zilnic, sunt postate informații, sondaje și anunțuri de ultima oră din localitate ce facilitează dialogul dintre cei circa 3 mii de cetățeni înregistrați și administrația locală.

Grupul PRIMĂRIA RUSEȘTII NOI (grup de lucru) a fost creat în anul 2020 urmare a dezbaterilor publice privind problemele apărute în comună. Inițiativa urmărește să convingă de importanța fiecărui localnic la implementarea proiectelor de dezvoltare locală.

Beneficiari

Beneficiarii proiectului sunt toți cetățenii comunei Ruseștii Noi.

Rezultatele obținute

- S-a reușit realizarea unei companii informaționale veridice și accesibile care are un impact atât pe rețele sociale cât și în societate, discutată, analizată evaluată de toți locuitorii, chiar și a celor care nu sunt cu prezența fizică în localitate. Este vorba despre membrii diasporei, astfel, implicându-se activ în viața de zi cu zi a comunei și realizarea Strategiei de Dezvoltare Locală. Grupul este accesibil tuturor sătenilor (localitate/diasporă), voluntarilor, ONG-urilor, Consiliului comunal, Consiliului raional, poliție și unor reprezentanți ai Guvernului, cu membri activi de 3,2 K membri.
- Activitatea și prezentarea în comun a informațiilor pe diferite tematici a devenit un proces deschis și transparent care a adus spre publicul larg:
  - interacțiune puternică a factorilor de decizie politică cu cetățenii și societatea civilă;
  - audierile publice;
  - transparență bugetară și bugetare participativă;
  - promovarea ideilor de proiect de la inițiere până la finalizare;
  - identificarea și numirea prin concurs a Cetățeanului de onoare al comunei;
  - determinarea prin sondaje a unor taxe de prestare a serviciilor;
  - pregătirea și realizarea unor ședințe informativ-demonstrative pentru locuitorii comunității în participare activă la desfășurarea Festivalului

tradițional „Festivalul cireşelor şi vărzărilor”, activității muzeistice, culturale, sportive, a echipelor de fotbal „FC Codru Ruseştii Noi”, a ansamblurilor folclorice „Floare de Cireş”, „Datina Neamului”, a Bibliotecii Publice şi a altor activități;
  - valorificarea fiecărui ruseştean prin hashtag-ul #mândru_de_Ruseştii_Noi;
  - discuții pe marginea proiectelor de decizii a Consiliului comunal;
  - deciziile Consiliului comunal publicate şi realizate;
  - conştientizarea şi implicarea directă a membrilor societății ca un factor important şi decisiv în dezvoltarea comunei;
- Generarea de idei inovatoare care conduc la modernizarea serviciilor publice prin abordări noi şi idei creative.
- Buna practică, care a reuşit implicarea cetățenilor şi a voluntarilor la o sută de procente, se bucură de succes între locuitorii comunei Ruseştii Noi.

Elementele inovatoare ale practicii

Locuitorii comunei au fost mobilizați prin participarea activă la diversele activități pe timp de pandemie, cum ar fi Festivalul cireşelor şi vărzărilor (online) ediția a VIII-a 2020.

Practica a fost posibil de realizat cu resurse umane reduse la minim (primarul, plus moderator din societatea civilă), cu resurse materiale, financiare şi zero investiții.

Lecțiile învățate

- Promovarea prin diversificare şi îmbunătățirea calitativă de a oferi informația şi noutatea de moment.
- Noi metode de promovare a inițiativelor.
- Analiza, concluzionarea, diversitatea opiniilor şi a propunerilor publice.
- Orientarea, modelarea, sistematizarea informațiilor pentru formularea şi prioritizarea ideilor.

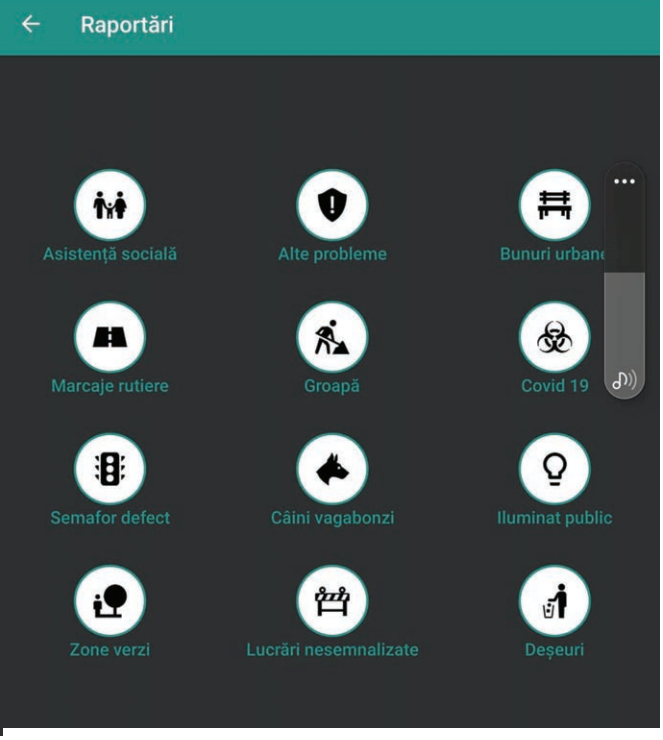

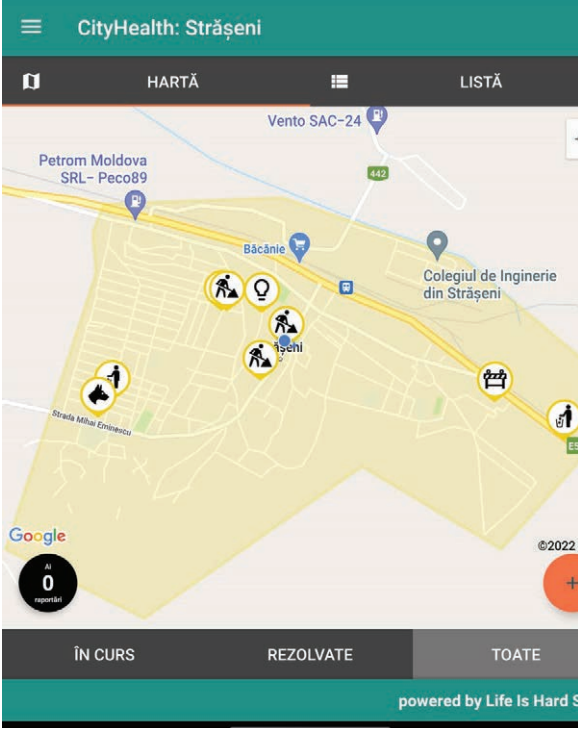

III MUNICIPIUL STRĂȘENI ÎNCEPE TRANSFORMAREA DIGITALĂ PRINTR-O APLICAȚIE DE RELAȚIONARE SMART CU LOCUITORII – CITY HEALTH

CARTE DE VIZITĂ

Localitatea	**municipiul Strășeni**
Regiunea de dezvoltare	Centru
Numărul de locuitori	20 000
Primar	Valentina Casian
Perioada de implementare a practicii	iunie 2022 – prezent
Finanțare	Voluntariat
Actorii implicați	Administrația publică locală, compania „Life Is Hard – Work Soft” (LIH, România) și locuitorii municipiului

Sumar

Municipiul Strășeni a devenit din iunie 2022, primul smart city din Moldova digitalizat cu ajutorul aplicației City Health, furnizată de clujeni. Aplicația este oferită cetățenilor de către primărie, iar locuitorii sunt informați despre blocajele rutiere, închideri de străzi, lucrări de infrastructură și chiar situații de urgență, fiind ulterior notificați în legătură cu rezultatul sesizărilor lor.

Digitalizarea reprezintă una dintre direcțiile strategice de acțiune ale echipei administrative din Strășeni. În acest sens, administrația publică locală din municipiul Strășeni pune la dispoziția tuturor locuitorilor o aplicație mobilă, prin care aceștia se pot implica în soluționarea problemelor la nivel de comunitate și pot sesiza problemele pe care le întâmpină. Aplicația City Health este gratuită, astfel cetățenii din localitate pot transmite rapid sesizări, au acces la informații de maxim interes, sunt la curent cu ultimele noutăți, participa la sondaje de opinie, sunt conectați la dezvoltarea orașului și implicați direct în acest proces.

Cetățeanul care are instalată aplicația în telefon, este conectat la informațiile transmise de autoritățile locale, poate transmite în mai puțin de un minut raportări legate de problemele din oraș care afectează activitatea dânsului și a altor cetățeni în mod direct sau indirect, va putea veni cu sugestii și exprima în mod direct părerea cu privire la diverse măsuri luate la nivel local. Reprezentanții administrației publice primesc instant aceste sugestii și raportări, ulterior răspund în termene proxime, în dependență de situație sau caz.

Beneficiari

Locuitorii municipiului Strășeni.

Rezultatele obținute

Rezultate cantitative:

- 206 de utilizatori înregistrați (date disponibile la 20 septembrie 2022)
- Numărul modulelor de informare: 12
- Numărul de sesizări înregistrate: 41
- Numărul de sesizări cu răspuns: 41 (data disponibile în august 2022)

Rezultate calitative:

Buna practica este în proces de implementare, iar rezultatele demonstrează receptivitatea din partea cetățenilor, ceea ce este un obiectiv prioritar pentru administrația publică locală.

Elementele inovatoare ale practicii

Platforma City Health face parte dintr-un pachet de soluții pentru comunitățile viitorului, cu adevărat conectate, sigure și inteligente. Soluția este furnizată și implementată de către „Life Is Hard – Work Soft", o companie de tehnologie din România specializată în digitalizarea companiilor și comunităților locale. Aplicația a câștigat deja multiple premii la concursuri internaționale de IT și este utilizată în peste 40 de comunități la nivel internațional.

Lecțiile învățate

Practica demonstrează că problemele cetățenilor pot fi soluționate într-un timp record, fără ca cetățeanul să se deplaseze la primărie, un aspect pozitiv, dar acestea sunt prioritizate în funcție de complexitatea și necesitatea intervenției prompte din partea administrației publice locale, uneori cetățeanul fiind nemulțumit de răspuns.

Un alt aspect pozitiv în implementarea bunei practici este sprijinul administrației publice locale în abordarea provocărilor cotidiene și implicarea cetățenilor în procesul de rezolvare.

SECȚIUNEA II

DEZVOLTARE LOCALĂ PRIN SOLIDARITATE COMUNITARĂ

Implicarea comunitară este un proces democratic, prin care cetățenii unei comunități acționează în interesul lor comun. Implicarea comunitară începe de la atitudinea responsabilă pentru ceea ce se întâmplă în jurul nostru. Aceasta n-are vârstă și nici număr fix de participanți. Un singur om poate mobiliza o întreagă comunitate în jurul unei inițiative de interes comun, iar o comunitate poate amplifica schimbările pozitive într-o societate. Rolul autorităților publice locale este unul foarte important în crearea unui mediu propice pentru participare comunității și creșterea puterii unei comunități de a contribui la schimbare.

În același timp, solidaritatea comunitară este sentimentul de unitate bazat pe interese și obiective comune, împărtășit de locuitorii unei comunități, care lucrează împreună pentru bunăstarea societății și atingere unui scop comun, pentru ca schimbarea să aibă loc pentru toată lumea. Solidaritatea este principiul care inspiră acțiunea pentru ceilalți. Solidaritatea umană înseamnă că lucrăm împreună pentru binele tuturor, fiind o obligație morală atât față de cei care ne sunt apropiați, cât și față de oamenii care sunt de altă societate decât noi.

Solidaritatea face comunitățile puternice, Moldova devenind astfel țară mică cu inimă mare.

Rolul solidarității comunitare în dezvoltarea locală este semnificativă deoarece consolidează eforturile tuturor actorilor de a avea grijă de ceilalți pentru binele comun. Principiul solidarității înseamnă că toți suntem responsabili pentru bunăstarea celorlalți. În acest fel, solidaritatea face comunitățile puternice.

Autoritățile publice înscrise în competiție la această secțiune au prezentat bune practici care se referă la:

1. *soluții privind stimularea activităților economice din comunitate;*
2. *activități de solidaritate și sprijinul comunității locale și al diasporei la gestionarea crizei provocate de războiul din Ucraina;*
3. *acțiuni de dezvoltare a comunității prin grupuri de acțiune locală;*
4. *inițiative, practici sau proiecte implementate, în care implicarea cetățenilor a produs efecte pozitive și semnificative în comunitate;*
5. *modele de activism civic și mobilizare între administrația publică locală, structuri asociative și mediul de afaceri, în contextul asigurării dezvoltării durabile la nivel local;*
6. *crearea oportunităților de dezvoltare multilaterală a tinerilor și participării acestora în viața economică, socială și culturală locală;*
7. *implicarea băștinașilor migranți în identificarea și valorificarea oportunităților locale ale comunității.*

I PROGRAMUL MUNICIPAL DE GRANTURI PENTRU ORGANIZAȚIILE DE TINERET ȘI A CONCURSULUI MUNICIPAL DE PROIECTE PENTRU GRUPURILE DE INIȚIATIVĂ ALE TINERILOR

CARTE DE VIZITĂ

Localitatea	**municipiul Bălți**
Regiunea de dezvoltare	Nord
Numărul de locuitori	102 457
Primar	Nicolai Grigorișin
Perioada de implementare a practicii	octombrie 2021 – decembrie 2021
Bugetul total	141 630 lei
Finanțatori	Administrația publică locală Ministerul Educației și Cercetării Organizații de tineret și grupuri de inițiativă a tinerilor
Actorii implicați	Administrația publică locală, Ministerul Educației și Cercetării, Gimnaziul nr. 14, Centrul de resurse pentru adolescenți și tineret, organizațiile și grupurile de inițiativă ale tinerilor

Sumar

Zeci de proiecte în domeniul voluntariatului, dezvoltării serviciilor și a spațiilor pentru tineri din municipiul Bălți sunt implementate anual prin Programul municipal de granturi pentru organizațiile de tineret și pentru grupurile de inițiativă ale tinerilor. În anul 2021 în cadrul programului au beneficiat aproape 3 mii de tineri.

Programul municipal de granturi destinat tinerilor din municipiul Bălți urmărește crearea oportunităților de participare și dezvoltare multilaterală a tinerilor în vederea participării active a acestora în viața economică, socială și culturală a municipiului și a țării. Acesta prezintă modul în care s-a asigurat dezvoltarea personală și profesională a tinerilor și incluziunea acestora, în special a celor cu oportunități reduse. Programul descrie principalele intervenții la nivel municipal în ceea ce privește sporirea accesului tinerilor la oportunități și servicii calitative, care a determinat integrarea socială și economică a tinerilor.

Programul anual de granturi urmărește într-un final să susțină și să dezvolte sectorul de tineret din municipiul Bălți, prin care să oferă, în bază de concurs, suport logistic și financiar pentru realizarea inițiativelor, programelor și proiectelor de tineret, consolidând în acest mod cooperarea cu societatea civilă.

Beneficiari

Beneficiarii direcți sunt tinerii din municipiul Bălți, satul Elizaveta și satul Sadovoe. În cadrul programului de granturi desfășurat în anul 2021 au beneficiat 2 927 de tineri.

Rezultatele obținute

Cantitative

- Ponderea localităților unice din cadrul unității administrativ-teritoriale în care au fost implementate proiecte ale tinerilor: 100%.
- Ponderea tinerilor implicați în implementarea proiectelor comunitare: 0,8%.
- Ponderea tinerilor beneficiari ai proiectelor implementate: 5%.

- Numărul inițiativelor/proiectelor tinerilor beneficiare de suport financiar: opt unități.
- Numărul tinerilor implicați în implementarea proiectelor comunitare: 436 de tineri.
- Numărul tinerilor beneficiari ai proiectelor implementate: 2 927 de tineri.
- Suma alocată de către autoritatea administrației publice locale pentru programul de granturi: 50 000 de lei.
- Suma solicitată de la Ministerul Educației și Cercetării: 50 000 de lei.
- Suma preconizată pentru finanțarea proiectelor câștigătoare, conform procesului-verbal al comisiei: 100 000 de lei.
- Cheltuieli medii pentru implementarea unei inițiative/unui proiect al tinerilor: 12 500 de lei.

Calitative

Programul municipal de granturi destinat tinerilor din municipiul Bălți reprezintă un set de activități strategice, realizarea cărora a devenit posibilă în condițiile

conlucrării și cooperării tinerilor cu administrația publică locală, sectorul asociativ și cel privat.

În procesul de elaborare și implementare a proiectelor, tinerii municipiului Bălți s-au identificat nu doar ca beneficiari, ci și ca actori activi în realizarea inițiativelor și proiectelor propuse spre finanțare, ceea ce ne demonstrează un rezultat al schimbării calitative.

Elementele inovatoare ale practicii

Programul municipal de granturi destinat tinerilor din municipiul Bălți a fost elaborat în concordanță cu principalele priorități, strategii și programe în domeniul de tineret, de nivel internațional și național. Documentul transpune viziunea municipiului Bălți pentru dezvoltarea sectorului de tineret și pune în aplicare principiile și direcțiile prioritare stabilite în Legea Nr. 215/2016 cu privire la tineret, care asigură crearea oportunităților de participare și dezvoltare multilaterală a tinerilor în vederea participării lor active la toate aspectele vieții, prin integrare și implicare deplină, prin acces la informare și la servicii de calitate în educație, sănătate și în domeniul social-economic.

Lecțiile învățate

Programul municipal de granturi destinat tinerilor din municipiul Bălți prevede implicarea directă a tinerilor, a lucrătorilor și a organizațiilor de tineret în viața politică, economică, socială și culturală, crearea condițiilor adecvate pentru a le asigura tinerilor oportunități egale.

Practica a permis tinerilor să-și dezvolte cunoștințele și competențele în vederea integrării depline, implicării active în toate aspectele vieții. Dezvoltarea sectorului de tineret, precum și a structurilor de tineret și a organizațiilor/instituțiilor ce oferă programe și servicii acestora devine o prioritate la nivel de municipiu, care urmează să adopte și să implementeze politici efective ce vizează toate categoriile de tineri.

II „UNIȚI PENTRU UCRAINA, UNIȚI PENTRU PACE”

CARTE DE VIZITĂ

Localitatea	**satul Budeşti**, municipiul Chişinău
Regiunea de dezvoltare	Centru
Numărul de locuitori	5 078
Primar	Nina Costiuc
Perioada de implementare a practicii	februarie 2022 – prezent
Bugetul total	183 400 lei şi 8 880 lire sterline
Finanţatori	Administraţia publică locală (care a achitat serviciile comunale şi personalul auxiliar pentru întreţinerea spaţiilor PNUD prin programul „Migraţie şi Dezvoltare Locală - II” (Guvernul Elveţiei) LUND Trust MAD-Aid Camera de Comerţ a Marii Britanii Terre des hommes Asociaţia „Pas cu Pas” **Donaţii** • Alimentaţie (dejun şi prânz) pentru 120 de copii, din partea Bisericii creştin-evanghelică baptistă „Isus Salvatorul”. • Colete alimentare din partea Asociaţiei de binefacere coreeană „Calea Fericirii”
Actorii implicaţi	Asociaţia obştească „Budeşti-casa părintească”, agenţii economici din localitate, parteneri de dezvoltare, PNUD Moldova, Programul „Comunitatea mea”, Biserica „Sfinţii Arhangeli Mihail şi Gavriil”, Biserica creştin-evanghelică baptistă „Isus Salvatorul”, Clubul sportiv de hipism „Sparta”, Asociaţia de binefacere coreeană „Calea Fericirii”, FC „Sportul”, Centrul medical „Emanuel”, Centrul prietenos tinerilor Ciocana

Sumar

Comunitatea din satul Budești, municipiul Chișinău, și-a unit eforturile pentru a susține familiile refugiaților din Ucraina. Astfel, 253 de persoane refugiate au fost adăpostite de familiile din localitate și au beneficiat de servicii de primă necesitate, iar copii refugiaților au avut parte de un program divers de activități cultural-educative și de agrement.

Practica „Uniți pentru Ucraina/Uniți pentru pace" a apărut odată cu declanșarea războiului din țara vecină, Ucraina. Administrația publică locală, în comun cu locuitorii satului Budești s-au solidarizat pentru susținerea familiilor refugiaților ucraineni, prin acordarea diferitor servicii de depășire a situații de criză: oferirea unui loc de trai sigur, a alimentelor, oferirea produselor de igienă personală, antrenarea copiilor în diferite activități de recreere, având ca scop diminuarea stărilor de stres, apărute în perioada situației de război în țara vecină, Ucraina.

Peste 29 de familii din localitate s-au implicat și au susținut familiile refugiaților ucraineni oferindu-le un adăpost, iar agenții economici le-au oferit alimentare și transport gratuit. În același timp, specialiștii de la Asociația obștească „Budești-casa părintească" au desfășurat activități de recreere pentru copiii din familiile refugiaților ucraineni în incinta Centrului pentru copii și tineret, Căminului cultural și Bibliotecii publice.

Beneficiari

29 de familii din satul Budești s-au oferit să acorde adăpost, hrană și obiecte de primă necesitate pentru 253 de refugiați ucraineni, inclusiv 113 femei, 108 copii și 21 de bărbați.

Rezultatele obținute

Cantitative

- 253 de persoane refugiate au primit adăpost în satul Budești, inclusiv 113 femei, 108 copii și 21 de bărbați.
- 29 de familii din localitate au oferit adăpost refugiaților ucraineni.
- 120 de copii din familiile refugiaților ucraineni și copii din localitate au fost implicați în activitățile de recreere în perioada vacanței, organizate și desfășurate de către Biserica creștin - evanghelică baptistă „Isus Salvatorul".

- 250 de copii din familiile refugiaților ucraineni și copii din localitate au fost implicați în activitățile de recreere în perioada vacanței, organizate și desfășurate de către Asociația obștească „Budești casa-părintească”, în cadrul programului „Uniți pentru Ucraina/Uniți pentru pace”, finanțat de LUND Trust, implementat de MAD-Aid Camera de Comerț a Marii Britanii din Republica Moldova, în sumă de 8 880 de lire sterline.
- 80 de copii din familiile refugiaților ucraineni și copii din localitate au fost implicați în activitățile de recreere în perioada vacanței, implementat de Asociația obștească „Budești casa-părintească”, în cadrul proiectului finanțat de Terre des hommes, suma proiectului fiind de 138 400 de lei.
- 1 000 de beneficiari, cetățeni din localitate și refugiați, adăpostiți în localitate, au primit ochelari, medicamente și consultații medicale gratuite din partea Centrului medical „Emanuel”.
- Cinci persoane din cadrul primăriei, cinci persoane din cadrul direcției de poliție, doi pompieri, șapte conducători de cercuri educative din cadrul Centrului pentru copii și tineret, 11 lucrători medicali de la Centrul de sănătate Budești, 10 cadre didactice din cadrul Liceului Teoretic Budești, opt cadre didactice din cadrul grădiniței de copii „Viorel și Viorica”, 10 agenți economici, care s-au implicat și au oferit suportul necesar familiilor refugiaților ucraineni.

Calitative

- A fost fortificat parteneriatul dintre administrația publică locală, instituțiile publice și agenții economici din localitate.
- Acțiunile desfășurate au avut un impact pozitiv asupra schimbării mentalității și implicarea voluntară a locuitorilor satului Budești, întru dezvoltarea în societate a empatiei și compasiunii în raport cu alte persoane, fiind un examen de solidaritate comunitară pentru budeșteni, care a fost susținut cu demnitate.

Elementele inovatoare ale practicii

În rezultatul identificării impactului negativ asupra populației, precedat de situația pandemică și de război, Consiliul local Budești, prin Decizia nr. 3/6 din 09.09.2021, a decis crearea Centrului comunitar în localitate care, la necesitate, va putea acorda consiliere și susținere persoanelor vulnerabile în etate și refugiaților.

Implicarea localnicilor din satul Budești în acțiunile de voluntariat vor avea un impact pozitiv în dezvoltarea mai eficientă a relațiilor cu administrația publică locală.

Lecțiile învățate

Doar colaborarea locală între administrația publică locală, locuitori și agenții economici din localitate va consolida relațiile durabile, pentru a depăși orice dificultate, soluționarea comună a problemelor, indiferent de situația din țară și de peste hotare.

III IZOLAREA TERMICĂ A ŞCOLII SPORTIVE SPECIALIZATE DE REZERVE OLIMPICE DIN ORAŞUL CĂLĂRAŞI

CARTE DE VIZITĂ

Localitatea	**oraşul Călăraşi**
Regiunea de dezvoltare	Centru
Numărul de locuitori	16 400
Primar	Ion Olari
Perioada de implementare a practicii	martie 2021– martie 2022
Bugetul total	554 829 lei
Finanţatori	Administraţia publică locală Guvernul Republicii Moldova Biroul Relaţii cu Diaspora SRL „Autoluxservice” Diaspora şi cetăţenii
Actorii implicaţi	Administraţia publică locală, Biroul Relaţii cu Diaspora, SRL „Autoluxservice”, diaspora, cetăţenii şi angajaţii Şcolii Sportive Specializate de Rezerve Olimpice

Sumar

Copiii și tinerii care se antrenează la Școala Sportivă Specializată de Rezerve Olimpice din Călărași au condiții mai bune de antrenament și dezvoltare. Și asta după, prin programul DAR „1+3" aici s-au termoizolat pereții exteriori și pardoseala, pereții au fost tencuiți, iar rețeaua electrică - reabilitată.

Scopul proiectului este creșterea calității vieții călărășenilor și creșterea gradului lor de implicare pentru îmbunătățirea factorilor de mediu prin reducerea consumului de energie și reducerea emisiilor de CO_2 în atmosferă. Obiectivele proiectului constau în eficientizarea consumului de energie a clădirii Școlii Sportive Specializate de Rezerve Olimpice din orașul Călărași prin izolarea termică a anvelopei clădire, crearea condițiilor mai bune de antrenamente pentru 120 de discipoli. Un alt obiectiv constă în sporirea gradului de implicare și participare a Diasporei în dezvoltarea socio-economică a și de mediu a orașului Călărași.

Proiectul face parte din Programul național Diaspora Acasă Reușește „DAR 1+3", finanțat de Guvern prin Biroul Relații cu Diaspora.

Beneficiari

120 de tineri și copii care frecventează Școala Sportivă, 120 de tineri și copii, angajații au acces la condiții de antrenament mai bune.

Rezultatele obținute

Cantitative

- 346 m^2 de pereți exterior termoizolați.
- 40,25 m^2 de pardoseală termoizolată.
- 100 m de rețea electrică reabilitată.
- 56 de membri ai diasporei și cetățeni au contribuit.
- Agenți economici au contribuit financiar.
- Mobilizarea și implicarea diasporei.
- Opt campioni naționali și mondiali implicați în campania de colectare de fonduri, prin organizarea unui flashmob online.

- Organizat evenimentul internațional de lupte libere „Cupa Călărași”, unde au participat în jur de 200 de participanți care au aflat despre proiectul de izolare termică și modul în care diaspora, cetățenii de pe loc se pot implica pentru realizare unui scop comun.
- Peste 50 de participanți la Zilele Diasporei din Călărași, care au aflat despre rolul cetățenilor de peste hotare în sprijinul dezvoltării comunității, istoriile de succes a celor reveniți acasă și a celor plecați peste hotare.

Calitative

- Consolidarea relațiile și păstrarea conexiunii dintre cetățenii plecați peste hotare și administrația publică.
- Creșterea gradului de implicare a cetățenilor și diasporei la dezvoltarea social-economică locală.
- Reducerea consumului de gaze natural cu 30% anual, reducerea emisiilor de carbon.
- Îmbunătățirea aspectului estetic al clădirii.
- Creșterea imaginii orașului.
- Îmbunătățirea condițiilor de educare și antrenare a 120 de tineri și copii care frecventează Școala Sportivă.
- 120 tineri și copii, dar și angajații au acces la condiții de antrenament mai bune.

Elementele inovatoare ale practicii

Mobilizarea comunității și partenerilor locali pentru creșterea calității vieții cetățenilor.

Lecțiile învățate

Lecțiile învățate este că mereu sunt oportunități de a mobiliza comunitatea prin intermediul oamenilor de încredere, care au conexiuni strânse cu cei din diasporă. Iar cel mai important lecție este încadrarea în timp a implementării proiectului, planificarea corectă și selectarea ideii de proiect care implică lucrări de construcție rapide cu mică capacitate. Lecția de bază învățată este să fie luate în calcul mai multe scenarii care pot apărea și să fie planificat timp pentru acestea.

IV INTEGRAREA SOCIALĂ A REFUGIAŢILOR UCRAINENI

CARTE DE VIZITĂ

Localitatea	**oraşul Căuşeni**
Regiunea de dezvoltare	Sud
Numărul de locuitori	20 000
Primar	Anatolie Donţu
Perioada de implementare a practicii	februarie 2022 – prezent
Bugetul total	Haine, alimente etc
Finanţatori	Comunitatea locală Agenţi economici Ministerul Muncii şi Protecţiei Sociale
Actorii implicaţi	Persoanele fizice, ONG-uri, agenţi economici, Ministerul Muncii şi Protecţiei Sociale, administraţia publică locală

Sumar

Încă din primele zile ale războiului din Ucraina, comunitatea din orașul Căușeni, împreună cu Primăria, s-au mobilizat pentru a pune umărul și a ajuta cei peste 2 000 de ucrainenii sosiți în oraș. Locuitorii au colectat produse alimentare, de igienă și de strictă necesitate pentru refugiați, iar 10 copii și peste 20 de adulții au fost ajutați de autorități să se angajeze și integreze în instituțiile de învățământ și câmpul muncii.

Beneficiari

Beneficiarii sunt refugiații din Ucraina.

Rezultatele obținute

Până în prezent au fost înregistrați peste 2 000 de persoane care în timp au plecat. Refugiați ucraineni prezenți în oraș la moment sunt 500 de persoane.

Participarea activă a refugiaților în toate aspectele vieții din oraș, atât economic, cât și social. Cetățenii au dat dovadă de multă ospitalitate și solidaritate.

Elementele inovatoare ale practicii

Inovator pentru noi și toți ceilalți care primesc refugiați ucraineni este însuși modul în care se petrece primirea fluxului foarte mare de refugiați. Mobilizarea și toleranța cetățenilor orașului pentru a primi refugiați.

Lecțiile învățate

Lecții învățate: voluntariat, mobilizare și solidaritate.

V VALORIFICAREA OPORTUNITĂŢILOR LOCALE PENTRU TRANSFORMAREA CU SUPORTUL BĂŞTINAŞILOR A SATULUI CIUCIULEA ÎNTR-O LOCALITATE PRO – BUSINESS

CARTE DE VIZITĂ

Localitatea	**satul Ciuciulea**, raionul Glodeni
Regiunea de dezvoltare	Nord
Numărul de locuitori	3 080
Primar	Ilie Calistru
Perioada de implementare a practicii	mai 2021– decembrie 2021
Bugetul total	453 007 lei
Finanţatori	Programul „DAR 1+3” Diaspora Acasă Reuşeşte (Guvernul Republicii Moldova) Asociaţia de băştinaşi „Ciuciulea – Vatră de Dor” Administraţia publică locală Consiliul raional Glodeni Efes Vitanta Asociaţia Naţională pentru Turismul Receptor (ANTRIM)
Actorii implicaţi	Administraţia publică locală, agenţii economici, finanţatorii, Asociaţia de băştinaşi „Ciuciulea – Vatră de Dor” şi locuitorii

Sumar

Afacerile antreprenorilor locali și agoturismul ecologic din satul Ciuciulea, raionul Glodeni, va fi modernizat mulțumită proiectului „Valorificarea oportunităților locale pentru transformarea cu suportul băștinașilor a satului Ciuciulea într-o localitate pro-business", finanțat prin Programul „DAR 1+3".

Astfel, în localitate a fost creat un hostel pentru cazarea turiștilor în edificiului școlii vechi construite în anul 1836, organizate două ediții ale atelierului internațional de sculptură în lemn, iar 13 sculpturi au montate pe Aleea dinastiilor băștinașilor din Ciuciulea în ultimii doi ani. Tot în cadrul proiectului urmează a fi reabilitată grădina zoologică și organizate alte activități de dezvoltare a infrastructurii turistice din localitate.

Realizarea acestui proiect cu suportul băștinașilor a dinamizat oferta antreprenorilor locali cu servicii turistice și produse meșteșugărești, culinare și agricole. În prezent, o parte din antreprenori din localitate, actuali și foști migranți sunt interesați în diversificarea activităților economice. La fel, sunt antreprenori locali ce ar dori să înființeze case rurale pentru cazarea turiștilor.

Beneficiari

Beneficiarii direcți ai proiectului sunt 3 080 de locuitori ai satului, persoane implicate în migrație, turiștii și oaspeții localității.

Rezultatele obținute

Cantitative

- Patru camere de hotel amenajate cu paturi într-o clădire construită în anul 1886, care va fi utilizată în calitate de hostel.
- Mini – grădină zoologică, care va fi extinsă anual cu suportul grădinii zoologice din Chișinău.
- Un parc amenajat cu arbori și arbuști plantați de diferite specii, contractați sau donați de Agenția „Moldsilva" și Dendrariul din Chișinău.
- Un atelier național de sculptură care este organizat în fiecare an

cu asistența domnului Stanislav Duduciuc, membru al Asociației artiștilor plastici din România.

- Câte opt sculpturi în lemn, produse anual, care vor fi montate pe Aleea Dinastiilor Băștinașilor din Ciuciulea.
- Aleea dinastiilor băștinașilor este creată cu asistența migraților interni și externi.

Calitative

După finalizarea proiectului, activitățile economice în domeniul turismului se vor extinde, respectiv din consumul turistic se va asigura durabilitatea afacerilor de ospitalitate (cazare, alimentație publică, muzeu, atracții). În parc va fi amenajat un spațiu pentru organizarea diferitor evenimente, inclusiv Ziua Diasporei, târguri, festivaluri și concerte.

Elementele inovatoare ale practicii

Realizarea acestui proiect este specific întrucât conține foarte multe activități de implicare a cetățenilor și comunicare cu diaspora. Implementarea acestuia a schimbat radical aspectul localității, dar și a mobilizat comunitatea în soluționarea unei probleme comune.

Lecțiile învățate

Lecțiile învățate din această practică au în vedere respectarea în totalmente a acțiunilor de implementare conform graficului și monitorizarea cu strictețe de către comisia creată a graficului lucrărilor și calității acestora.

VI AMENAJAREA MUZEULUI SATULUI COBÎLEA

CARTE DE VIZITĂ

Localitatea	**satul Cobîlea**, raionul Şoldăneşti
Regiunea de dezvoltare	Centru
Numărul de locuitori	2 500
Primar	Angela Ababei
Perioada de implementare a practicii	septembrie 2020 – octombrie 2022
Bugetul total	554 000 lei
Finanţatori	Administraţia publică locală PNUD prin programul „Migraţie şi Dezvoltare Locală - II” (Guvernul Elveţiei) Comunitatea locală
Actorii implicaţi	Primăria satului Cobîlea, Asociaţia de băştinaşi din Cobîlea, PNUD Moldova, locuitorii satului şi agenţii economici

Sumar

Pentru ca satul Cobîlea din raionul Şoldăneşti să fie inclus pe traseul turistic naţional, autorităţile locale au deschis aici un muzeu al localităţii. Astfel, în prima şcoală a satului au fost efectuate ample lucrări de renovare şi amenajare a spaţiului cu obiecte vechi, găsite prin casele bătrânilor din Cobîlea.

Primăria Cobîlea, în parteneriat cu Asociația de băștinași din localitate, susținuți financiar de PNUD Moldova, în cadrul programului „Migrație și Dezvoltare Locală - II" a amenajat și dotat muzeul localității. Muzeul are o suprafață de 80 m_2 și este localizat într-o clădire veche din sat care datează din anul 1894, care de fapt a fost și prima școală din localitate. Astfel, satul are un muzeu al localității și prezintă un obiectiv turistic atractiv, pe lângă Stejarul lui Ștefan cel Mare și pensiunea turistică.

Beneficiari

Beneficiarii acestei practici sunt cei 2 500 de locuitori ai satului Cobîlea, peste 2 800 de turiști și vizitatorii anuali ai satului Cobîlea.

Rezultatele obținute

Cantitative

- Un muzeu amenajat în satul Cobîlea.
- Un obiectiv turistic de interes local creat.
- 2 500 de locuitori implicați în amenajarea muzeului satului.
- Un edificiu de valoare istorică reparat și păstrat.
- 36 de băștinași au contribuit financiar.

Calitative

- Dezvoltarea traseului turistic „Tezaur strămoșesc".
- Atracție turistică de interes local și regional.
- Păstrarea tradițiilor locale și naționale.

- Reparația, amenajarea și dotarea unui edificiu de interes turistic.
- Promovarea imaginii satului Cobîlea.
- Implicarea cetățenilor și băștinașilor în amenajarea muzeului localității.

Elementele inovatoare ale practicii

- Implicarea comunității.
- Promovarea voluntariatului.
- Colectarea obiectelor vechi de interes turistic.
- Contribuția și implicarea băștinașilor.
- Practica țesutul covoarelor moldovenești, master-class pentru vizitatorii muzeului.

Lecțiile învățate

- Implicarea cetățenilor și băștinașilor în implementarea inițiativelor de interes local.
- Transparența și implicarea dau rezultate.
- Voluntariatul este molipsitor.

VII ABILITAREA REFUGIAȚILOR DIN UCRAINA PRIN SOLIDARITATEA ȘI SPRIJINUL COMUNITĂȚII LOCALE ȘI AL DIASPOREI

CARTE DE VIZITĂ

Localitatea	**satul Copceac**, raionul Ceadîr-Lunga
Regiunea de dezvoltare	UTA Găgăuzia
Numărul de locuitori	10 233
Primar	Oleg Garizan
Perioada de implementare a practicii	februarie 2022 – prezent
Bugetul total	903 600 lei
Finanțatori	Administrația publică locală ONG-uri locale Comunitatea locală Crowdfunding
Actorii implicați	Administrația publică locală, diaspora, ONG-urile din localitate, Asociația Femeilor, Asociația de băștinași din satul Copceac, agenții economici, instituțiile publice, partenerii de dezvoltare etc.

Sumar

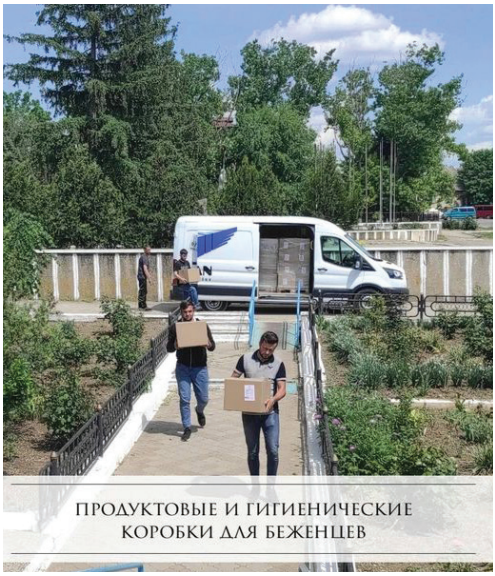

Ca și alte localități din Republica Moldova, odată cu începerea războiului din țara vecină, locuitorii satului Copceac din Găgăuzia, au dat dovadă de prietenie și solidaritate față de refugiații ucraineni. Astfel, peste 1 000 de refugiați au fost cazați în gospodării și în cele trei centre de plasament create în sat, au avut parte de ajutor umanitar și prânzuri calde.

După evenimentele tragice din 24 februarie 2022, satul Copceac a devenit una dintre primele localități care a acceptat refugiați dintr-o țară vecină. Noua clădire a Centrului de plasament a fost pregătită pentru sprijinul operațional al refugiaților din Ucraina și a primit peste 250 de refugiați în primele două luni al războiului. Acest lucru a fost posibil grație solidarității întregii comunități, care a oferit un mare sprijin autorităților locale: organizarea echipelor de voluntari pentru logistica refugiaților de la graniță, organizarea de campanii de crowdfunding pentru primul ajutor (card SIM, truse de urgență, suport pentru copii) organizarea de campanii de sprijin umanitar pentru refugiații din diaspora din Copceac în Germania (produse de igienă, alimente, aparate de uz casnic pentru centru). Sinergia eforturilor din partea administrației publice locale, a societății civile, a grupurilor de tineri voluntari, a ONG-urilor locale și a societăților organizate din diaspora a făcut posibilă asigurarea condițiilor bune de sprijinire a refugiaților din Ucraina.

Beneficiari

Peste 1 000 de persoane refugiate din Ucraina.

În centrele de plasament, peste 250 de refugiați au devenit beneficiarii finali ai practicii, iar ceilalți au primit sprijin, fiind cazați pe la gospodăriile din localitate.

Rezultatele obținute

Cantitative

- Au fost deschise trei centre de plasament pentru refugiați (unul dintre centre a primit statut oficial și este încă în funcțiune). Copceac are capacitatea de a primi și găzdui mai mult de 100 de persoane.

- Peste 280 de mii de lei au fost colectați prin campanii de crowdfunding de la întreprinderi, ONG-uri și diaspora și au oferit sprijin celor peste 800 de refugiați aflați în satul Copceac.
- Au fost aduse din diaspora din Germania două camioane de ajutor umanitar (două mașini de spălat, două frigidere, alte electrocasnice), circa 10 tone de produse alimentare și de igienă, lenjerie de pat, haine, mobilier etc.
- Timp de peste două luni, Primăria a asigurat trei mese pe zi prin intermediul Centrului de servicii sociale, precum și a asigurat mese calde și pâine pentru familiile care au găzduit refugiați.
- Peste 200 de familii au primit 10 plase de lemn de foc în martie.
- Implementate trei microproiecte pentru dotarea tehnică a Centrului de cazare pentru refugiați.
- Aproximativ 1 000 de refugiați care se aflau în sat au continuat să primească sprijin din partea administrației locale și a altor organizații implicate.

Calitative

- Crearea de condiții sociale, materiale și psihologice favorabile pentru cazarea și integrarea refugiaților în comunitatea locală. În aceste scopuri au fost organizate mai multe vizite la instituțiile satului, vizite turistice și concerte pentru populație, la care au fost invitați și refugiați din Ucraina.
- Crearea de conținut video și foto cu implicarea locuitorilor, deoarece cel mai bun mod de a informa despre problema refugiaților este implicarea oamenilor și comunicarea cu refugiații. Mesajele prin rețelele sociale au făcut posibilă asigurarea unei atitudini bune și a unui nivel ridicat de conștientizare în rândul populației satului Copceac.

Elementele inovatoare ale practicii

Componenta inovatoare a bunei practici constă în sustenabilitatea cooperării/parteneriatului în numele solidarității cu refugiații ucraineni aflați în dificultate. Aceste intervenții financiare, sociale și psihologice au contribuit

la crearea condițiilor de bază pentru un trai confortabil pentru refugiații din satul Copceac, prin care comunitatea a spijinit persoanele aflate în nevoie.

Primăria satului Copceac și echipa de voluntari merită statutul de bună practici din trei motive:

- Parteneriatul tuturor părților interesate pentru a rezolva problema cazării refugiaților.
- Practica crowdfunding-ului prin intermediul comunității Viber, care este capabilă să strângă rapid suma necesară pentru a oferi sprijin în situații extrem de importante, care este aplicabilă și în viitor, dacă este cazul.
- Bunul management al administrației publice locale în legătură cu gestionarea situației în jurul unui număr mare de refugiați.

Lecțiile învățate

Lecții pozitive învățate:

- Capacitatea de a avea încredere și de a delega anumite activități ONG-urilor locale și cetățenilor activi.
- Planificarea instituțiilor sociale pentru centrele de sprijin social.

Lecții negative învățate:

- Este nevoie de cursuri de formare pentru specialiști în managementul instituțiilor sociale, care să permită utilizarea mai eficientă a fondurilor de sprijin din partea diasporei și cetățenilor.
- Este important să se țină cont de nevoile comunității locale în timpul unei crize pentru ca locuitorii să nu se simtă dezavantajați din cauza faptului că administrația publică locală acordă o mare atenție sprijinirii refugiaților. Aceasta este mai mult o activitate de informare a Consiliului local și a Primăriei.

VIII MOBILIZÂND COMUNITATEA, REPARĂM TERENUL SPORTIV PENTRU UN SPORT DE EGALITATE

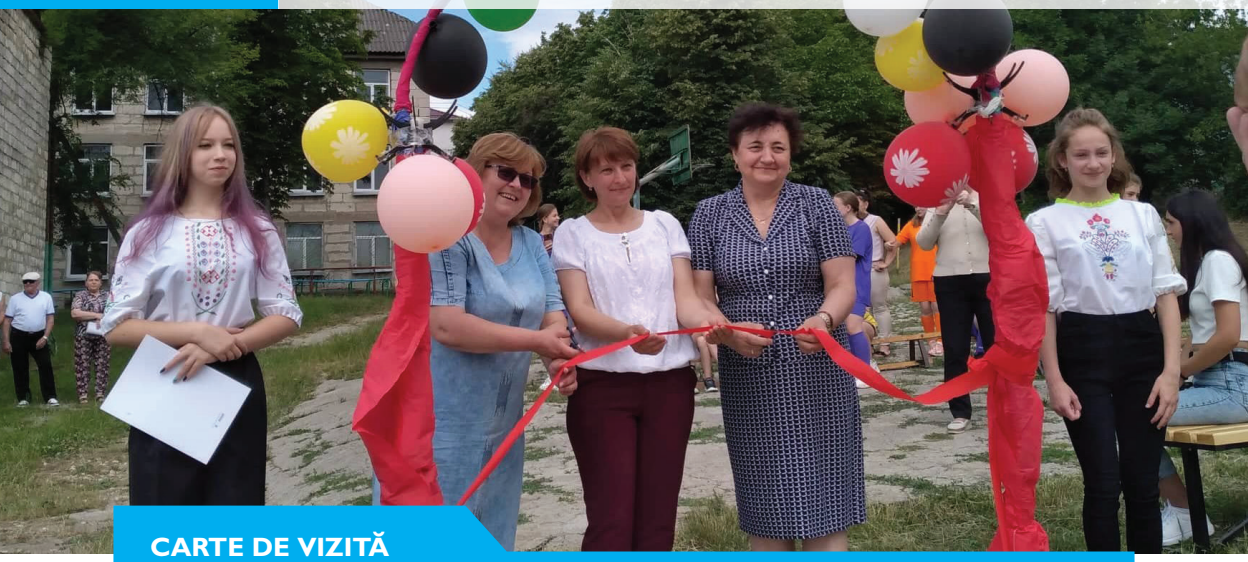

CARTE DE VIZITĂ

Localitatea	**oraşul Cornești**, raionul Ungheni
Regiunea de dezvoltare	Centru
Numărul de locuitori	3 220
Primar	Vera Buga
Perioada de implementare a practicii	ianuarie – iulie 2022
Bugetul total	123 902 mii lei
Finanţatori	Administraţia publică locală Comunitatea locală
Actorii implicaţi	Locuitorii comunităţii, comunitatea tinerilor voluntari, femeile din grupurile dezavantajate, poliţiştii de sector, parohul bisericii, asistentul social, asistentul medical, cadre didactice, profesorii de educaţie fizică, elevii Gimnaziului „Dimitri Cantemir”, Grupul de iniţiativă „Faimoşii”, Primăria oraşului Cornești, agenţi economici locali etc.

Sumar

În orașul Cornești, raionul Ungheni întâlnim un teren de sport unic. Terenul amenajat la gimnaziu în cadrul unui proiect UE, este unul incluziv și permite practicarea sportului atât pentru tineri, cât și pentru tinere și oferă șanse egale fetelor și băieților să participe la antrenamente și competiții sportive.

În societatea noastră sportul este considerat un domeniu mai mult pentru bărbați. Egalitatea de gen este blocată de stereotipurile sociale privind feminitatea și masculinitatea și în sport. Femeile sunt considerate ca nefiind potrivite pentru sport, iar sportul este considerat mai mult o activitate masculină, pentru bărbați puternici, promovându-se în același timp și ideea că bărbații care nu fac sport, nu sunt bărbați adevărați. Aceste stereotipuri împiedică femeile să se implice în activități sportive încă de timpuriu. Fetele nu sunt încurajate să practice sportul și să aibă aspirații legate de acest domeniu întrucât din copilărie cresc cu ideea că jocurile sportive sunt pentru băieți, iar pentru femei sunt mai potrivite activități precum dansul, baletul, pianul etc. În același timp, și bărbații au de suferit de pe urma acestui stereotip, întrucât cresc cu ideea că dacă nu le place sportul și nu excelează la acest capitol nu sunt suficient de „bărbați".

În vederea combaterii acestor stereotipuri și a promovării egalității de gen în sport, Grupul de inițiativă „Faimoșii" a venit cu propunerea amenajării terenului de sport de pe teritoriul Gimnaziului „Dimitrie Cantemir". Amenajarea terenului a creat astfel condiții favorabile de practicare a activităților sportive atât pentru tineri, cât și pentru tinere, indiferent de tipul de sport. Totodată, dotarea terenului cu

inventar sportiv a contribuit la dezvoltarea și creșterea relațiilor armonioase între fete si băieți și asta ajută la demontarea mitului precum că fetele care fac sport sunt „băiețoase", egalând și balanța băieților care nu aleg să facă un sport mai dur. Pe lângă aceasta, sportul cultivă în rândul participanților valori sociale sănătoase precum corectitudinea, respectul, spiritul de echipă și toleranța.

Beneficiari

Beneficiarii direcți ai acestui proiect sunt tinerii din localitate în număr de 1 025 de persoane, dar și familiile tinere cu copii care își petrec timpul liber la acest teren, antrenându-și sănătatea. Beneficiari indirecți sunt comunitatea orașului Cornești.

Rezultatele obținute

- Actorii comunitari, împreună cu 220 de elevi și eleve de la Gimnaziul „Dimitrie Cantemir" au fost instruiți/instruite privind promovarea informației despre egalitatea de gen. Tinerii/tinerele vor fi încurajați/încurajate să se alăture în practicarea oricărei activități sportive, desfășurate pe teren, în timpul liber.
- Au fost atrași cinci formatori voluntari pentru a fi implicați în implementarea proiectului.
- S-a construit un gard pe perimetrul de 175 de metri care va asigura securitatea celor care practică sportul.
- S-au instalat opt bănci care vor favoriza vizitarea terenului de către mămici/bunici în timpul activităților.
- S-au renovat două porți de fotbal, instalate pe teren.
- S-au reparat treptele de acces spre teren.
- S-au asigurat cu echipamente vestimentare de fotbal două echipe a câte 11 fete și 11 băieți.
- Fetele și femeile, inclusiv din grupurile dezavantajate au fost încurajate să practice sportul și să tindă spre performanțe sportive de rând cu bărbații și băieții.

- S-au oferit șanse egale jucătorilor de sex feminin și masculin pentru a participa la antrenamente și competiții sportive, la nivel local.
- Se vor asigura resurse egale jucătorilor de sex feminin și masculin pentru timp de antrenament egal, facilități de practică egale, premii similare la competițiile locale similar.
- Se va încuraja transferul aptitudinilor dobândite prin sport de către băieți și fete în alte situații de viață.

Elementele inovatoare ale practicii

Realizarea acestui proiect are un impact pozitiv asupra întregii populații din oraș și contribuie la promovarea egalității de gen prin practicarea activă a sportului de către băieți și fete, demontând stereotipurile legate de faptul că sportul este doar o activitate masculină. Favorizarea implicării active a femeilor este benefică în practicarea sportului și atragerea ei în relații sociale.

Proiectul a reușit să consolideze relațiile de parteneriat între bărbați/femei, fete/băieți din toate grupurile sociale, indiferent de gen, rasă, religie, statut social sau vârstă, întrucât abordează o importanță deosebită instruirii tinerilor și tinerelor privind sensul noțiunii „egalitatea de gen" și cum poate fi ea transpusă în viața de zi cu zi.

Amenajarea și echiparea terenului de sport va permite practicarea modului sănătos de viață, diverse activități sportive, indiferent de gen.

Lecțiile învățate

Prin implementarea acestui proiect au fost create condiții pentru organizarea și desfășurarea activităților sportive de grup, destinate atât pentru fete, cât și pentru băieți. Ca rezultat, acest fapt va preveni plecarea tinerilor din oraș și va motiva populația tânără să se implice în cât mai multe activități sportive.

În același timp, sportul practicat pe terenul amenajat sporește oportunitățile femeilor și fetelor de a-și dezvolta noi abilități, de a obține sprijin din partea altora și de a se bucura de libertatea de expresie și de mișcare, promovând educația, comunicarea, abilitățile de negociere și conducere. Toate acestea sunt esențiale pentru cariera profesională a femeilor.

IX UN TEREN SPORTIV – PENTRU UN ORAŞ SĂNĂTOS!

CARTE DE VIZITĂ

Localitatea	**oraşul Ialoveni**
Regiunea de dezvoltare	Centru
Numărul de locuitori	19 500
Primar	Sergiu Armaşu
Perioada de implementare a practicii	aprilie – octombrie 2021
Bugetul total	500 000 lei
Finanţatori	Administraţia publică locală Federaţia de Fotbal din Moldova (a donat gazonul de iarbă naturală şi mobilierul urban) Comunitatea locală (a venit cu suportul forţei de muncă)
Actorii implicaţi	Administraţia locală, cetăţenii din sectorul Huţuleuca şi Federaţia de Fotbal din Republica Moldova

Sumar

Cu ocazia hramului oraşului Ialoveni, la 27 octombrie 2020, în sectorul Huţuleuca a fost dat în exploatare un mini-teren de fotbal. El face parte dintr-un complex sportiv ce mai include terenuri pentru volei, baschet şi tenis.

Prin această practică administraţia publică locală şi-a propus să soluţioneze problema lipsei unei zone sportive. Necesitatea a apărut în urma sesizării locuitorilor sectorului Huţuleuca precum că nu au în preajmă nici un teren de sport, astfel atât

copii, cât şi adulţii nu aveau un spaţiu amenajat, fiind nevoiţi să se deplaseze în alte sectoare. Luând în consideraţie că în acest sector locuiesc circa 5 000 de persoane, acest fapt crea incomodităţi de deplasare şi aglomeraţie la alte terenuri amenajate în alte sectoare, iar uneori se iscau conflicte şi neînţelegeri.

Proiectul include un teren de mini fotbal, teren de baschet, teren de volei şi un teren cu gazon natural. Totodată, zona a fost pavată, amenajată cu mobilier urban, vestiare de tip închis şi veceu, iar pentru gazonul natural a fost construit sistemul de irigare.

Beneficiari

Aproximativ 5 000 de locuitori din sectorul Huţuleuca, oraşul Ialoveni.

Rezultatele obţinute

Zilnic terenul este vizitat de circa 50 de persoane, iar în weekend cifra se dublează.

În primul rând locuitorii sectorului au fost mulţumiţi de proiect, în special din motiv că în mai multe lucrări au participat personal, ceea ce a creat o relaţie eficientă între cetăţeni şi administraţia publică locală. Beneficiul constă în posibilitatea de a face sportul zilnic şi a duce un mod de viaţă sănătos.

Elementele inovatoare ale practicii

Acest proiect este unul modern, funcţional şi practic. Probabil că multe proiecte ar putea incluse în această clasă, însă diferenţa practicii este că a fost creată cu implicarea activă a locuitorilor. Astfel, proiectul a avut ca scop satisfacerea solicitărilor şi necesităţilor nemijlocit a celor care îl vor practica zi de zi, au fost luate în consideraţie toate ideile şi ajustate la posibilităţile/resurse existente.

Lecţiile învăţate

O lecţie deosebit de importantă este faptul că pot fi create lucruri frumoase dacă există parteneriat dintre administraţia publică locală şi cetăţeni. Doar împreună putem construi un oraş practic, comod şi prosper.

X PARCUL INSPECTORATULUI GENERAL DE CARABINIERI

CARTE DE VIZITĂ

Localitatea	**oraşul Ialoveni**
Regiunea de dezvoltare	Centru
Numărul de locuitori	19 500
Primar	Sergiu Armaşu
Perioada de implementare a practicii	septembrie – noiembrie 2021
Bugetul total	60 000 lei
Finanţatori	Administraţia publică locală Inspectoratul General de Carabinieri Ministerul Afacerilor Interne
Actorii implicaţi	Inspectoratul General de Carabinieri şi Primăria oraşului Ialoveni

Sumar

La ieşirea din oraşul Ialoveni vă puteţi odihni în parcul Inspectoratului General de Carabinieri. Parcul este un rezultat al parteneriatului cu Primăria Ialoveni şi se extinde pe o suprafaţă de cca 1,6 ha, fiind amenajat cu alei, bănci şi un teren pentru sport.

Izvorul situat pe traseul Chișinău – Hîncești nu a fost renovat de mai mulți ani. Astfel, Inspectoratul General de Carabinieri a venit cu inițiativa de a renova și a amenaja în preajmă o zonă de odihnă și agrement. Idea a fost susținută de către Primăria orașului Ialoveni, iar în urma acestui parteneriat a fost renovat izvorul și amenajat un parc, grație căruia s-a creat un nou loc de odihnă și agrement de care se bucură atât ialovenienii, cât și călătorii care se opresc la izvor pentru a se odihni și potoli setea.

Beneficiari

Locuitorii și vizitatorii orașului Ialoveni.

Rezultatele obținute

Zilnic pe traseul Chișinău-Hîncești se deplasează mii de automobile, dar odată cu inaugurarea acestui parc, tot mai mulți călători se opresc la un popas lângă izvor, iar seara locuitorii din preajmă pot ieși la plimbare.

Amenajarea unui nou loc de odihnă și agrement reprezintă o prioritate în asigurarea unui viitor curat și sănătos pentru actuala și viitoarea generație.

Elementele inovatoare ale practicii

Amenajarea izvorului și terenului adiacent, plantarea arborilor, instalarea mobilierului urban au creat un spațiu minunat de odihnă pentru oameni, iar colaborarea dintre Inspectoratul General de Carabinieri și Primăria Ialoveni este un exemplu demn de urmat întru implementarea diverselor proiecte comunitare. Inițiativa Inspectoratul General de Carabinieri vine și cu mesajul de a fi mai aproape de cetățeni, pentru că pe lângă obligațiunile directe în vederea respectării legii, menținerii liniștii și ordinii publice în societate, sunt cetățeni de treabă care vin cu acțiuni frumoase în folosul comunității.

Lecțiile învățate

Este un proiect important și necesar în vederea amenajării spațiilor de agrement din țară. Ca urmare a realizării renovării se observă o atitudine pozitivă a cetățenilor, manifestând în mare parte un comportament grijuliu față de lucrările efectuate.

XI AMENAJAREA PIEȚEI DIN SATUL IEZĂRENII VECHI

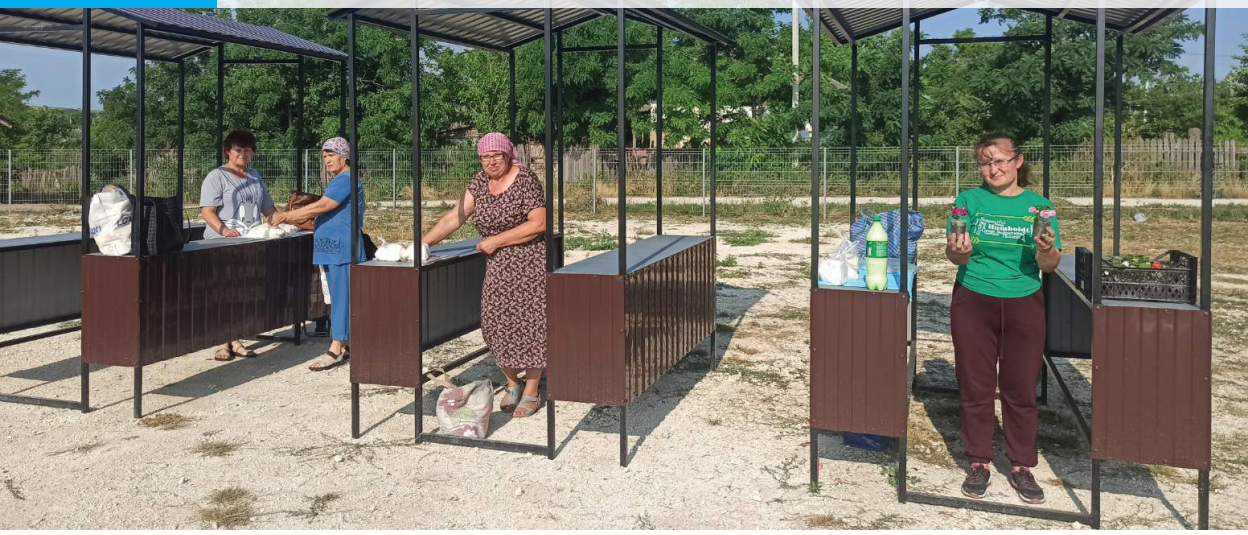

CARTE DE VIZITĂ

Localitatea	**comuna Iezărenii Vechi,** raionul Sîngerei
Regiunea de dezvoltare	Nord
Numărul de locuitori	1 755
Primar	Renata Gabor
Perioada de implementare a practicii	2021 – 2022
Bugetul total	67 150 lei
Finanțatori	Administrația publică locală USAID şi Polish Aid în cadrul Fondului de Dezvoltare Rurală LEADER-UE 2.0.
Actorii implicați	Administrația publică locală, Grupul de Acțiune Locală (GAL) „Hora Ciulucului” şi voluntarii din localitate

Sumar

Cei aproape două mii de locuitori din comuna Iezărenii Vechi, raionul Sîngerei, dar şi din satele vecine beneficiază de o spațiu modern unde pot cumpăra şi vinde produse agroalimentare, amenajat cu suportul USAID şi Polish Aid. Anterior, oamenii îşi vindeau produsele pe marginea drumului în condiții insalubre.

Investiția a urmărit crearea și dezvoltarea serviciilor de bază pentru locuitorii comunei, dar și pentru populația de pe teritoriul GAL „Hora Ciulucului", fiind esențială pentru asigurarea unui trai decent, pentru creșterea gradului de confort material și psihologic, aducând beneficii economice și sociale. Proiectul de amenajare a pieței a presupus lucrări de amenajare a terenului, instalarea gardului, veceului și dotarea cu pavilioane corespunzătoare unei piețe.

Beneficiari

Beneficiarii practicii sunt toți locutorii comunei în număr de 1 773 de persoane.

Rezultatele obținute

- 1 200 m^2 de teren amenajat.
- 150 m de gard instalat.
- Un veceu instalat.
- Trei tarabe duble amenajate.
- Creșterea cu 50 % a implicării populației în procesul de dezvoltare locală.

Importanța proiectului rezultă din îndeplinirea unui dintre scopurile GAL „Hora Ciulucului", și anume acela de a moderniza satele de pe teritoriul său, prin oferirea unui trai decent, păstrând totodată identitatea și specificul local. Acestea reprezintă, fără îndoială, surse importante de dezvoltare locală.

Prin intermediul acestui proiect s-au realizat o serie de schimbări cu impact pozitiv pentru comuna Iezărenii Vechi și pe termen lung, pentru teritoriul GAL prin dezvoltarea activităților de antreprenoriat, asigurarea pieței de desfacere pentru producătorii locali și regionali, facilitarea interacțiunii interumane și creșterea capitalului social în spațiul public, asigurarea premiselor pentru dezvoltarea unei economii durabile competitive, dezvoltarea unitară și coerentă a teritoriului GAL „Hora Ciulucului".

Ca urmare a implementării proiectului, locuitorii din zonă beneficiază de un spațiu modern centralizat unde se desfășoară activități de comerț cu produse agroalimentare. S-au creat premise pentru dezvoltarea economică a localității, prin punerea la dispoziție a unui spațiu de comercializare modernizat tuturor potențialilor agenți economici interesați.

Prin modernizarea pieței crește implicit și numărul agenților economici prezenți, iar ca urmare a derulării activităților acestora, se generează și venituri suplimentare la bugetul local provenite din taxe și impozite, ceea ce va produce și o dezvoltare a economiei locale și zonale. Până acum, agenții economici erau în căutarea forțelor de muncă, dar nu aveau unde să-și comercializeze produsele. Implementarea proiectului are efecte benefice și în ceea ce privește reducerea șomajului, generând noi locuri de muncă.

Elementele inovatoare ale practicii

Elementele inovatoare ale acestei practici sunt parteneriatele cu societatea civilă și asociațiile obștești la diferite etape de implementare. Realizarea acesteia a dat dovadă că prin insistență, implicare, dedicație și cu mult suflet se obțin rezultate.

Lecțiile învățate

Prin cooperarea eficientă dintre administrația publică locală, societatea civilă și sectorul privat și public se pot realiza lucruri frumoase. Astfel proiect a fost implementat cu diferiți parteneri la diferite etape. Un impediment și risc a fost selectarea agentului economic în legătura cu instabilitatea din țară și majorarea prețurilor la materiale de construcție.

XII PARCUL „LEAGĂNUL COPILĂRIEI”

CARTE DE VIZITĂ

Localitatea	**comuna Iezărenii Vechi,** raionul Sîngerei
Regiunea de dezvoltare	Nord
Numărul de locuitori	1 755
Primar	Renata Gabor
Perioada de implementare a practicii	noiembrie 2020 – iunie 2022
Bugetul total	170 700 lei
Finanţatori	Administraţia publică locală USAID şi Polish Aid în cadrul Fondului de Dezvoltare Rurală LEADER-UE 2.0 Asociaţia „Ţinutul Ciulucului” Comunitatea locală
Actorii implicaţi	Inspectoratul de Poliţie Sîngerei, Gimnaziul „Sergiu Rădăuţan”, Asociaţia Obştească „Ţinutul Ciulucului”, Congresul Autorităţilor Locale din Moldova, administraţia publică locală, societatea civilă

Sumar

Locuitorii din Iezărenii Vechi se bucură și de un nou spațiu de odihnă și agrement. Parcul „Leagănul copilăriei”, care este împânzit de sute de trandafiri, se află pe teritoriul Gimnaziului „Sergiu Rădăuțan”, iar accesul este asigurat inclusiv pentru cărucioare și persoanele cu dizabilități, fiind astfel un spațiu public de socializare pentru toate categoriile de cetățeni.

În comuna Iezărenii Vechi una dintre problemele actuale era lipsa infrastructurii sportive și de agrement: nu exista un parc amenajat în care să-și poate petrece timpul liber locuitorii de toate vârstele. Exista un teren neutilizat, pe teritoriul Gimnaziului „Sergiu Rădăuțan” cu vegetație crescută spontan, care prezinta semne de degradare, dar cu potențial de a fi transformat în parc. Astfel, amenajarea parcului a presupus crearea mai multor zone distincte atât pentru elevii gimnaziului, cât și pentru toate categoriile de populație, inclusiv persoanele cu mobilitate redusă. Prin urmare, în perioada 2020-2022, în această zonă au fost amenajate o alee centrală și altele aferente acesteia, care leagă diferite zone ale parcului fiind plantate tui și buxus, s-au plantat câteva sute de trandafiri, instalate opt bănci stradale și patru coșuri de gunoi și s-a amenajat intrarea în parc cu scări și rampă de acces pentru persoanele cu nevoi speciale și mamele cu copii mici.

Beneficiari

Beneficiarii practicii sunt toți locutorii comunei în număr de 1 773 de persoane.

Rezultatele obținute

- 42 tui și 42 de buxuși, și peste 600 trandafiri plantați.
- Opt bănci și cinci coșuri de gunoi instalate.
- Intrare amenajată cu scări și rampă de acces pentru mamele cu copii și persoanele cu nevoi speciale.

Calitative

Proiectul are o importanță majoră pentru toți locuitorii comunei Iezărenii Vechi, reprezentând un obiectiv funcțional pe termen lung, fiind folosit de mai multe

generații din localitate. Schimbarea adusă poartă mai multe caractere:

Social. Spațiile libere pentru odihnă și recreere, într-un context plăcut și relaxant încurajează și facilitează socializarea între toți locuitorii, din toate categoriile de vârstă, venituri, apartenență etnică sau ocupație. Acest parc este binevenit și pentru copii sau adulți, și pentru vârstnici, întrucât au posibilitatea să practice sport, să facă mișcare, să se plimbe, pentru menținerea formei fizice și pentru un mod activ de viață.

Estetic. Pe termen lung, o intrare amenajată la cele mai înalte standarde, spațiile verzi sunt distribuite uniform, aleile pietonale sunt delimitate lateral cu copaci și bănci, iar instalația de iluminat este poziționată astfel încât să pună în valoare arhitectura parcului.

Educațional. Spațiul dotat cu bănci este loc excelent pentru petrecerea unor ore în aer liber. Locurile de joacă reprezintă o parte vitală a copilăriei și are o mare influență asupra dezvoltării psihice și fizice a acestora, consolidându-le capacitățile și abilitățile.

Turistic. Prin ansamblul deosebit de atrăgător propus spre realizare, dar și prin colecția de arbori și arbuști, parcul atrage un număr sporit de vizitatori nu numai din zonă, dar și din regiune.

Administrativ. O echipă consolidată, infrastructură de odihnă și agrement dezvoltată, acces sigur pentru populația de toate vârstele, obiectiv realizat.

Elementele inovatoare ale practicii

Elementele inovatoare a acestei practici sunt parteneriatele cu societatea civilă, asociațiile obștești și instituții de stat la diferite etape de implementare. Realizarea acesteia a dat dovadă că prin insistență, implicare și dedicație se obțin rezultate.

Lecțiile învățate

Prin cooperarea eficientă dintre administrația publică locală, societatea civilă, sectorul privat și public se pot realiza lucruri frumoase. Astfel, acest proiect a fost implementat cu diferiți parteneri la diferite etape.

XIII „TINERI INFORMAȚI, INSTRUIȚI ȘI IMPLICAȚI – COMUNĂ DEZVOLTATĂ ȘI PROSPERĂ”

CARTE DE VIZITĂ

Localitatea	**comuna Mănoileşti,** raionul Ungheni
Regiunea de dezvoltare	Centru
Numărul de locuitori	3 548
Primar	Valentina Grosu
Perioada de implementare a practicii	februarie – iunie 2022
Bugetul total	55 334 lei
Finanţatori	Administraţia publică locală Parteneri locali Uniunea Europeană UN Women în parteneriat cu UNICEF
Actorii implicaţi	Grupul de Iniţiativă „Speranţa”, Centrul Media pentru Tineri, Gimnaziul Mănoileşti, Consiliul raional Ungheni, Primăria comunei Mănoileşti, finanţatorii şi întreaga comunitate

Sumar

Comunitatea din Mănoileşti, raionul Ungheni se poate bucura de faptul că terenul de sport multifuncţional din curtea şcolii a fost dotat cu două aparate de fitness în aer liber şi alte echipamente, iar 80 tineri şi tinere din sat au fost atraşi în promovarea egalităţii de gen prin practicarea sportului, în special fotbalul feminin, mulţumită unui proiect al UE.

Proiectul „Tineri informaţi, instruiţi şi implicaţi - comună dezvoltată şi prosperă" a fost implementat de Grupul de Iniţiativă „Speranţa" în cadrul Programului de granturi mici pentru iniţiative locale, coordonat de Centrul Media pentru Tineri. Activitatea este o componentă a proiectului EVA „Promovarea egalităţii de gen în raioanele Cahul şi Ungheni", finanţat de Uniunea Europeană şi implementat de UN Women în parteneriat cu UNICEF.

Proiectul a avut drept scop promovarea sportului şi bunăstării mentale şi fizice, necesare să asigure şi să menţină egalitatea de gen prin promovarea, implicarea şi participarea atât a băieţilor, cât şi a fetelor la diverse activităţi sportive. Proiectul completează rezultatele unui proiect implementat anterior de Gimnaziul Mănoileşti în anul 2021-2022, în cadrul căruia a fost construit un teren de sport multifuncţional cu dimensiunea de 20-42 m, unde au fost instalate bănci de odihnă, o pistă de alergare, teren de baschet şi volei.

Beneficiari

191 de beneficiari direcţi (99 de fete şi 92 de băieţi), cât şi locuitorii comunei.

Rezultatele obţinute

Sportul reprezintă un bun promotor al valorilor sociale şi democratice, cum ar fi incluziunea socială, promovarea egalităţii de gen şi a şanselor egale. În acest sens, Grupul de Iniţiativă „Speranţa" consideră că egalitatea de gen asigură că atât băieţii, cât şi fetele au acces egal la oportunităţi şi că îşi pot exercita drepturile. Având în vedere importanţa sportului în promovarea bunăstării mentale şi fizice, este necesar să se asigure şi să se menţină

egalitatea de gen prin promovarea, implicarea și participarea atât a băieților, cât și a fetelor la diferite activități sportive.

În urma implementării proiectului fetele și băieții de la Gimnaziul Mănoilești au promovat egalitatea de gen prin practicarea sportului, în special fotbalul feminin, dar și au participat la implementarea altor inițiative locale.

În cadrul Gimnaziului Mănoilești a fost lansată o inițiativă de organizare în fiecare an a unui turneu de fotbal cu echipe de fete și băieți din alte localități numit „Cupa egalității". Scopul turneului este de a promova sportul la nivel local și regional, savurând valorile pe care sportul le poate dezvolta următoarele principii: respectul, solidaritatea, toleranța, stilul de viață sănătos, cooperare, fair play și participarea activă.

În localitate se va menține practica de organizare a sondajelor cu implicarea tuturor categoriilor de tineri prin care se va dezvolta capacitatea fetelor și băieților de a identifica problemele localității, de a oferi soluții și a participa la luarea deciziilor la nivel local.

La nivel personal, tinerii implicați în proiect, prin sporturi de echipă, activități fizice individuale și comunitare, și-au dezvoltat sentimentul de optimism, abilități de viață și stima de sine.

La nivel sistemic, prin practicarea sportului este susținută incluziunea socială a grupurilor considerate a fi vulnerabile, sunt diminuate stereotipurile de gen în sport precum că femeile care practică sporturi masculine sunt percepute ca „băieței", în timp ce bărbații care nu sunt interesați de sport pot fi considerați „lipsiți de bărbăție".

Administrația publică locală are un exemplu de implicare a tinerilor în soluționarea propriilor probleme. În parteneriat cu Gimnaziul Mănoilești, administrația publică locală a elaborat„Politica de protecție a copilului în sport" care stimulează și încurajează participarea fetelor și băieților în acțiuni sportive. Obiectivul de bază al politicii este asigurarea unui mediu sigur, o experiență pozitivă și satisfacție de la practicarea jocurilor sportive pentru toți copii, indiferent de sex, etnie, mediu social, nivel al capacităților sau dizabilitate. „Politica de protecție a copilului în sport", (în special în jocul de fotbal) a fost diseminată atât la nivel local, cât și în rândurile profesorilor de educație fizică din cele 44 școli de cultură general și trei școli sportive din raionul Ungheni.

Urmare a implementării proiectului „Tineri informați, instruiți și implicați - comună dezvoltată și prosperă”:

- 80 de tineri și tinere au fost atrași în promovarea egalității de gen prin practicarea sportului, în special fotbalul feminin.
- Echipa de fotbal feminin a fost dotată cu 15 forme sportive și echipamente necesare.
- Terenul de sport multifuncțional din curtea școlii a fost dotat cu două aparate de fitness în aer liber și alte echipamente.
- La nivel de comunitate a fost elaborată și aprobată „Politica de protecție a copilului în sport”.
- Prin lucrările de voluntariat la amenajarea spațiului aferent terenului de sport 25 tineri și tinere au conștientizat rolul implicării fiecăruia în implementarea inițiativelor locale.
- La nivel personal, tinerii implicați în proiect, prin sporturi de echipă, activități fizice individuale și comunitare, și-au dezvoltat sentimentul de echipă, responsabilitate, optimism, stima de sine.

Elementele inovatoare ale practicii

În societate există încă multe stereotipuri și discriminări care bântuie precumcă „Locul femeilor este acasă în familie, să crească copii”; „femeile prin proprietățile sale psihologice nu se pot angaja în politică”; „politica strică femeile, ele pierd din calitățile sale de reprezentante ale sexului frumos” .

Prin implementarea proiectului, Grupul de Inițiativă „Speranța” și-a dorit să combată aceste stereotipuri atât în rândul fetelor, cât și al băieților, prin organizarea diverselor activități: flashmoburi, campanii de informare și sensibilizare, mese rotunde, la care au participat tineri, tinere, persoane cu necesități speciale.

Elementul inovativ este că comunitatea a reacționat pozitiv la implemen-

tarea proiectului, conștientizând că eliminarea inegalității dintre bărbați și femei este o prioritate de bază la nivel local. De fapt, și scopul Grupului de Inițiativă a fost ca fiecare actor din comunitate să conștientizeze ce înseamnă egalitatea de gen:

- Egalitatea de gen este atunci când femeile și bărbații se bucură, în aceeași măsură, de bunurile cu valoare socială, de oportunități, de resurse și recompense. Scopul nu este ca femeile și bărbații să devină la fel, dar ca posibilitățile și șansele lor de viață să devină și să rămână egale.
- Egalitatea de gen este esențială pentru a putea oferi atât femeilor, cât și a bărbaților, șansa de a se bucura de succes și de perspectiva fericirii.
- Tinerii și tinerele s-au implicat activ la implementarea proiectului prin participarea la atelierele de instruire, prin diseminarea pliantelor în rândul locuitorilor din satele Vulpești și Mănoilești, amenajarea spațiului aferent terenului de sport, pregătirea și desfășurarea turneului „Cupa Egalității" și a altor activități.

Lecțiile învățate

Dacă aleșii locali și primarul sunt activi și au interes să implice cetățenii în acțiuni de îmbunătățire a condițiilor în localitate atunci rezultatele sunt evidente. Administrația publică locală este responsabilă de consolidarea comunității din teritoriu pentru a pregăti funcționari și lideri demni să administreze eficient localitatea.

Cea mai mare investiție este în oameni, în tineri/e, care vor asigura un viitor decent și vor prelungi dezvoltarea comunei.

- Cu resurse puține pot fi obținute rezultate mari.
- Transparența și promovarea contribuie semnificativ la durabilitatea proiectului.
- Eforturile unite contribuie la atingerea succesului.
- Dacă sunt susținuți, tinerii pot rezolva probleme mari.
- Dacă există idei bune însoțite de insistență, aceste idei neapărat vor fi realizate.
- Promovarea și susținerea voluntariatului este cheie de succes pentru realizarea scopului propus.

XIV „COPII FERICIŢI ACASĂ”

CARTE DE VIZITĂ

Localitatea	**comuna Pleşeni,** raionul Cantemir
Regiunea de dezvoltare	Sud
Numărul de locuitori	2 904
Primar	Oleg Boboc
Perioada de implementare a practicii	2021
Bugetul total	143 642 lei
Finanţatori	Administraţia publică locală Comunitatea locală
Actorii implicaţi	Administraţia publică locală şi locuitorii satului Tătărăşeni, comuna Pleşeni

Sumar

400 de copii şi adulţi deopotrivă din satul Tătărăşeni, comuna Pleşeni, raionul Cantemir se bucură de un parc îngrijit şi de un teren de joacă frumos amenajat şi iluminat. Fiecare a pus mână la mână şi au pregătit parcul, au instalat aparate pentru fitness şi executat lucrări de iluminare publică.

Lipsa unui loc de joacă special amenajat a fost mereu o problemă pentru comunitate, deoarece satul Tătărăşeni este populat de familii tinere care au copii. Dacă această problemă nu ar fi fost soluţionată, copii nu ar fi avut un loc de joacă, iar adulţii nu ar fi avut un loc de odihnă.

Beneficiari

Beneficiarii sunt aproximativ 400 de persoane locuitori ai satului Tătărăşeni, comuna Pleşeni, dar şi 2 500 de locuitori ai comunei care pot să se plimbe şi să folosească terenul de joacă.

Rezultatele obținute

Cantitative

- 400 de persoane se bucură de un parc îngrijit şi de un teren de joacă frumos amenajat şi iluminat.
- Încă un exemplu de bune practici bifat pentru localitate.

Calitative

- Copii fericiți şi în siguranță.
- Părinți împliniți şi un pic mai liniştiți pentru faptul că copilul lor este în siguranță.
- Localitate modernă.
- Adulți odihniți activ.
- Imaginea satului îmbunătățită.
- Sentiment de mândrie care încurajează locuitorii existent.

Elementele inovatoare ale practicii

Practica este deosebită deoarece este prima de acest gen din comună. Ea merită să obțină statutul celei mai bune practici deoarece pentru implementarea a cât mai multe practici bune este necesară promovarea a cât mai multe practici bune, deja implementate indiferent de grandoarea lor.

Lecțiile învățate

Comunitatea a învățat doar lecții pozitive în urma implementării acestei practici:

- Experiență de muncă în echipă.
- Unde-s mulți, puterea crește.
- Prin unitate, totul este posibil.
- Cum să faci ca un proiect să fie sustenabil.
- Chiar dacă nu sunt îndeplinite toate condițiile, se poate de realizat ceea ce dorești.
- Nimic nu poate să ne împiedice să construim aici şi acum localitatea de vis.

XV AJUTORAREA VÂRSTNICILOR DIN SATUL ROGOJENI

CARTE DE VIZITĂ

Localitatea	**comuna Rogojeni**, raionul Şoldăneşti
Regiunea de dezvoltare	Centru
Numărul de locuitori	692
Primar	Alexei Burlacu
Perioada de implementare a practicii	2020 – 2022
Bugetul total	1 011 600 lei
Finanţatori	Fundaţia „MAX Maakt Mogelik” din Olanda
Actorii implicaţi	Asociaţia Obştească „Centrul de Dezvoltare Durabilă a satului Rogojeni”, Asociaţia Obştească „MAX Face Posibilul” din oraşul Chişinău, fundaţia „MAX Maakt Mogelik” din Olanda, administraţia publică locală şi voluntarii din satul Rogojeni.

Sumar

Peste 200 de vârstnici şi persoane vulnerabile din comuna Rogojeni, raionul Şoldăneşti au parte de produse alimentare, cărbuni pentru perioada rece a anului, dar şi reparaţii ale locuinţelor mulţumită Fundaţiei „MAX Maakt Mogelik” din Olanda, dar şi a administraţiei locale. Oamenii spun că ajutorul este mai mult decât binevenit, având în vedere situaţia actuală.

Astfel, 60 de persoane nevoiaşe au parte de produse alimentare, în jur de 200 de persoane vulnerabile beneficiază anual de un ajutor de 400 de kg de cărbuni pentru perioada rece a anului, iar din 2021 până în prezent, prin intermediul acestui proiect se fac lucrări de reparaţie (sobe, geamuri, uşi) la 10 gospodăriile din sat.

Beneficiari

Beneficiarii sunt persoane în etate, cu dizabilităţi şi familii vulnerabile, în număr de 200 de persoane.

Rezultatele obţinute

Cantitative

Îmbunătăţirea calităţii vieţii a 60 de persoane vârstnice cu pachete alimentare şi 200 de beneficiari (persoane cu dizabilităţi, vârstnici, familii vulnerabile şi cei gravi bolnavi).

Rezultate calitative

Beneficiarii au o viaţă mai bună şi sunt foarte mulţumiţi de ajutorul acordat în aceste vremuri grele când preţurile sunt mari şi ei nu au venituri destule pentru a procura produsele necesare şi a se asigura pentru perioada rece a anului cu cărbuni şi lemne.

La livrare participă primarul, împreună cu asistentul social comunitar, şi în urma acestor vizite se mai depistează şi alte probleme care sunt pe parcurs rezolvate.

Elementele inovatoare ale practicii

Acordul de colaborare cu „MAX Maakt Mogelik” din Olanda ajută comunitatea să aibă experienţă în domeniul colaborării cu societatea civilă de peste hotarele Republici Moldova. Practica a mai contribuit la o bunăstare a populaţiei din satul Rogojeni, prin dezvoltarea spiritului de voluntariat în rândul tinerilor, dar şi a adulţilor.

Lecţiile învăţate

În timpul acestei practici primăria a învăţat să lucreze cu populaţia de diferite categorii, a organiza lucru în echipă pentru a avea rezultate bune, a mobilizat atât tinerii, cât şi vârstnicii la acţiuni de voluntariat, îmbunătăţirea comunicări între persoanele vârstnici şi voluntarii tineri, evidenţierea problemelor cu care se confruntă bătrânii, familiile vulnerabile şi persoanele cu dizabilităţi din localitate.

XVI „ÎMPĂDURIM ROȘCANI”

CARTE DE VIZITĂ

Localitatea	**satul Roşcani**, raionul Anenii Noi
Regiunea de dezvoltare	Centru
Numărul de locuitori	2 897
Primar	Constantin Morari
Perioada de implementare a practicii	ianuarie – iunie 2022
Bugetul total	265 000 lei
Finanţator	ONG „Împădurim Moldova” SRL „Golden Piglet” Administraţia publică locală
Actorii implicaţi	Administraţia publică locală, Întreprinderea municipală PrestServ Roşcani, SRL „Golden Piglet”, ONG „Împădurim Moldova”, voluntarii

Sumar

O nouă pădure de 25 mii de copaci a fost plantată în satul Roşcani din raionul Anenii Noi. Copacii vor ajuta la reabilitarea terenului degradat, vor contribui la sporirea biodiversităţii şi vor crea o zonă verde pentru locuitorii satului. Plantarea a fost organizată de ONG-ul „Împădurim Moldova", voluntari şi administraţia locală.

Beneficiari

Beneficiari sunt toţi locuitorii şi oaspeţii satului Roşcani.

Rezultatele obţinute

Rezultate cantitative

În rezultatul plantării a 25 de mii de copaci localitatea are astăzi o pădure-parc cu şase specii de arbori (catalpa, salcâm, tei, arţar, stejar etc.) pe o suprafaţă de 5 ha în intravilanul localităţii.

Rezultate calitative

Rezultatul acestei bune practici desigur va fi resimţit şi văzut în timp. După seceta din acest an, peste 60% din materialul săditor a fost prins, iar consolidarea oamenilor este mult mai strânsă la problemele locale, ei s-au unit şi monitorizează situaţia, acesta fiind cel mai important rezultat obţinut.

Elementele inovatoare ale practicii

Mulţumită seriozităţii şi a dragostei faţă de natură a organizaţiei „Împădurim Moldova", atitudinea faţă de activitate a fost mult mai serioasă în comparaţie cu alte plantări. De exemplu, a fost făcută analiza solului pentru a stabili cele mai prielnice specii de copaci pentru teritoriu, a fost făcut proiectul pădurii parc. În luna februarie a fost implicată şi echipa Bombteh pentru a verifica terenul de materiale explozive.

Practica însă a fost una deosebită prin implicarea activă a comunităţii, prin conectarea oamenilor voluntari la problemele existente şi soluţionarea lor, prin idei şi munca voluntară. Dacă de la bun început locuitorii au fost mobilizaţi prin anunţuri

publice, mai apoi lucrările voluntare au decurs fără anunţuri, devenind deja o mica tradiţie ca zilele de weekend în decurs de câteva luni toată comunitate să participe la „Valea Roşcanii”, muncind la instalarea gardului de protecţie sau irigând copacii.

Lecţiile învăţate

Era necesar a fi construit un sistem automat de irigare pentru a eficientiza cheltuielile de apă, însă oamenii din localitate au devenit mai consolidaţi, prietenoşi şi responsabili faţa de bunul comun, monitorizând situaţia de pe teren.

La fel, au apărut mai multe solicitări din partea altor grupuri de locuitori cu diferite iniţiative şi deschidere spre implicare în viaţa comunităţii.

XVII IMPLICARE PENTRU BUNĂSTARE

CARTE DE VIZITĂ

Localitatea	**comuna Ruseştii Noi**, raionul Ialoveni
Regiunea de dezvoltare	Centru
Numărul de locuitori	5 667
Primar	Valentina Meşină
Perioada de implementare a practicii	iunie 2020 – iunie 2022
Bugetul total	5 671 876 lei
Finanţatori	Administraţia publică locală din comuna Ruseştii Noi Consiliul raional Ialoveni Comunitatea locală
Actorii implicaţi	Administraţia publică locală de nivelul I şi II, locuitorii comunei

Sumar

Cu suportul locuitorilor, în comuna Ruseștii Noi s-au construit în ultimii trei ani peste 10 km de drum renovat ce reprezintă 31 de sectoare de drum. Astfel, cu susținerea Fondului Rutier Național s-au cumpărat materiale de construcție, iar locuitorii au contribuit prin îndreptarea drumului, plasă metalică sudată, pietrișul și manoperă.

Beneficiari

Beneficiari sunt toți locuitorii comunei Ruseștii Noi, cât și vizitatorii, membrii diasporei reveniți la baștină.

Rezultatele obținute

Drumurile reparate asigură deplasarea în siguranță a 461 de copii de vârstă preșcolară, 670 de copii de vârstă școlară, 3 800 de cetățeni activi activă și salarizați, 732 de persoane în etate, 1 500 de membri ai diasporei, la revenire acasă, a copiilor de la Centrul de plasament „Concordia", 70 de veterani și 31 de agenți economici.

Drumurile noi favorizează accesurile către terenurile agricole, fâșii verzi, păduri, a unităților speciale pentru lichidarea incendiilor, dirijarea apelor meteorice, siguranța celor 2 100 de gospodării. Realizarea acestei practici urmează a fi cu impact sistemic de lungă durată asupra comunității și este satisfăcătoare prin îmbunătățirea condițiilor de trai și accesul liber a sătenilor și a unităților de transport până lângă casele oamenilor. În această practică au fost implicați estimativ 1 500 de săteni activi, uniți pentru realizarea sarcinii înaintate și crearea condițiilor de trai decente de lungă durată.

Sustenabilitatea acestei practici se bazează pe următoarele variabile:

- utilizarea acestor sectoare de drum fără a pune în pericol vegetația;
- eliminarea problemei accesului la spațiile verzi, păduri, terenuri agricole și locuințele sătenilor;

- deplasarea adecvată cu toate tipurile de transport întru a ajunge la locurile de muncă pentru efectuarea lucrărilor agricole;
- asigurarea aplicării principiilor de echitate, gen, vârstă, generaţii, bunăstare, respectarea dreptului fiecărui cetăţean.

Elementele inovatoare ale practicii

Proiectul a asigurat o interacţiune puternică a factorilor de decizie politică cu cetăţenii şi societatea civilă prin participare activă la atingerea scopului obiectivului propus, prin crearea condiţiilor de trai decent.

Crearea grupurilor de lucru active.

Consolidarea sătenilor prin formula tradiţională: clacă.

Contribuţia considerabilă cu surse financiare a fiecărei gospodării de pe tronsoanele renovate.

Crearea comitetului cetăţenesc de supraveghere a demarării lucrărilor pentru asigurarea durabilităţii şi a transparenţei de gestionare şi utilizare responsabilă a surselor financiare publice şi a contribuţiei sătenilor.

A reuşit implicarea cetăţenilor şi a voluntarilor, în conlucrare cu administraţia publică locală, la implementarea bunei practici, cu surse financiare minime, sustenabilă pentru generaţiile viitoare.

Lecţiile învăţate

- Elucidarea corectă şi detaliată a obiectivelor.
- Metodele şi etapele de distribuire a surselor financiare pe sectoare.
- Prioritizarea sectoarelor ce urmează a fi finanţate cu suportul administraţiei publice locale.
- Mobilizarea sătenilor pe sectoare pentru o cauză care aduce bunăstare.
- Cum să nu confruntăm sătenii, sectoarele între ele şi administraţia publică locală.
- Cum să nu confruntăm Consiliul local cu aparatul primăriei şi sătenii.

XVIII VALORIFICAREA POTENȚIALULUI TURISTIC PRIN AMENAJAREA ȘI DEZVOLTAREA OBIECTIVELOR TURISTICE LOCALE

CARTE DE VIZITĂ

Localitatea	**satul Selemet,** raionul Cimişlia
Regiunea de dezvoltare	Sud
Numărul de locuitori	3 992
Primar	Tatiana Badan
Perioada de implementare a practicii	2020 – 2022
Bugetul total	715 077 lei
Finanțatori	Administrația publică locală Programul „DAR 1+3” Diaspora Acasă Reuşeşte (Guvernul Republicii Moldova) Diaspora, care a contribuit offline şi online prin Asociația pentru Relații Comunitare sprijina.md, platformă de crowdfunding Parteneri de dezvoltare/donatori, cum ar fi organizația umanitară „Norge-Moldova”
Actorii implicați	Primăria satului Selemet, Grădinița de copii, Gimnaziul „Sergiu Coipan”, Centrul social pentru copii cu dizabilități şi copii din familii social - vulnerabile, Cantina socială, Şcoala de muzică, Muzeul satului Selemet, Căminul cultural, Biblioteca publică şi alte instituții din localitate; diaspora, Biroul Relații cu Diaspora, partenerii de dezvoltare, comunitatea

Sumar

Satul Selemet din raionul Cimişlia a devenit o destinaţie turistică cunoscută datorită zecilor de obiective de patrimoniu şi locurilor pitoreşti. De departe, cel mai impresionant şi important obiectiv turistic este muzeul satului care dispune de peste 8 000 de exponate. Mulţumită programului „DAR 1+3" aici a fost construită o prispă tradiţională din lemn, reparat acoperişul şi faţada.

Beneficiari

Circa 4 000 de locuitori, Primăria Selemet, băştinaşii migranţi, 15 instituţii publice, agenţii economici, circa 7 000 de vizitatori şi turişti veniţi la Festivalul „iProsop", şi Traseul turistic „Valul lui Traian", circa 1 000 de persoane din afara localităţii.

Beneficiarii indirecţi ai proiectului sunt Consiliul raional Cimişlia, Ministerul Culturii şi reprezentanţii diferitor organizaţii care vizitează localitatea.

Rezultatele obținute

Cantitative

- Acoperişul muzeului renovat.
- Grad major de implicare a tinerilor în activităţile culturale.
- Număr de activităţi culturale sporit.
- Creşterea numărului de locuitori.
- Bunăstarea patrimoniului cultural-istoric sporită.
- Cartea de vizită a localităţii existentă.
- Atractivitatea comunităţii sporită.
- Infrastructura localităţii îmbunătăţită.

- Eficienţa economică şi socială a activităţii de turism sporită.
- Patrimoniul cultural-istoric păstrat şi conservat.
- Potenţial turistic valorificat intens.
- Creşterea veniturilor locale, cât şi valorificare şi consolidarea economiei locale etc.
- Au fost executate lucrările de renovare capitală a acoperişului muzeului, amenajarea lambriului, instalarea geamurilor/uşii conform planului stabilit, confirmat prin procesul verbal de recepţie la terminarea lucrărilor.
- Volumul de lucrări necesare spre executare la realizarea reparaţiei capitale a Muzeului au fost efectuate conform documentaţiei de proiect, verificată de organizaţia „Expertiza în construcţii şi evaluare profesională".
- Materialele de construcţie şi lucrările au fost efectuate în concordanţă cu respectarea normelor şi standartelor ecologice şi construcţie, fără daune sănătăţii populaţiei şi mediului ambiant.
- Construcţia fundaţiei din beton a prispei tradiţionale cu instalarea ulterioară a 18 piloni din lemn. De asemenea construcţia şi instalarea a circa 46,2 m de gard/prispă din lemn ornamentat tradiţional.
- Au fost schimbate şase ferestre şi o uşă de la intrare.
- Au fost efectuate servicii de amenajare cu lambriuri din lemn pe o suprafaţă de 185 m^2.

Calitative

- Muzeul Satului Selemet – un puternic pol cultural turistic renovat şi amenajat.
- Consolidarea participării cetăţenilor/diasporei în dezvoltarea localităţii.
- Grad major de implicare a tinerilor în activităţile culturale.
- Număr de activităţi culturale sporit.
- Creşterea numărului de vizitatori.
- Bunăstarea patrimoniului cultural-istoric sporit.
- Cartea de vizită a localităţii existentă.
- Atractivitate şi imagine turistică rurală.

- Infrastructura localității îmbunătățită.
- Eficiența economică și socială a activității de turism sporită.
- Patrimoniul cultural-istoric păstrat și conservat.
- Creșterea veniturilor locale, cât și valorificare și consolidarea economiei locale.

Localitate poziționată ca promotor al culturii și tradițiilor prin evenimente culturale de anvergură desfășurate cu scopul de a mări impactul economic în destinație și de a extinde durata de ședere a vizitatorilor până la două-trei zile.

Elementele inovatoare ale practicii

Realizarea proiectului contribuie la o schimbare care prefigurează și reevaluează importanța economică, nu doar culturală, a patrimoniului cultural muzeal, ce impune îndreptarea atenției către servicii până acum neabordate sau prea puțin avute în vedere, precum rolul instituției muzeale în dezvoltarea unei societăți durabile.

Prin implementarea proiectului este promovat patrimoniul muzeal în societatea de acasă și de peste hotare printr-un amplu program de valorificare a celor peste 8 000 de exponate muzeale, expoziții, editoriale, astfel Muzeul satului Selemet își va lărgi permanent oferta culturală și va oferi posibilitatea de a descoperi tradițiile autentice și va aduce o abordare nouă față de valorificarea patrimoniului muzeal.

Realizarea proiectului contribuie la sistematizarea colecțiilor muzeale, la lărgirea dialogului între muzeu și societate, la dezvoltarea unei societăți deschise și conștiente de valoarea patrimoniului muzeal și de necesitatea promovării lui în țară și peste hotare.

Lecțiile învățate

Colaborarea cu Biroul Relații cu Diaspora a fost colegială și deschisă, fapt ce a sporit la implementarea cu succes a proiectului, de asemenea și colaborarea cu diaspora, a fost gând de risc și problematic în colectarea mijloacelor financiare într-o perioadă pandemică, dar diaspora și comunitatea a fost oricum pe poziție de a reuși în cele propuse.

XIX CONSOLIDAREA ŞI MOBILIZAREA SOCIETĂŢII CIVILE, PARTENERILOR DE DEZVOLTARE ŞI DIASPORA ÎN SUSŢINEREA PERSOANELOR REFUGIATE DIN UCRAINA

CARTE DE VIZITĂ

Localitatea	**satul Selemet,** raionul Cimişlia
Regiunea de dezvoltare	Sud
Numărul de locuitori	3 992
Primar	Tatiana Badan
Perioada de implementare a practicii	2022
Bugetul total	100 000 lei
Finanţatori	Administraţia publică locală Comunitatea locală Comunitatea din diasporă Parteneri de dezvoltare (USAID Moldova, PNUD Moldova, Fundaţia Skat, Organizaţia Umanitară „Norge-Moldova" din Norvegia, Rumänienhilfe Gunskirchen din Austria, Rossemarie Kleeberger din Austria)
Actorii implicaţi	Administraţia publică locală, diaspora şi comunitatea din Selemet, instituţiile din localitate şi partenerii de dezvoltare

Sumar

Peste 100 de persoane, care și-au găsit refugiul la Selemet au fost întâmpinați cu multă căldură și ospitalitate de către băștinașii din sat, fiind ajutați să se integreze în diferite activități în cadrul instituțiilor publice din localitate, cu sprijinul oferit de către administrația locală, Asociația Obștească „Baștina-Selemet" și partenerii de dezvoltare.

Beneficiari

Circa 100 de refugiați.

Rezultatele obținute

Cantitative

- Circa 100 persoane pentru perioadă de ședere în Selemet (de la două zile până la 36 zile/în prezent).
- Circa 40 de tone de donații oferite.

- Două camioane pentru Guvernul Republicii Moldova (gestionate de Guvernul Republicii Moldova și Ministerul Muncii și Protecției Sociale).
- Două camioane pentru localitatea Selemet (gestionate de Primăria Selemet).

Calitative

- Refugiați asigurați cu tot necesarul pentru toată perioada de staționare.
- Primăria satului Selemet a asigurat pe toată perioada, necesarul consumabil pentru persoanele refugiate, inclusiv asistența socială, asistența medicală, transportarea refugiaților etc.
- Organizarea întrunirilor pentru consolidarea tuturor refugiaților stabiliți în Selemet și cunoașterea vieții locale.
- Integrarea copiilor refugiaților în cadrul Centrului social comunitar.

Elementele inovatoare ale practicii

Administrația publică locală a putut asigura serviciile sociale (cantina socială, spălătoria socială, duș social etc), serviciile educaționale și sportive în sprijinul refugiaților.

Mobilizarea și contribuția diasporei, partenerilor de dezvoltare și a comunității în termeni restrânși.

Deschiderea și încrederea cetățenilor prin oferirea caselor proprii ca gazdă pentru refugiați.

Lecțiile învățate

Cu resurse mici, eforturi comune și mobilizare poți face lucruri mari.

Transparența și încrederea partenerilor de dezvoltare și a diasporei în inițiativele administrației publice locale.

XX „APEL LA UMANITATE! SOLIDARI CU UCRAINA”

CARTE DE VIZITĂ

Localitatea	**satul Sireți,** raionul Strășeni
Regiunea de dezvoltare	Centru
Numărul de locuitori	6 500
Primar	Leonid Boaghi
Perioada de implementare a practicii	februarie –august 2022
Bugetul total	40 000 de euro
Finanțatori	Diaspora Băștinași Agenți economici PNUD Moldova
Actorii implicați	Asociația Obștească „Sireţenii de Pretutindeni”, Asociația Obștească „Motivația”, Fundația Misiunea de Caritate și Binefacere a Persoanelor cu Handicap din Republica Moldova, The Bearr Trust, Institute for Democracy, Global Medic, Katalyst Kitchen, Asociația Obștească „Moldova Aid”, PNUD Moldova, Laboratoire d’Astrophysique de Marseille, comunitatea și administrația publică locală

Sumar

De la începutul războiului, peste 250 de persoane și-au găsit refugiul la Sireți, raionul Strășeni. Asociația băștinașilor, dar și întreaga comunitate a dat dovadă că generozitatea lor nu are limite, iar bunătatea poate fi împărtășită gratuit cu cei care au nevoie. O sala de nunți timp de o lună a gătit prânzuri pentru câteva centre de refugiați din Chișinău, iar cu suportul agenților economici din localitate, a voluntarilor, circa 350, 400 de prânzuri au fost zilnic transportate. Peste 20 de gospodării din localitate au găzduit, iar unele și la moment încă găzduiesc refugiați din Ucraina la ei acasă. Totodată, Casa de Cultură Sireți a devenit centru de triere a bunurilor și ajutor pentru refugiați și oferirea refugiaților a celor necesare (haine, încălțăminte, alimente, produse de igiene, cărți, rechizite etc).

Scopul acestei practici a constat în fortificarea coeziunii sociale, consolidarea eforturilor tuturor actorilor comunitari activi și implicați in viața social-economică spre ajutorarea refugiaților din Ucraina, celor care au căzut victime ai războiului și au fugit din calea războiului căutând și găsind adăpost și refugiu în Republica Moldova, prin satele noastre. Comunitatea din Sireți în această situație de criză a demonstrat maxim umanitate și compasiune și a venit cu un suport considerabil în acest sens.

Beneficiari

Beneficiarii acestui suport au fost peste 250 de refugiați.

Rezultatele obținute

- Cel puțin 250 de refugiați ajutați.
- Circa 250 de refugiați găzduiți în Sireți.
- Peste 10 000 de refugiați alimentați cu prânzuri din Sireți timp de o lună.
- Peste 40 000 de euro donați sub formă de bunuri, alimentație, haine, produse de igienă aduse în comunitate.
- Peste cinci articole în presă despre răspunsul la criza refugiaților oferit de comunitatea din Sireți.
- Peste 11 organizații implicate în criza refugiaților și suport pentru refugiații din Sireți.
- Două loturi de ajutor umanitare vămuite din Spania și Italia pentru persoane social vulnerabile și refugiații din Sireți și Cojușna.

Elementele inovatoare ale practicii

Practica este deosebită prin faptul că demonstrează o coeziune socială fără precedent a celor mai nevoiași ca noi, a celor care azi sunt într-un plin război militar și agresiune, situație care în orice moment poate fi și în Republica Moldova.

În plină criză energetică, financiară și umanitară, comunitatea din Sireți a demonstrat că se poate, că soluții sunt permanent, doar dorință și compasiune să fie. Au împărțit cu apropiații puținul de care am dispus, astfel ca toți să ieșim din iarnă și să mai avem o șansă de a identifica noi oportunități și orizonturi spre o viața mai bună.

Practica demonstrează o comunicare și colaborare dintre toții actorii comunității: locuitorii, băștinașii, diaspora, agenții economici, ONG-urile, instituțiile publice, autoritățile centrale și mass-media. Este o experiența, o lecție pe care comunitatea a învățat-o și cel mai important, o va putea aplica în situații similare în epoca aceasta imprevizibilă a globalizării.

Lecțiile învățate

Lecțiile învățate din această practică sunt mai multe, însă cele mai importante țin de lecția timpului. Viteza de reacție și organizare a procesului, fiind lecția învățată de noi ca și comunitate și sperăm că și ca stat am reușit să tragem concluzii. Ziua de 24 februarie 2022 este un punct de pornire pentru noi, pornire care a fost făcută cu stângul și cu multe greșeli, dar lecția ca și comunitate a fost învățată. Acest precedent pentru noi va fi lecție de reacție și răspuns rapid la viitoarele crize fie umanitare, militare sau de orice alt gen. Colaborarea între toții actorii a demonstrat că în țară se poate de făcut lucruri mari cu eforturi mici, unite și integrate.

XXI EMISIUNEA DE OBLIGAŢIUNI MUNICIPALE CA MĂSURĂ DE SPORIRE A AUTONOMIEI LOCALE

CARTE DE VIZITĂ

Localitatea	**oraşul Sîngera**, municipiul Chişinău
Regiunea de dezvoltare	Centru
Numărul de locuitori	15 500
Primar	Valeriu Popa
Perioada de implementare a practicii	august 2021 – mai 2022
Bugetul total	6 200 000 lei
Finanţatori	Primăria municipiului Chişinău Comunitatea locală
Actorii implicaţi	Primăria municipiului Chişinău, Primăria oraşului Sîngera, locuitorii, „Expert-Grup”

Sumar

Primăria orașului Sîngera, municipiul Chișinău, a reușit construcția unui apeduct în cartierul nou Sîngera-Revaca, unde locuiesc aproximativ trei sute de familii. Pentru realizarea acestui proiect, au fost alocate 6,2 mln. lei, dintre care 5 mln. de lei au fost obținute din emisiunea de obligațiuni municipale.

Emisiunea de obligațiuni municipale este un proiect inovativ pentru Republica Moldova și a avut drept scop sporirea autonomiei locale. Practica emisiunii de obligațiuni municipale a fost lansată în premieră pentru Republica Moldova și implementată de Primăria orașului Sîngera în luna august 2021.

În cadrul practicii a fost anunțată licitația pentru a găsi intermediarul (banca) necesar în emisiunea de obligațiuni, iar după conform procedurii, a fost semnat contractul de achiziție iar ulterior anunțate despre vânzarea obligațiunilor municipale pe piața din Republica Moldova.

Activitatea este organizată în cadrul proiectului „Obligațiunile guvernamentale locale - ca măsură de sporire a autonomiei locale", implementat de „Expert-Grup" cu suportul financiar al Ambasadei Regatului Țărilor de Jos la Chișinău.

Beneficiari

Beneficiarii acestei practici sunt locuitorii sectorului nou: Sîngera – Revaca, în număr de 1 000 de persoane.

Rezultatele obținute

Cantitative

În urma anunțării procesului de construcție a apeductului, deja peste 100 de locuințe au achitat contribuția de conectare la apeduct stabilită conform deciziei consiliului.

Conform unor sondaje peste 90% din populația zonei indicate confirmă faptul că aceasta este problema prioritară care necesită rezolvarea.

Calitative

În rezultat a fost îmbunătățite condițiile de trai a populației din zonă, care până la moment drept sursă de apă potabilă aveau fântânile construite individual, și care nu dispun de apă de calitate.

Elementele inovatoare ale practicii

Această practică este implementată în premieră în Republica Moldova, iar în țările din Europa, SUA, ea este folosită pe scară largă drept sursă de finanțare alternativă a proiectelor locale. Aceasta se face din cauză că majoritatea primăriilor nu dispun de resurse financiare suficiente pentru a implementa unele proiecte, iar emisiunea de obligațiuni sporește autonomia financiară a localității și permite finanțarea proiectelor locale de moment și stringente.

Lecțiile învățate

În urma procesului dat s-au învățat doar lecții pozitive, astfel putem deja fi de ajutor altor primării care purced la această procedură inovativă pentru localitățile noastre.

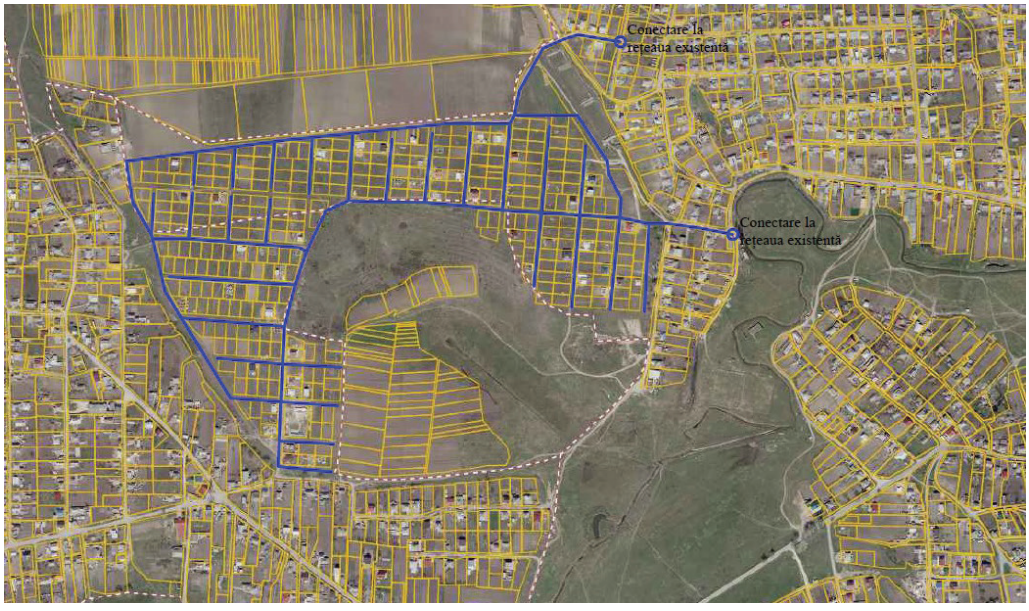

XXII SLOBOZENII – SOLIDARI CU UCRAINENII!

CARTE DE VIZITĂ

Localitatea	**satul Slobozia Mare**, raionul Cahul
Regiunea de dezvoltare	Sud
Numărul de locuitori	5 734
Primar	Valentina Carastan
Perioada de implementare a practicii	2022
Bugetul total	57 000 lei
Finanțatori	Ministerul Muncii și Protecției Sociale Comunitatea locală, inclusiv diaspora Tinerii voluntari „Șoimii Sloboziei” SRL „Valgasec”
Actorii implicați	APL Slobozia Mare, consilieri locali, instituții publice, agenți economici, persoane fizice, tinerii „Șoimii Sloboziei”, diaspora

Sumar

20 de gospodării din satul Slobozia Mare din raionul Cahul și-au deschis ușile pentru cei 200 de refugiați ucraineni, agenții economici au oferit servicii de transport și prânzuri calde la vama Giurgiulești, tinerii voluntari au distribuit produse alimentare, iar copiii refugiaților au fost încadrați în instituțiile de învățământ și au participat la diferite activități publice.

Beneficiari

Peste 180 de refugiați au fost găzduiți la Slobozia Mare. Peste 80 de copii refugiați s-au încadrat în școli și grădinițe parțial și au participat la diferite activități organizate în localitate și în instituțiile publice.

Rezultatele obținute

Cantitative

- 180 de refugiați cazați în condiții bune din care 80 de femei, 80 de copii și 20 de bărbați.
- 20 de familii gazdă au primit o indemnizație în sumă de 3 500 lei pentru găzduire.

Calitative

- Tinerii din grupul de voluntari „Șoimii Sloboziei" au căpătat o nouă experiență de viață.
- Comunitatea slobozenilor a fost mobilizată și consolidară în situații de criză.
- Copiii refugiați au beneficiat de diferite activități în cadrul școlilor și Bibliotecii publice.
- Refugiații au beneficiat de asistență medicală și psihologică.

Elementele inovatoare ale practicii

Mobilizarea tuturor actorilor comunitari în a face fapte bune: administrația publică locală, instituțiile publice, agenții economici, persoanele fizice, tinerii „Șoimii Sloboziei", diaspora.

Lecțiile învățate

„Fii bun ori de câte ori este posibil. Întotdeauna este posibil."

Comunitatea din Slobozia Mare a învățat să fie empatică la durerile și nevoile altora și să se mobilizeze în situații de criză.

XXIII TABĂRA DE ODIHNĂ INTERACTIVĂ PENTRU COPII „BIBCAMPINGUL CURIOŞILOR-2022”

CARTE DE VIZITĂ

Localitatea	**oraşul Teleneşti**
Regiunea de dezvoltare	Centru
Numărul de locuitori	8 229
Primar	Vadim Lelic
Perioada de implementare a practicii	1-31 iulie 2021 şi 2022
Bugetul total	20 000 lei
Finanţatori	Administraţia publică locală Voluntari Corpul Păcii
Actorii implicaţi	Primăria oraşului Teleneşti, Biblioteca Publică „Vasile Alecsandri”, Corpul Păcii, Inspectoratul de poliţie Teleneşti, Serviciul Situaţii Excepţionale Teleneşti, Centrul de Sănătate Prietenos Tinerilor Teleneşti, Şcoala de Arte Plastice Teleneşti, Muzeul de Istorie şi Etnografie Teleneşti, Colegiul „Vasile Lupu” din Orhei, tinerii voluntari

Sumar

Primăria oraşului Teleneşti, în parteneriat cu Biblioteca Publică „Vasile Alecsandri", organizează în fiecare vară, începând cu anul 2012 Tabăra de vară „Bibcampingul curioşilor", destinată copiilor cu vârsta între 8 şi 13 ani. Conceptul taberei de vară este unul dinamic, echilibrat şi personalizat, incluzând activităţi de educaţie, artă, lectură şi joacă. În anul 2022 tabăra a reunit peste 80 de copii, printre care şi copii din familiile de refugiaţi.

La tabăra de vară participanţii îşi descoperă talentele, se împrietenesc, se joacă, confecţionează, învaţă multe lucruri noi prin activităţi interactive şi practice, cum să fii eco, stilul de viaţă sănătos, gândirea critică, ştiinţa, dezvoltarea cunoştinţelor în gestionarea bugetului personal, siguranţă personală, digitală şi de conducere. Copiii vin cu mare plăcere, iar părinţii înregistrează copii începând cu luna martie.

Beneficiari

200 de copii au beneficiat pe parcursul anilor 2021-2022 de o vacanţă în siguranţă, au fost instruiţi de specialişti din diverse domenii de specialitate, au beneficiat de socializare şi implicare comunitară.

Rezultatele obţinute

Cantitative

- 30 de tinerii au fost instruiţi şi familiarizaţi cu beneficiile voluntariatului (anii 2021-2022). Aceşti tineri au dobândit abilităţi de organizare şi dezvoltare personală, aplicându-le în practică.
- 200 de copii au beneficiat pe parcursul anilor 2021-2022 de o vacanţă în siguranţă, au fost instruiţi de specialişti din diverse domenii de specialitate, au beneficiat de socializare şi implicare comunitară.
- Peste 200 de părinţi în anii 2021-2022 au fost satisfăcuţi de programul de activitate a taberei, liniştiţi de siguranţa copiilor în timpul vacanţei şi că au soluţionat riscurile de a nu lăsa copii singuri acasă.

Calitative

- Copiii au descoperit frumusețea lecturii, au descoperit comunitatea în care trăiesc în cadrul excursiilor, au cunosc mai bine cum să se comporte și să se protejeze în diferite situații.
- Tinerii au devenit mai motivați să presteze servicii de voluntariat și au fost recunoscuți la nivel local, dar și național drept cei mai buni voluntari.
- Implicarea comunitară devine un trend în rândul tinerilor și adolescenților.
- A sporit încrederea părinților în serviciile Primăriei și a Bibliotecii publice.
- A scăzut numărul accidentelor printre copii de vârstă școlară.

Elementele inovatoare ale practicii

- Practica este un răspuns la următoarele nevoi: asigurarea copiilor pentru a fi în siguranță și totodată să dorească să se dezvolte, să învețe, să cunoască; consolidarea actorilor comunitari în rezolvarea unei probleme comune.
- Voluntariatul a devenit un scop pentru participanții la tabără. Toți voluntarii au fost cândva beneficiarii taberei.
- Cum poți cu bani puțini să faci lucruri mari.
- Practica a devenit una virală în raion și a fost preluată și de alte comunități (10 sate).

Lecțiile învățate

Taberele de vară la bibliotecă oferă copiilor un echilibru perfect între activități educaționale și recreative. Datorită implementări acestor servicii moderne crește considerabil imaginea bibliotecilor în comunitate, iar aceasta înseamnă lectură, integrare în activități de valoare, cultură personală și comunitară.

Voluntariatul devine o prioritate pentru tineri; ei se descoperă în aceste servicii și devin utili în comunitate, respectiv educăm o nouă generație de lideri. Tabăra este o oportunitate pentru a crește tineri implicați și responsabili.

Părinții devin mai activi și înaintează propuneri constructive și susținute atât pentru interesul personal, cât și comunitar atunci când se întâlnesc în alte spații decât școala.

XXIV CONSTRUCȚIA UNEI PIEȚE AGRICOLE PENTRU ASIGURAREA SECURITĂȚII ALIMENTARE A POPULAȚIEI DIN SATUL TELIȚA

CARTE DE VIZITĂ

Localitatea	**comuna Telița,** raionul Anenii Noi
Regiunea de dezvoltare	Centru
Numărul de locuitori	1 260
Primar	Rodica Russu
Perioada de implementare a practicii	august – decembrie 2020
Bugetul total	500 000 lei
Finanțatori	Administrația publică locală Asociația bășinașilor Primăria Parva, județul Bistrița-Năsăud, România Asociația producătorilor agricoli din Telița Programul „DAR 1+3" Diaspora Acasă Reușește (Guvernul Republicii Moldova)
Actorii implicați	Administrația publică locală, Asociația bășinașilor, locuitorii din comună, producătorii agricoli, Biroul Relații cu Diaspora

Sumar

Localitatea Telița din raionul Anenii Noi are în sfârșit o piață bine amenajată și modernă datorită programului „DAR 1+3". Au fost construite și amenajate un pavilion deschis și un pavilion închis pentru comercializarea produselor, a fost montată o tarabă din lemn pentru produsele de artizanat și a fost construită o platformă pentru comercianții care își desfac marfa din autocamionete.

În rezultat, sătenii au posibilitatea săptămânal să își cumpere produse agricole proaspete și în condiții civilizate. Târgul din sat este vizitat de peste 250 de cumpărători din tot raionul și circa 30 de comercianți locali și regionali.

Piața vine astfel să asigure accesul direct la comerț și servicii civilizate și pentru grupurile vulnerabile din localitate: 1 360 de persoane din localitate; familii social vulnerabile; persoane de etnie romă; persoane cu dezabilități; familii monoparentale, familii de confesiune baptistă, bătrâni singuratici, familii cu mulți copii.

Beneficiari

Toți locuitorii comunei Telița.

Rezultatele obținute

Cantitative

- În sat activează o piață amenajată în conformitate cu normele sanitare. Piața dispune de pavilion de desfacere a mărfii de tip deschis, pavilion de desfacere a mărfii de tip închis și platformă de desfacere a mărfii din camionete.
- Mai bine de 30 de comercianți au posibilitatea să-și vândă legal marfa.
- Consumatorii au condiții sigure de procurare a mărfurilor și produselor.

Calitative

- Grad sporit de implicare a cetățenilor, băștinașilor și diasporei în procesul de dezvoltare locală prin crearea infrastructurii noi de logistică economică locală.
- Grad sporit de implicare a cetățenilor, a băștinașilor a diasporei în monitorizarea cheltuielilor și procesului de creare a unei noi structuri publice.

- Conştientizarea necesităţii de a susţine serviciile publice create pentru cetăţeni prin plăţi corecte de taxe, impozite şi plăţi aferente.
- Un grad mai înalt de securitate alimentară locală.
- Sporirea veniturilor locale şi creşterea gradului de securitate economică a satului.
- Scăderea riscului de default local şi a dependenţei administraţiei publice locale de fondurile externe sau de donaţii.
- Grad sporit de cunoştinţe în domeniul fiscal.
- Descreşterea gradului economiei tenebre la nivel local şi a evaziunilor fiscale.

Elementele inovatoare ale practicii

Pentru prima dată s-a reuşit un parteneriat larg şi multilateral. În premieră, în procesul de dezvoltare locală au fost implicaţi băştinaşii, persoanele emigrate şi cele plecate temporar la munca peste hotare. Populaţia a fost activ implicată în procesul de gestiune a banilor şi în colectarea donaţilor şi în procedurile de achiziţie. Proiectul a mobilizat comunitatea şi a mobilizat-o să se implice în procesele de administrare publică şi bugetare.

Lecţiile învăţate

Orice sat, cât de mic nu ar fi, poate fi mobilizat şi pot fi realizate lucruri importante în comunitate.

Populaţia este deschisă spre cooperare şi implicare: este necesar doar a fi trasate punţi de comunicare între primărie şi cetăţeni.

XXV AMENAJAREA STADIONULUI SĂTESC PRIN IMPLICAREA COMUNITARĂ

CARTE DE VIZITĂ

Localitatea	**satul Ţarigrad,** raionul Drochia
Regiunea de dezvoltare	Nord
Numărul de locuitori	4 024
Primar	Petru Bărbieru
Perioada de implementare a practicii	iunie 2020 – iunie 2022
Bugetul total	340 185 lei
Finanţatori	Administraţia publică locală Fondul Rutier SRL „Moldovatransgaz” SRL „Global Farming Internaţional”
Actorii implicaţi	Administraţia publică locală din satul Ţarigrad, echipa de fotbalişti, voluntari, agenţi economici, SRL „Moldovatransgaz” şi SRL „Global Farming Internaţional”

Sumar

Stadionul modern din satul Țarigrad, raionul Drochia, a devenit o atracție sportivă pentru toate generațiile după ce acesta a fost renovat cu suportul comunității și a autorității publice locale. Pe stadionul îngrădit cu plasă europeană, a fost instalat gazon artificial, construit un vestiar, depozit pentru inventarul sportiv. Tot aici în curând vor apărea tribune cu capacitatea de 100 de persoane.

Până în anul 2016 stadionul local era impracticabil, iar echipa de fotbal, care anul acesta a trecut în divizia „B" de participare în campionatul Republicii Moldova era nevoită să joace pe terenuri străine, deoarece stadionul local era într-o stare deplorabilă. Dar, cu implicarea echipei de fotbaliști, a peste 50 de voluntari din localitate, agenții economici din localitate și cu suportul financiar al primăriei Țarigrad, stadionul local a devenit o atracție sportivă pentru toate generațiile.

Beneficiari

Echipa de fotbal din satul Țarigrad, locuitorii, dar și toți care vizitează localitatea.

Rezultatele obținute

Cantitative

În rezultatul implicării actorilor comunitari din satul Țarigrad stadionul din localitate s-a schimbat la față și a devenit o atracție sportivă pentru toate generațiile. După îngrădirea stadionului cu plasă europeană, a fost posibilă păstrarea gazonului verde, tunsul ierbii cu mașină performantă, donată de la consătenii din diaspora. Accesul spre stadion a oferit posibilitatea conducătorilor unităților de transport de orice categorie să se deplaseze la meciurile de fotbal.

Calitative

Odată cu implicarea actorilor comunitari din satul Țarigrad, a fost redată starea corespunzătoare a terenului de joacă, care are destinație de a primi jucători din toată țara și de peste hotarele ei. Pentru echipele de copii, în afara meciurilor programate, a fost construit un alt teren de joacă cu porți de fier standarde, pentru a se antrena zilnic.

Stadionul îngrădit nu mai permite trecătorilor de al traversa, dintr-un capăt în altul şi nu permite aglomerarea de păsări şi animale pe teren.

Terenul de fotbal a devenit într-o stare corespunzătoare cerinţelor actuale şi a devenit posibilă organizarea oricăror evenimente sportive în localitate.

Elementele inovatoare ale practicii

Datorită implementării proiectului, localitatea a beneficiat de primirea unui număr mare de oaspeţi, echipe de fotbalişti din multe sate din republică şi de peste hotarele ţării. Ziua petrecerii meciurilor de fotbal în sat este o adevărată sărbătoare.

Lecţiile învăţate

Implementarea proiectului a oferit nişte lecţii pozitive pentru întreaga comunitate. Este raţional de a continua amenajarea acestui obiectiv sportiv prin transformarea lui într-un centru multifuncţional pentru o atragere mai mare a copiilor şi adulţilor întru practicarea diferitor tipuri de sport în aer liber.

Totodată, acesta poate deveni o zonă verde a satului prin ameliorarea învelişului de iarbă, sădirea copacilor şi arbuştilor, construirea trotuarelor ş.a.

Designeri specializaţi în construcţii sportive vor fi apelaţi pentru efectuarea proiectului de execuţie a centrului sportiv multifuncţional.

XXVI „PARTICIPARE PRIN EDUCAȚIE”

CARTE DE VIZITĂ

Localitatea	**satul Vadul lui Isac,** raionul Cahul
Regiunea de dezvoltare	Sud
Numărul de locuitori	3 150
Primar	Alexandra Piscunov
Perioada de implementare a practicii	noiembrie 2019 – aprilie 2021
Bugetul total	213 000 lei
Finanțatori	Centrul „Parteneriat pentru Dezvoltare” Administrația publică locală Comunitatea locală, inclusiv diaspora Voluntari
Actorii implicați	Centrul „Parteneriat pentru Dezvoltare”, Primăria satului Vadul lui Isac, diaspora, voluntari

Sumar

Satul Vadul lui Isac din raionul Cahul are acum un plan strategic incluziv, care a ţinut cont de propunerile şi problemele mamelor singure, dar şi a celorlalte categorii de populaţiei mulţumită proiectului „Participare prin educaţie”. Totodată, locuitorii au demonstat un exemplu de voluntariat inestimabil implicându-se în lucrările de construcţie a unui foişor din centrul satului pentru socializare.

Beneficiari

29 de femei/tutori din categorii marginalizate; 47 de copii.

Rezultatele obţinute

Cantitative

- Între membri a apărut sentimentul de mândrie că vădaşii pot să-şi croiască viaţa. Experienţa căpătată îi ajută să aibă încredere mai mare în forţele proprii, ei au conştientizat şi au ajutat să conştientizeze şi pe alţii privind necesitatea activismului civic.
- Au sensibilizat populaţia localităţi despre problemele a 29 mame solitare/tutori şi 47 copiilor lor.
- Foişor de 64 m^2 construit numai pe bază de voluntariat.

Calitative

- Mamele solitare/tutorile şi copii lor au participat pentru prima dată la luarea deciziei comune privind dezvoltarea de lungă durată a localităţii prin:
  - seminarele de planificare strategică;
  - ateliere de instruire a grupului ţintă şi altor categorii dezavantajate privind metode de incluziune şi integrare;
  - întrunirea mamelor (tutorii) în spaţiul deschis al parcului cu primarul şi aleşii locali cu scopul delimitării terenului pentru amenajare şi dotare cu foişor.

- Pentru prima oara mamele solitare/tutorile au avut posibilitatea să-şi expună părerile, vocea lor a fost auzită de către autorităţi.
- Administraţia publică locală cooperează mai eficient cu persoanele dezavantajate/mame, tutorii şi copii lor.
- Asistenţa socială este mai apropiată de acest grup de cetăţeni.

Elementele inovatoare ale practicii

Echipa comunitară s-a implicat prin consultanţă în elaborarea materialelor promoţionale, crearea grupului de iniţiativă din mame, elaborarea agendelor teatrului, amenajarea expoziţiei de lucrări manuale, confecţionate de grupul ţintă, participând totodată la activităţile centrale de instruire şi amenajare, prevăzute în proiect.

Echipa comunitară a participat la colectarea de fonduri de la cetăţenii satului şi de la diaspora din străinătate. De asemenea, aceasta a stimulat, motivat şi oferit sprijin întru stabilirea unei relaţii prietenoase între beneficiari şi administraţia publică locală. Echipa comunitară a mai instruit un grup de beneficiari privind desfăşurarea campaniei de colectare a fondurilor şi soluţionare a conflictelor.

Coordonatorul de proiect a urmărit, ghidat şi îmbunătăţit activităţile desfăşurate în cadrul proiectului. La fel, acesta a monitorizat prin sugestii procesul de învăţare a rolurilor în cadrul activităţii de comunicare „Teatrul verde", sub forma unui forum, esenţa căruia este în crearea atitudinii corecte a spectatorilor privind viciile şi neajunsurile din societate, atrăgându-i în scenă prin reluarea unui personaj negativ, pe care îl joacă în mod corect.

Lecţiile învăţate

- Comunitatea a învăţat cum să construiască un proces participativ atunci când decidem viitorul comunităţii.
- Comunitatea a însuşit cum să creeze un Plan Strategic.
- Beneficiarii au învăţat câte puţin din tainele artei teatrale şi a meşteşugăritului popular.

- Comunitatea s-a obișnuit să colaboreze pentru a crea condiții mai bune pentru participare în viața comunitară.
- Aplicarea transparenței decizionale ajută la colaborarea fructuoasă cu administrația localității.
- Comunitatea s-a susținut și ajutat reciproc, indiferent de statutul social.
- Comunitatea va continua să disemineze aceste lecții învățate prin diverse activități locale, proiecte etc.
- Comunitatea va continua să atragă și alte categorii defavorizate din comunitate pentru integrarea lor, prin oferirea condițiilor de socializare create.
- Experiența acumulată de mamele solitare/tutorii le va fi de folos în activitatea cotidiană.
- Mamele (tutorii) și copiii lor au dezvoltat abilități de comunicare, integrare în grup și toleranță față de alte opinii.
- S-au stabilit legături trainice în grup bazate pe nevoi și interes comun;
- Grupul țintă a învățat să prezinte spectacole în fața publicului;
- Grupă teatrală formată incluziv.
- 19 de activități realizate cu grupa teatrală.
- Un grup de mame (tutorii) au socializat în permanență și au învățat elementele de bază ale brodatului.
- A fost vernisate trei expoziții cu lucrări confecționate manual de mame (tutorii) în perioada 21 noiembrie 2020 și 18-21 decembrie 2021.

XXVII „ÎMPREUNĂ CU TATA ŞI CU MAMA, ÎNVĂŢĂM SĂ FIM MAI BUNI”

CARTE DE VIZITĂ

Localitatea	**satul Vadul lui Isac,** raionul Cahul
Regiunea de dezvoltare	Sud
Numărul de locuitori	3 150
Primar	Alexandra Piscunov
Perioada de implementare a practicii	februarie – iulie 2022
Bugetul total	105 200 lei
Finanţatori	Centrul „Parteneriat pentru Dezvoltare” Administraţia publică locală Comunitatea locală
Actorii implicaţi	Grupul de Iniţiativă Locală„Vadul lui Isac”, administraţia publică locală, toţi locuitorii satului

Sumar

Împreună cu tata şi cu mama peste 200 de locuitori ai satului Vadul lui Isac au învăţat să fie mai buni. Copiii, dar şi părinţii lor deopotrivă au fost implicaţi în activităţi de instruire şi promovare a egalităţii de gen şi combaterea violenţei, dar şi în amenajarea unui teren de baschet şi volei pentru petrecerea timpului util în familie. Proiectul a fost realizat cu suportul Centrului Naţional de Studii şi Informare pentru Problemele Femeii „Parteneriat pentru Dezvoltare" (CPD), în cadrul Proiectului EVA „Promovarea egalităţii de gen în raioanele Cahul şi Ungheni", finanţat de Uniunea Europeană şi implementat de UN Women în parteneriat cu UNICEF, în baza Acordului de Colaborare cu UN Women (Entitatea Naţiunilor Unite pentru Egalitate de Gen şi Abilitarea Femeilor).

Beneficiari

200 de locuitori ai satului Vadul lui Isac.

Rezultatele obținute

- 200 de locuitori ai localităţii implicaţi în activităţi de instruire şi promovare a egalităţii de gen şi combaterea violenţei.
- 40 de părinţi au conştientizat efectele negative ale violenţei, stereotipurilor de gen frecvent utilizate în localitate.
- 10 taţi implicaţi direct în combaterea rezultatului negativ al violenţei între copii prin educaţie şi implicare.
- 10 taţi implicaţi direct în implementarea proiectului pentru promovarea egalităţii de gen.
- Circa 30 de taţi conştientizează importanţa petrecerii timpului cu copiii săi.
- Circa 30 de familii au condiţii de practicare a mişcării şi sportului pe terenul de baschet ca alternativă altor ocupaţii şi se creează modele de petrecere a timpului cu familia prin acţiuni utile.
- 40 de copii au cunoscut mai bine consecinţele comportamentelor agresive dintre ei.
- Un set de reguli contra-violenţă, care va servi ghid de bune comportamente pentru copii.
- 40 de copii mulţumiţi de implicarea părinţilor în activităţile cu copii (ateliere, competiţii).
- 32 de persoane: copii şi părinţi, care cunosc, cum prin desen, să semnaleze contra violenţei dintre copii, stereotipuri de gen şi inegalitatea dintre femeie

și bărbat, fetițe și băieței.

- Comunicarea copii-părinți, femei-bărbați va prinde o culoare mai vie și mai eficientă.
- Două terenuri de sport: baschet și volei îngrădite și amenajate corespunzător pentru petrecerea timpului și dezvoltarea fizică a familiilor cu copii ca alternativă la alte activități negative, în care peste 200 de persoane – femei/fete și bărbați/băieți își vor îmbunătăți condiția fizică.
- Două garduri paralele cu lungimea totală de 80 m – decorate pe ambele părți cu imagini privind condamnarea violenței și discriminării servesc drept lecție permanentă contra violenței. Terenul adiacent este înverzit.

Elementele inovatoare ale practicii

Au fost mobilizați copiii, tinerii, maturii, oameni în vârstă, care au realizat împreună lucrări, activități în comun, cu rezultate bune pentru comunitate, unde experiența de viață a celor mai mari i-a inspirat pe ce mai mici și energia copiilor au bucurat pe bunei, bunici și părinți. Comunicarea și atitudinea pozitivă au ajutat ca beneficiarii să revină la activități cu mare drag.

Lecțiile învățate

Lecțiile sunt mai multe pozitive, din motivul că au fost niște experiențe noi cu reacții diferite din partea participanților, care fiecare are părerea personală și ceva de spus din care poți învăța, motivația pentru a lucra pentru comunitate fără a fi remunerat ar trebui să fie foarte mare, de aceea mizăm pe unitate, socializare, comunicare între oameni pentru a realiza lucruri frumoase pentru fiecare.

XXVIII „PĂŞIM VESELI ÎMPREUNĂ!”

CARTE DE VIZITĂ

Localitatea	**comuna Vinogradovca**, raionul Taraclia
Regiunea de dezvoltare	Sud
Numărul de locuitori	1 921
Primar	Tatiana Ţurcan
Perioada de implementare a practicii	aprilie – septembrie 2020
Bugetul total	65 000 lei
Finanţatori	Administraţia publică locală Voluntari, comunitatea Agenţii economici SRL „Sud Triticum”, SRL „Dagbilcom”, SRL „Taraclia-Gaz”
Actorii implicaţi	Primăria comunei Vinogradovca, locuitorii din satul Mirnoe, agenţii economici

Sumar

Copiii din satul Mirnoe, comuna Vinogradovca au unde-şi petrece timpul liber, într-un mediu sigur şi amenajat. Toate acestea, graţie implicării comunităţii şi a administraţiei locale care a reuşit să amenajeze împreună primul teren de joacă pe teritoriul clubului din localitate. Totodată, mulţumită acestui proiect toate evenimentele publice sunt desfăşurate în aer liber în sezonul cald.

Beneficiari

Beneficiari direcţi sunt peste 60 de copii şi 150 de locuitori ai satului Mirnoe, comuna Vinogradovca.

Rezultatele obţinute

Cantitative

- Zona de recreere este un loc pentru evenimente culturale de masă
- 60 de copii şi 150 de adulţi au parte de odihnă activă.

Calitative

- Locuitorii au dobândit abilităţi de lucru în echipă şi strângere de fonduri pentru proiect.
- S-a stabilit o relaţie strânsă şi de încredere între administraţia publică locală, locuitori şi alţi participanţi la proiect.

Elementele inovatoare ale practicii

Inovaţia este că problema fabricării şi instalării echipamentelor de agrement a fost rezolvată.

Zone de odihnă pentru copii şi adulţi a fost creată printr-un parteneriat 50/50 între administraţia publică locală şi comunitate.

Cetăţenii au fost implicaţi nu numai în procesul de luare a deciziilor, dar au şi participat activ la implementarea proiectului.

Lecţiile învăţate

Cea mai importantă lecţie este consultarea administraţiei publice locale cu populaţia şi a le permite să ia parte la luarea deciziilor

Utilizarea principiului „Dacă propui ajuţi implementare".

Distrugerea stereotipurilor de a gândi că administraţia publică locală este responsabil pentru tot.

Capacitatea de a convinge că cetăţenii sunt stăpâni în localităţile lor.

XXIX ÎMBUNĂTĂȚIREA CONDIȚIILOR DE DEZVOLTARE ȘI EDUCAȚIE A COPIILOR DE LA GRĂDINIȚA DIN SATUL CIUMAI

CARTE DE VIZITĂ

Localitatea	**comuna Vinogradovca**, raionul Taraclia
Regiunea de dezvoltare	Sud
Numărul de locuitori	1 921
Primar	Tatiana Ţurcan
Perioada de implementare a practicii	mai – septembrie 2020
Bugetul total	119 816 lei
Finanţatori	Administraţia publică locală Comunitatea şi angajaţii grădiniţei, implicaţi în activităţi
Actorii implicaţi	Administraţia publică locală, angajaţii de la grădiniţa din satul Ciumai, locuitorii

Sumar

Condiţii mai bune au şi cei 65 de copii de la grădiniţa din satul Ciumai, comuna Vinogradovca. Asta după ce cantina instituţiei au fost renovată capital cu suportul administraţiei locale, părinţilor şi angajaţilor grădiniţei. Anterior, sistemul de ventilare nu funcţiona, podeaua era învechită, iar ustensilele pentru prepararea mâncării lipseau.

Beneficiari

Beneficiarii sunt 65 de copii cu vârsta între 2-7 ani (28 de băieți și 37 de fete), 120 de părinți și 25 de angajați (21 de femei și 4 bărbați) ai instituției.

Rezultatele obținute

- 65 de copii primesc alimente de calitate, cu respectarea tuturor normelor sanitare.
- Standardele de igienă sunt respectate și doi angajați ai cantine lucrează în condiții moderne cu echipament specializat.
- 120 de părinți sunt mulțumiți de întreținerea copiilor lor la grădiniță.
- Condiții îmbunătățite pentru protejarea vieții și sănătății copiilor.
- Calitatea și varietatea mâncărurilor preparate este îmbunătățită.
- Condiții de muncă îmbunătățite pentru personalul de la cantină.

Elementele inovatoare ale practicii

Principala inovație în implementarea acestui proiect este neapelarea la serviciile unui antreprenor pentru lucrările de reparații, ci realizarea proiectului prin cooperare și parteneriat între administrația publică locală și comunitate.

Elementele de inovare pot fi considerate activitățile comune ale administrației publice, personalul instituției și comunității.

Planificarea și gestionarea corectă a transferurilor cu destinație specială și rezolvarea pas cu pas a problemelor.

Lecțiile învățate

Rezolvarea problemei în etape prin mijloace proprii cu implicarea angajaților pentru realizarea anumitor tipuri de lucrări.

XXX SOLIDARITATE COMUNITARĂ PENTRU DEZVOLTARE LOCALĂ: ONG „TERRA-1530” – PRIMĂRIA VORNICENI SAU DESPRE TERMOIZOLAREA FAȚADELOR GRĂDINIȚEI DE COPII NR.1 DIN VORNICENI ȘI EFICIENȚA ENERGETICĂ

CARTE DE VIZITĂ

Localitatea	**satul Vorniceni,** raionul Strășeni
Regiunea de dezvoltare	Centru
Numărul de locuitori	5 000
Primar	Vasile Tofan
Perioada de implementare a practicii	martie 2021 – martie 2022
Bugetul total	85 860 de dolari
Finanțatori	Administrația publică locală Programul de Granturi Mici (SGP) al Facilității Globale de Mediu (GEF), implementat de PNUD Moldova Asociația „Terra-1530”
Actorii implicați	Primăria satului Vorniceni, Asociația „Terra-1530”, Alianța pentru Eficiență Energetică și Regenerabile, angajații Grădiniței nr.1

Sumar

Fiind semnatar al Convenției Primarilor privind Clima și Energia din 2018, satul Vorniceni din raionul Strășeni și-a luat angajamentul de a-și reduce emisiile de CO_2 cu cel puțin 40% până în 2030. În acest sens, termoizolarea pereților exteriori ai Grădiniței nr.1 asigură astăzi desfășurarea activităților educaționale într-un mediu sigur pentru copii și un consum redus de energie.

Beneficiari

Peste 5 000 de locuitori ai satului Vorniceni, dar în mod special cei 120 de copii care frecventează Grădinița nr.1 și 28 de angajați ai instituției.

Rezultatele obținute

Implementarea activității de termoizolare a pereților externi ai grădiniței a facilitat micșorarea consumului de combustibil tradițional, reducerea poluării cu CO_2 și a costurilor pentru încălzirea clădirii cu circa 40%.

Comunicarea scopurilor, activităților și rezultatelor proiectului a fost efectuată cu ajutorul unei campanii de informare amănunțite, desfășurate pe tot parcursul proiectului. Rezultatele au fost diseminate în cadrul a două ședințe cu persoanele interesate în cadrul discuțiilor la ședințele Consiliului local. Ziarul „Adevărul" a facilitat diseminarea rezultatelor în Vorniceni și în satele conexe, oferind un exemplu de bune practici și posibilitatea de replicare în alte localități.

La finalul proiectului, un spot video a fost realizat și publicat pe paginile de resort ale partenerilor în legătură cu eficiența proiectului și importanța educării bunelor practici „verzi” în regiunile rurale.

Același scop de sensibilizarea și educare a avut și organizarea celor patru focus-grupuri menționate mai sus. Partenerii sunt responsabili de postarea regulată pe rețelele sociale referitor la implementarea proiectului.

Fiind un proiect pilot, succesul acestuia a fost garantat de posibilitatea de reproducere a conceptului și în alte instituții din comună, cum ar fi Grădinița de copii nr. 2, Casa de Cultură, clădirea Primăriei etc. Sustenabilitatea proiectului este asigurată prin încurajarea colectivă a comunității de a lua parte la activitățile de lucru și a face voluntariat, inclusiv prin participarea voluntarilor Asociației „Terra-1530” la implementare. Implicarea concertată a locuitorilor asigură creșterea gradului de responsabilitate față de păstrarea îmbunătățirilor aduse Grădiniței Nr. 1 și oferă durabilitate intervenției. Parteneriatul creat între societatea civilă, administrația publică locală, sectorul privat și cetățeni are mai multă experiență și va fi un exercițiu bun de pregătire pentru proiecte viitoare.

Cel puțin 2 000 de persoane informate despre importanța bunelor practici „verzi” în reducerea emisiilor de carbon și despre impactul proiectului (10 000 de exemplare ale publicației „Adevărul” au fost distribuite, un spot video, patru focus-grup-uri cu sătenii, două sesiuni de informare a părților interesate etc.), opt ateliere cu activități inovative de instruire cu preșcolarii în domeniul protecției mediului și a climei livrate; 400 de persoane - beneficiari direcți ai serviciului de termoizolare a Grădinița de copii Nr. 2; un parteneriat între societatea civilă, administrația publică locală, sectorul privat și localnici stabilit și consolidat; o licitație de selectare a serviciilor de termoizolare desfășurată în martie 2021.

Calitative

Impactul proiectului are efecte pozitive și asupra sănătății copiilor din localitate pe mulți ani înainte, fiindcă această soluție este în totalitate nouă și inovativă pentru localitate.

Sustenabilitatea intervenției este asigurată prin implicarea voluntarilor și promovarea posibilităților de voluntariat în rândul locuitorilor satului Vorniceni, astfel încât să se dedice dezvoltării durabile a comunității proprii și pe viitor. Devenind membru al Convenției Primarilor, satul Vorniceni s-a angajat să reducă emisiile CO_2 pe propriul teritoriu cu cel puțin 30% până în anul 2030. În general, pe parcursul anului de referință, emisiile de totale de CO_2 au constituit 3 690,6 tone (fără transportul privat). Cea mai mare parte a emisiilor a fost înregistrată în sectorul rezidențial 3 358,9 tone, cu o contribuție de 91,0%. În perioada 2020-2030 se propune opțional construcția parcului fotovoltaic, cu putere instalată de 2 MW, care va produce anual aproximativ 2 460 MWh de energie electrică. Aceasta măsură va contribui la reducerea a 1 522 tone de CO_2 anual.

Elementele inovatoare ale practicii

Proiectul este o contribuție la realizarea obiectivelor Strategiei Republicii Moldova de adaptare la schimbarea climei până în anul 2020 și a Planului de acțiuni pentru implementarea acesteia; Strategiei de mediu pentru anii 2014-2023 și a Planului de acțiuni pentru implementarea acesteia; Programului național pentru eficiență energetică 2011-2020; Strategiei energetice a Republicii Moldova până în anul 2030 etc.

Lecțiile învățate

Vizitele de studiu sunt extrem de necesare. Înainte de a demara activitățile din cadrul proiectului nostru, echipa de proiect a realizat o vizită de studiu la Cantemir, unde a avut ocazia să cunoască din experiența termoizolării unei grădinițe, construite după același proiect tehnic, ca și la Vorniceni.

Totodată, înainte de vizita de la Cantemir, la Vorniceni a avut loc prima vizită de documentare, la fața locului, a experților de la Alianța pentru Eficiență Energetică și Regenerabile.

SECȚIUNEA III | TRADIȚII AUTENTICE ACASĂ

Obiceiurile şi tradiţiile din Moldova sunt unele dintre cele mai autentice şi cele mai frumoase din lume. Satele moldoveneşti reprezintă importante centre ale moştenirii culturale şi adăpostesc o bogată cultură tradiţională, o arhitectură diversă şi un mod de viaţă bazat pe valori tradiţionale. Mulţumită condiţiilor favorabile de care dispune şi pitorescului locurilor, datorită patrimoniului cultural şi religios existent, tradiţiilor populare, obiceiurilor, specificului bucătăriei locale şi regionale, localităţile din Republica Moldova deţine un potenţial turistic ridicat de a desfăşura activităţi de turism rural.

Sprijinirea conservării, protejării şi tezaurizării patrimoniului local şi a tradiţiilor este extrem de importantă pentru dezvoltarea economică a zonelor rurale. Turismul rural, serviciile agroturistice, meşteşugăritul şi activităţile tradiţionale pot fi o modalitate de promovare şi creştere a atractivităţii turistice a localităţilor rurale din Republica Moldova, aducând beneficii economice pentru populaţia locală. Astfel, se valorifică potenţialul local prin utilizarea produselor agricole, tradiţiilor etnoculturale ale satului vizitat, se amplifică dezvoltarea artei populare, ansamblurilor artistice şi a meşteşugurilor. Totodată, sunt create locuri de muncă pentru populaţia locală şi se încurajează afacerile locale pentru satisfacerea consumului de ospitalitate. Atracţiile turistice locale aduc localnicilor venituri suplimentare, creează locuri de muncă şi dezvoltă infrastructura în mediul rural, dar reprezintă şi o motivaţie pentru oameni să rămână sau să revină acasă.

Valorificarea şi dezvoltarea potenţialului turistic existent, precum şi concentrarea pe **consolidarea procesului de planificare şi programare a sectorului turism la nivel regional şi local va spori atractivitatea regiunilor Republicii Moldova, va crea oportunităţi şi creştere economică regională**. Iar investiţiile în turism vor permite localităţilor să folosească privilegiile potenţialului lor turistic pentru a-şi îmbunătăţi avantajele competitive.

Comunitate locală conştientă de identitatea ei, de propriile valori are mai multe motive să se responsabilizeze.

În cadrul acestei secţiuni, autorităţile publice locale înscrie în competiţie cu una sau mai multe bune practici de valorificare a tradiţiilor locale autentice în toate formele acestora şi a educaţiei prin patrimoniu cultural. Acestea includ traseele turistice, centre şi pensiuni turistice, evenimente culturale, festivaluri, activităţi de utilizare eficientă a patrimoniului cultural şi de dezvoltare a obiectivelor turistice cu identitate proprie.

I „SPORT ŞI AGREMENT – IDENTITATEA SATULUI BUDEŞTI”

CARTE DE VIZITĂ

Localitatea	**satul Budeşti,** municipiul Chişinău
Regiunea de dezvoltare	Centru
Numărul de locuitori	5 078
Primar	Nina Costiuc
Perioada de implementare a practicii	iunie 2020 – prezent
Bugetul total	25 000 lei
Finanţatori	Administraţia publică locală FC „Sportul” Budeşti Clubul de hipism „Sparta” Clubul sportiv de taekwondo „Calea Fericirii” Compania Austriacă „Keller Holz Privatbrauerei” Magazinul „Casstella”
Actorii implicaţi	Administraţia publică locală din Budeşti, FC „Sportul” Budeşti, Clubul de hipism „Sparta”, Clubul sportiv de taekwondo „Calea Fericirii”, compania Austriacă „Keller Holz Privatbrauerei”, magazinul „Casstella”, Centrul pentru copii şi tineret, Căminul cultural, Muzeul satului Budeşti, Centrul de Sănătate Budeşti şi Asociaţia obştească „Cămara Moldovei”

Sumar

Sportul și activitățile în timpul liber sunt în satul Budești o tradiție pentru promovarea modului sănătos de viață și dezvoltarea turismului cu identitate proprie. Cu suportul administrației locale, în fiecare an aici au loc competiții de hipism, turnee de fotbal, campionate de taekwondo și festivalurile locale inedite.

Diversificarea ocupațiilor în timpul liber a devenit în satul Budești un factor de importanță majoră, prin promovarea modului sănătos de viață și dezvoltarea turismului, acordând mai multe oportunități de vizitare a punctelor de atracție turistică sportive și de agrement.

Sub egida și cu implicarea nemijlocită a administrației publice locale din satul Budești, în fiecare an a devenit deja o tradiție organizarea și desfășurarea competițiilor de hipism „Cupa Budești", organizate de Clubul de hipism „Sparta" din satul Budești, turneului de fotbal „Summer Cup Sportul Budești 2022, organizat de FC „Sportul" Budești, campionatelor republicane la taekwondo „Christmas Cup Budești", organizate de clubul sportiv „Calea Fericirii", festivalurile berii „Keller Holz Aniversary Party" și „October Fest", organizate de compania austriacă „Keller Holz Privatbrauerei" și evenimentul special „Picnic Fest", organizat de magazinul „Casstela".

Beneficiari

Beneficiari ai acestei practici sunt comunitatea locală, participanții, oaspeții, invitații, turiștii, cu un număr total de 4 000 de persoane.

Rezultatele obținute

Cantitative

- 510 de copii au participat la turneul de fotbal „Summer Cup Sportul Budești 2022, organizat de FC „Sportul" Budești. Turneul a inclus 24 de antrenori, șase arbitri, patru membri al comitetului organizatoric, 500 de suporteri.
- 69 de perechi și 300 de suporteri au participat la competițiile de hipism „Cupa Budești", organizate de Clubul de hipism „Sparta" din satul Budești.
- 600 de copii din 15 cluburi sportive din toată țara, șase antrenori și 200 de suporteri au participat la campionatul republican de taekwondo „Christmas

Cup Budești", organizat și găzduit de Primăria satului Budești în colaborare cu Clubul sportiv „Calea Fericirii".

- 1 000 de invitați la Festivalul berii „Keller Holz Aniversary Party", organizat de Fabrica de bere Keller Holz Privatbrauerei.
- 200 de invitați și 15 meșteri populari au participat la evenimentul special „Picnic Fest", organizat de magazinul „Casstella".

Calitative

- Au fost create condiții pentru desfășurarea activităților: repararea străzilor, amenajarea teritoriului localității.
- Au fost create condiții pentru odihna activă a locuitorilor: amenajarea, salubrizarea parcului central și a terenului sportiv al localității.
- A fost amenajată, în cooperare cu agenții economici, intrarea în localitate, trotuarele, stațiile auto și mobilierul urban.
- Asigurarea ordinii publice în colaborare cu Inspectoratul de Poliție, sectorul Ciocana.

Elementele inovatoare ale practicii

Promovarea și dezvoltarea turismului cu identitate proprie: sport și agrement - fenomen de mare perspectivă întru dezvoltarea unei localități moderne și element de atragere a investitorilor, care vor contribui la dezvoltarea economică și socio-culturală a localității.

Lecțiile învățate

Activitatea administrației publice locale are o importanță deosebită în cadrul misiunii de dezvoltare a localității, de păstrare a tradițiilor, fiind un ambasador al localității pe care o promovează.

Participarea mai activă a comunității locale la evenimentele desfășurate contribuie semnificativ la dezvoltarea localității și la bunăstarea populației. Implicarea cetățenilor în viața publică stă la baza eficientizării guvernării locale și îmbunătățirii calității vieții.

II FESTIVALUL „MIORIȚĂ LAIE-BUCĂLAIE”

CARTE DE VIZITĂ

Localitatea	**orașul Cimișlia**
Regiunea de dezvoltare	Sud
Numărul de locuitori	13 690
Primar	Sergiu Andronachi
Perioada de implementare a practicii	noiembrie 2021
Bugetul total	173 000 lei
Finanțatori	Administrația publică locală Consiliul raional Cimișlia
Actorii implicați	Administrația publică locală, Consiliul raional Cimișlia, crescători naționali și internaționali de mioare și cornute, producători și agenți economici, meșteri populari, ansambluri artistice, mass-media etc.

Sumar

Un festival internațional unic se desfășoară anual și în orașul Cimișlia. Evenimentul, intitulat „Mioriță Laie-Bucălaie" are scopul să promoveze îndeletnicirile, tradițiile și obiceiurile caracteristice regiunii de sud a țării.

Festivalul internațional „Mioriță Laie-Bucălaie" se desfășoară anual, începând cu anul 2017, în orașul Cimișlia și este organizat de Federația Națională a Crescătorilor de Ovine și Caprine din Republica Moldova, în parteneriat cu Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului și autoritățile locale. Agenda festivalului include o expoziție-târg de cele mai rare rase de oi și capre, precum și o conferință internațională cu tema „Bunele practici de la noi". În cadrul acesteia, crescătorii și producătorii din regiune și de peste hotare, oameni de știință discută despre ultimele noutăți în domeniu. De asemenea, timp de două zile, în cadrul festivalului se organizează competiții sportive cu specific național, cum ar fi screlele, oina, tragerea otgonului, trânta. Participanții se întrec la cea mai bună pocnitură din bici, la aruncatul sacului cu paie, cel mai puternic șuierat ș.a. La mare căutare au fost și articolele confecționate din piele și lână de oi.

De asemenea, în cadrul festivalului au loc concursuri culinare la cele mai bune specialități tradiționale: brânză de oi și de capre, pastramă, murături, mămăligă, fiertură, colaci, plăcinte, cârnați etc. Se organizează iarmaroace de tehnică și unelte, material săditor, preparate fitotehnice ș.a. Toate acestea sunt susținute de dansuri și concerte, prezentate de artiști autohtoni. Festivalul atrage și oaspeți din Ungaria, Armenia, Kârgâzstan, Spania sau Arabia Saudită.

Beneficiari

Iarmarocul tradițional, cu genericul „Mioriță Laie, Laie Bucălaie" a întrunit la ultima ediție peste o sută de crescători de mioare și cornute și peste 1 000 vizitatori din toată țara și de peste hotare.

Rezultatele obținute

Cantitative

- Peste 1 000 de vizitatori familiarizați cu ramura ovinelor și caprinelor.
- Promovarea a peste 50 meșteri populari și producători locali, inclusiv produsele acestora pe piața internațională.

Calitative

- Dezvoltarea durabilă a turismului la nivel internațional.
- Conservarea și promovarea tradițiilor în societatea contemporană.
- Satisfacerea necesităților actuale ale turiștilor și ale regiunii de primire.

Elementele inovatoare ale practicii

Festivalul „Mioriță Laie, Laie Bucălaie" din orașul Cimișlia este unicul eveniment care prezintă îndeletnicirile, tradițiile și obiceiurile oieritului în regiunea de sud a Moldovei. Totodată, acesta include pe lângă expoziția-târg de oi și capre, o conferință internațională cu tema „Bunele practici de la noi", în cadrul căreia crescătorii și producătorii din Moldova și de peste hotare, oameni de știință fac schimbul de cunoștințe cu privire la noile inovații în domeniul oieritului. Pe lângă cele descrise mai este și activitatea sportivă din cadrul evenimentului, care are ca scop să readucă jocurile de cândva cu specific național – oina, screlele etc.

Lecțiile învățate

Organizarea evenimentelor cu participarea producătorilor autohtoni reprezintă o bună modalitate de a-i promova atât pe ei, cât și produsele lor. Susținerea din partea sectorului public reprezintă o componentă definitorie pentru promovarea acestora. De asemenea, micii vizitatori, dar și cei de peste hotarele țării noastre, prin intermediul acestei practici fac cunoștință cu tradițiile și obiceiurile noastre. În cele din urmă, tradiția este cea care păstrează frumosul autentic, iar noi oamenii trebuie să le păstrăm și promovăm pentru ca generațiile viitoare să-și cunoască istoria și identitatea națională.

III CREAREA CENTRULUI TURISTIC „PORȚILE RAIULUI”

CARTE DE VIZITĂ

Localitatea	**satul Căplani**, raionul Ştefan Vodă
Regiunea de dezvoltare	Sud
Numărul de locuitori	3 211
Primar	Valeriu Tabunşcic
Perioada de implementare a practicii	2020 – 2022
Bugetul total	1 500 000 lei
Finanţatori	Administraţia publică locală Comunitateaa locală Agenţia de Intervenţie şi Plăţi pentru Agricultură (AIPA) Ministerul Afacerilor Externe al Estoniei Consiliul raional Ştefan Vodă
Actorii implicaţi	Primăria Căplani, agenţii economici locali, ONG-urile locale, bisericile ortodoxă, adventistă şi baptistă, Gimnaziul din Căplani, GAL-ul „Nistrul de Jos” şi AIPA

Sumar

Bine ați venit la „Porțile Raiului” din satul Căplani, raionul Ștefan Vodă. Aici se află 20 de izvoare, printre care „Izvorul fetelor” – de unde beau fetele apă și aici tot ele spălau rufele, „Izvorul flăcăului” – din care trebuia să torni trei căldări de apă rece ca să devii flăcău, „Izvorul vânătorului” și „Izvorul călugărului” – unde sunt trei izvoare într-un izvor, iar rugăciunile oamenilor sunt auzite. Cel mai vechi este „Izvorul turcului”, care răzbate din stâncă. Pe lângă aceste atracții, aici găsești și un teren de joacă pentru copii, un bazin cu apă rece de izvor, leagăne și foișoare pentru odihnă. Tot la Porțile Raiului poți gusta din plăcinta miresei, vizita cetatea turcească și afla istoria satului chiar de la localnici.

Ideea creării Centrului turistic „Porțile Raiului” i-a venit primarului Valeriu Tabunșcic care a visat un călugăr care-i cerea să elibereze izvoarele din stâncă și să facă curat „la cișmea”, așa cum se mai numește zona.

Beneficiari

- Beneficiarii Centrului turistic sunt în primul rând toți sătenii: nu este nici un sătean care să nu să se odihnit singur, cu copiii, nepoții, prietenii din sat, țară ori de peste hotare la acest centru.
- 200 de elevi și 30 de angajați de la gimnaziul din localitate.
- 100 de copii de la grădiniță, care se află aproape de Centrul turistic.
- 30 de vârstnici de la Casa de bătrâni, care se află la 100 metri apropiere de Centrul turistic.
- Beneficiari sunt și locuitorii din raioanele Ștefan Vodă și Căușeni.
- Turiștii care vizitează vinăriile Purcari și Et Cetera și vor să vadă și Raiul din Căplani.

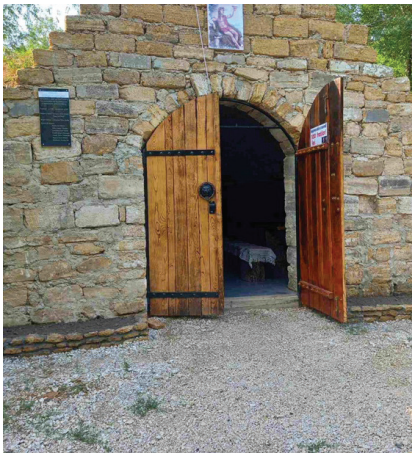

Rezultatele obținute

Cantitative

- Locul istoric a satului – cişmeaua, cu 20 de izvoare reabilitate.
- Reabilitate două case vechi.
- Reabilitată Cetatea turcească.
- Construite trei bazine cu apă cu nuferi şi peşte.
- Construite trei piscine.
- Reconstruit un beci tradiţional.
- Instalarea unei sisteme din tuburi solare pentru încălzirea apei.
- Crearea a peste 150 locuri de odihnă.
- Crearea unui centru de odihnă pentru săteni şi centru turistic pentru oaspeţi.
- Crearea Muzeului satului, ansamblului folcloric „Ţărăncuţa” şi cercului dramatic „Haiducii”.

Calitative

- Reamenajat un colţ al naturii.
- Reamenajate 20 de izvoare.
- Create trei bazine de apă.
- Creat un centru turistic performant.
- Reabilitate două case vechi.

Elementele inovatoare ale practicii

- Din gunoişte s-a făcut un colţ de Rai. Cu finanţe mici a fost creată una din cele mai populare zone turistice din Sud-Estul Moldovei, accesibilă pentru orice doritor.
- Varietatea de servicii pe care le prestează Centrul turistic: locuri de odihnă, bucate tradiţionale, spectacole, plimbare cu calul şi măgăruşul, muzeul satului, trei piscine, apă de la 20 de izvoare.
- A fost creat un sistem autonom de încălzire a apei din piscină.

Lecţiile învăţate

- „Fă Rai din ce ai" şi nu te plânge pe guvernare, săteni, condiţiile climaterice etc.
- Fiecare să-şi facă datoria cinstit la locul său de lucru.
- Cu bani puţini, dar uniţi se poate de făcut lucruri mari.
- Şi în pandemie se poate de făcut lucruri frumoase (Notă: Nici un lucrător care a lucrat în timpul pandemiei la crearea Centrului turistic nu s-a îmbolnăvit de COVID-19).

IV AMENAJAREA PENSIUNII TURISTICE „POPASUL LUI ȘTEFAN”

CARTE DE VIZITĂ

Localitatea	**satul Cobîlea**, raionul Şoldăneşti
Regiunea de dezvoltare	Centru
Numărul de locuitori	2 500
Primar	Angela Ababei
Perioada de implementare a practicii	septembrie 2020 – septembrie 2022
Bugetul total	551 000 lei
Finanţatori	Administraţia publică locală Comunitatea locală PNUD prin programul „Migraţie şi Dezvoltare Locală - II” (Guvernul Elveţiei)
Actorii implicaţi	PNUD Moldova, Primăria Cobîlea, Asociaţia băştinaşilor din Cobîlea, locuitorii satului, diaspora şi agenţi economici

Sumar

Satul Cobîlea din raionul Şoldăneşti este cunoscut în Moldova, dar şi peste hotare, pentru vestitul stejar al lui Ştefan cel Mare, care are vârsta de peste 750 ani şi este vizitat anual de peste 2 800 de turişti şi vizitatori. Aşezarea geografică satului Cobîlea la fel este una atractivă pentru turişti, deoarece este o localitate

înconjurată de păduri și cu multe bazine acvatice. Deseori vizitatorii solicitau să se oprească pentru mai mult timp și căutau cazare, ceea ce până în vara anului 2022 nu era posibil.

Prin intermediul programului „Migrație și Dezvoltare Locală - II" în școala veche a fost amenajat un hostel cu două camere pentru turiștii care doresc să se cazeze, intitulat „Popasul lui Ștefan". Pensiunea turistică include 12 locuri de cazare, inclusiv baie, WC și o bucătărie spațioasă unde beneficiarii își pot pregăti singuri sau pot solicita deja mâncarea pregătită.

Pensiunea de tip hostel „Popasul lui Ștefan" găzduiește vizitatorii și turiștii satului Cobîlea, care vizitează obiectivele turistice din localitate. Astfel a crescut numărul turiștilor care vizitează localitatea.

Beneficiari

Beneficiarii sunt turiștii și vizitatorii, dar și cetățenii satului Cobîlea.

Rezultatele obținute

Cantitative

- O pensiune turistică pentru cazarea turiștilor creată.
- Două odăi de cazare.
- 12 locuri de cazare create.
- A crescut dublu numărul turiștilor din localitate

Calitative

- Condiții de cazare a turiștilor.
- Dezvoltarea turismului în localitate.
- Dotarea și amenajarea edificiului destinat pentru cazare.

Elementele inovatoare ale practicii

- Pensiune turistică de tip hostel.
- Implicarea băștinașilor și a diasporei.

Lecțiile învățate

- Încrederea în forțele proprii.
- Implicarea băștinașilor și a diasporei, sporind interesul față de amenajarea pensiunii turistice.
- Implicarea voluntarilor în lucrări de reparație.

V

RESTAURAREA MORII DE VÂNT ÎN SATUL GAIDAR

CARTE DE VIZITĂ

Localitatea	**satul Gaidar,** raionul Ceadîr-Lunga
Regiunea de dezvoltare	UTA Găgăuzia
Numărul de locuitori	4 597
Primar	Ilia Chiosea
Perioada de implementare a practicii	noiembrie 2020 – iulie 2022
Bugetul total	76 115 dolari
Finanţatori	Administraţia publică locală Programul UE „Măsuri de Promovare a Încrederii” (EU-CBM V), finanţat de Uniunea Europeană şi implementat de PNUD Moldova
Actorii implicaţi	Administraţia publică locală, PNUD Moldova, antreprenori locali, meşteri locali, locuitori ai satului Gaidar

Sumar

Moara de vânt din satul Gaidar, construită la sfârșitul secolului al XIX-lea, este în întregime din lemn, inclusiv mecanismele care prelucrează cerealele sunt din lemn. Asemenea mori de vânt mai sunt patru în toată Republica Moldova. Moara este funcțională, iar vizitatorii pot urmări aici procesul de măcinare a făinii. Capacitatea de lucru a morii este mică, de doar câteva zeci de kilograme pe zi, însă suficientă pentru a face o incursiune în istorie.

Obiectivul turistic a fost restaurat grație programului Uniunii Europene „Măsuri de Promovare a Încrederii", implementat de PNUD.

Beneficiari

Cei 4 600 de locuitori ai satului, dar și oaspeții localității.

Rezultatele obținute

Cantitative

S-a reușit salvarea și restaurarea unui obiect valoros din moștenire culturală și istorică a localității, care a devenit mândria a 4 600 de locuitori din Gaidar și va putea atrage până la 500 de turiști pe an. Organizarea de festivaluri de amploare (Festivalul covoarelor, Festivalul pâinii etc.), precum și sărbătorile naționale „Hederlez", „Kasym", organizarea de curse de cai și alte evenimente pe teritoriul morii de vânt va uni majoritatea locuitorilor din Regiunea Găgăuzia – peste 10 000 de oameni.

Pe 14 august 2022 a avut lansarea oficială a morii de vânt, pe teritoriul căreia s-a desfășurat al IX-lea Festival național de covoare, cu participarea nu numai a locuitorilor din Găgăuzia, ci a întregii Moldove (cel puțin 1 000 de persoane), precum și oaspeți și turiști din diverse țări.

Calitative

Satul Gaidar are o moară de vânt restaurată, care a devenit un obiect semnificativ pe harta turistică a Găgăuziei și a Republicii Moldova. Proiectul include și crearea unui parc-muzeu etnografic unic pe teritoriul morii de vânt din satul Gaidar.

Acest lucru va oferi o oportunitate de creştere a atractivităţii turistice a regiunii, contribuind la dezvoltarea armonioasă şi furnizarea de noi oferte şi servicii turistice alternative, precum şi la dezvoltarea potenţialului turistic naţional.

Rezultate calitative:

Buna practica este în proces de implementare, iar rezultatele demonstrează receptivitatea din partea cetăţenilor, ceea ce este un obiectiv prioritar pentru administraţia publică locală.

Elementele inovatoare ale practicii

Proiectul este singurul obiect de patrimoniu istoric şi cultural restaurat din UTA Găgăuzia, o moară de vânt cu mecanism de funcţionare complet. Întreaga structură se poate roti în jurul axei sale cu 360 de grade. Unicitatea morii constă în faptul că o singură persoană poate gestiona toate procesele. Există câteva mori de vânt în toată regiunea, dar toate sunt într-o stare dărăpănată şi deplorabilă.

Lecţiile învăţate

În general, Republica Moldova are o mulţime de probleme nerezolvate în domeniul conservării patrimoniului cultural. Autorităţile locale şi locuitorii satului Gaidar au considerat necesar ca priorităţile să fie conservarea, restaurarea, utilizarea siturilor de patrimoniu cultural, păstrând în acelaşi timp originalul. Este necesar să fie respectat obiectivul comun de conservare a patrimoniului cultural la nivelul autorităţilor centrale şi locale.

Există multe probleme sociale în ţară, dar nu trebuie să uităm de cultură, să respectăm moştenirea culturală, să restaurăm monumente nu doar din cel de-al Doilea Război Mondial, ci şi ale patrimoniului cultural comun, care vor contribui la creşterea turismul şi dezvoltarea economică a ţării.

VI REABILITAREA CIMITIRULUI EVREIESC – DESTINAȚIE TURISTICĂ DE SECOLE

CARTE DE VIZITĂ

Localitatea	**Muzeul de Istorie şi Etnografie „Dumitru Scvorţov-Russu" din oraşul Călăraşi, raionul Călăraşi**
Regiunea de dezvoltare	Centru
Numărul de locuitori	16 500
Primar	Natalia Veleşca
Perioada de implementare a practicii	martie – septembrie 2021
Bugetul total	50 000 lei
Finanţatori	Administraţia publică locală Voluntari
Actorii implicaţi	Angajaţii Muzeului de Istorie şi Etnografie „Dumitru Scvorţov-Russu" din oraşul Călăraşi, ÎM „Gospodăria Comunal-Locativă" Călăraşi şi tineri voluntari din oraşul Călăraşi

Sumar

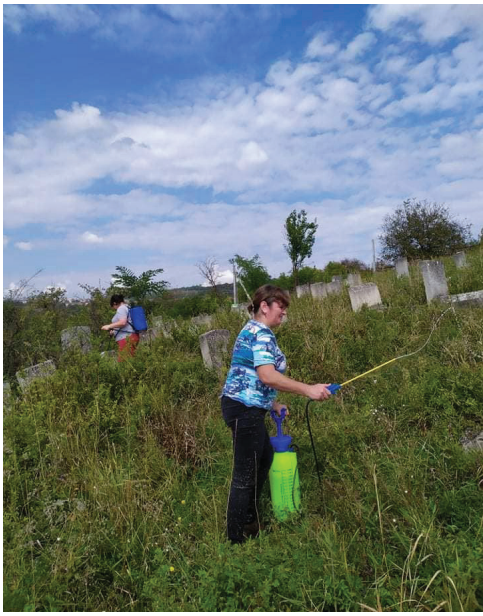

Cimitirul evreiesc din Călăraşi, care datează din anul 1790, ar putea deveni în scurt timp atracţie turistică. Şi asta datorită unui proiect de reamenajare şi restabilirea a acestui obiectiv. Cimitirul a fost curăţit, reparat gardul şi poarta de acces. Tot aici a fost instalată harta cartografică a cimitirului, dar şi harta turistică a oraşului Călăraşi.

Proiectul şi-a propus majorarea numărului de turişti prin promovarea şi valorificarea obiectivului turistic, istorico-cultural, ce datează de la sf. sec. a XVII-lea. Cimitirul evreiesc este construit la sfârşitul anului 1 700 şi este amplasat pe un teren de 60 mii metri pătraţi. Aici sunt instalate 5 000 pietre funebre „de o valoare inestimabilă culturală".

Beneficiari

Toţi cetăţenii oraşului Călăraşi.

Rezultatele obținute

Cantitative

Creşterea interesului din partea localnicilor faţă de istorie, cultura, arheologie şi turism cu 20%.

Calitative

- Elevii şcolilor sunt informaţi şi educaţi despre partea istorico-arheologică la lecţii de dezvoltare personală şi civică.
- Mediatizarea cimitirului şi salvarea lui a produs foarte mult interes şi curiozitate despre acest loc, astfel şcolile au creat diferite proiecte de cercetare culturală. Muzeul a fost asaltat de elevii care aveau responsabilităţile de cercetare ca să afle mai multe despre cimitir şi alte obiective turistice locale.
- Variaţie a obiectivelor turistice locale.
- Aspectul urbanistic îmbogăţit.
- Obiectivul turistic-istoric este iluminat pe timp de noapte, redând un aspect şi confort pentru turiştii la orice oră prin oraş.

Elementele inovatoare ale practicii

Muzeul de Istorie și Etnografie „Dumitru Scvorțov-Russu” din orașul Călărași este unica instituție care a transformat un cimitir comun într-un muzeu cu statut de monument protejat local și o atracție turistică de valoare istorico-culturală.

Promovarea proiectului sensibilizează comunitatea pentru implicarea și contribuirea de a păstra și promova mai departe potențialul turistic. Industria turismului nu constă doar în surse de agrement, ci poate fi combinată și cu alte domenii sociale sau economice menite să dezvolte localitatea.

Proiectul a fost inclus în traseele turistice comune ce pun în valoare partea istorico-arheologică și cultural-arhitecturală. Cetățenii nu cunosc deseori ce au în localități, dar prin promovare se reușește salvgardarea și conservarea obiectivelor turistice, devenind în timp monumente cu protecție locală sau națională. Astăzi industria turismului este nu doar surse de agrement, dar poate fi combinat cu alte domenii sociale, economice etc., pentru dezvoltarea localității.

Lecțiile învățate

O bună lecție a fost modalitatea de colaborare între instituții de același profil spre realizarea dezvoltării comunitare.

Punerea în valoare a istoriei locale, cunoașterea ei și promovarea prin diferite activități, educarea generațiilor prezente și salvarea unei părți importante a istoriei vii a orașului Călărași.

VII DEZVOLTAREA, SALVGARDAREA ŞI VALORIFICAREA OBIECTIVULUI CULTURAL–TURISTIC „LA CAVOURI”

CARTE DE VIZITĂ

Localitatea	**Muzeul de Istorie şi Etnografie „Dumitru Scvorţov-Russu” din oraşul Călăraşi, raionul Călăraşi**
Regiunea de dezvoltare	Centru
Numărul de locuitori	16 500
Primar	Natalia Veleşca
Perioada de implementare a practicii	octombrie 2021 – martie 2022
Bugetul total	293 813 lei
Finanţatori	Administraţia publică locală Consiliul raional Călăraşi
Actorii implicaţi	Angajaţii Muzeului de Istorie şi Etnografie „Dumitru Scvorţov-Russu” din oraşul Călăraşi, Primăria oraşului Călăraşi, Consiliul raional Călăraşi, ADR Centru, agentul economic responsabil de lucrări şi mass-media

Sumar

În orașul Călărași se află unicul cavou din Republica Moldova conservat sub sticlă. „La Cavouri" este un obiectiv istorico-cultural, dar și turistic, descoperit în timpul unor lucrări de renovare a scărilor din oraș, în anul 2020. Cavourile descoperite sunt construite din cărămidă roșie și se presupune că pe acest loc ar fie existat și o biserică din secolul XX. Aici au fost găsite resturi de craniu uman, bucăți de pânză țesută cu fir argintat, bucăți de lemn putrezit, un nasture, dar și câteva cuie de metal.

Proiectul de salvgardare și conservare „La Cavouri" este un obiectiv local, creat din pură întâmplare și nimic întâmplător. În anul 2020 Primăria Călărași a reparat toate scările din oraș, iar în locul chemat astăzi „La Cavouri" s-a dat peste niște cavouri din cimitirul vechi al bisericii. Odată găsite aceste morminte, a fost chemată echipa de la Agenția Națională Arheologică pentru a le cerceta și a descoperi acest cavouri unice ce datează din sec. al XIX-lea. Muzeograful Muzeului de Istorie și Etnografie „Dumitru Scvorțov-Russu" s-a autosesizat și a scris un șir de demersuri pentru a fi salvate aceste cavouri și conservate sub sticlă. Astăzi, acest sit arheologic este unicul în țară salvat și conservat sub sticlă.

Beneficiari

Beneficiarii sunt 70 000 de cetățeni din raionul Călărași, 16 500 de cetățeni ai orașului, turiștii străini, delegațiile, călătorii în tranzit.

Rezultatele obținute

Cantitative

Creșterea interesului din partea localnicilor față de istorie și arheologie cu 20%.

Calitative

- Elevii școlilor sunt informați și educați despre partea istorico-arheologică la lecții de dezvoltare personală și civică.
- Variație a obiectivelor turistice locale.
- Aspectul urbanistic îmbogățit.

- Obiectivul turistic-istoric este iluminat pe timp de noapte, redând un aspect și confort pentru turiștii la orice oră prin oraș.

Elementele inovatoare ale practicii

Este primul și unicul sit arheologic din țară conservat sub sticlă, devenind astfel obiectiv turistic local cu valoare istorico-culturală.

Acest proiect sensibilizează comunitatea de a se implica și contribui la păstrarea și promovarea în continuare a potențialului turistic. Industria turismului nu constă doar în surse de agrement, ci poate fi combinată și cu alte domenii sociale sau economice menite să dezvolte localitatea.

Proiectul a fost inclus în traseele turistice comune, ce pun în valoare partea istorico-arheologică și cultural-arhitecturală. Cetățenii nu cunosc deseori ce au în localități, dar prin promovare se reușește salvgardarea și conservarea obiectivelor turistice, devenind în timp monumente cu protecție locală sau națională.

Lecțiile învățate

O bună lecție a fost modalitatea de colaborare între instituții de același profil spre realizarea dezvoltării comunitare.

VIII TURISMUL RURAL CA LA ȚARĂ

CARTE DE VIZITĂ

Localitatea	**comuna Mileștii Mici,** raionul Ialoveni
Regiunea de dezvoltare	Centru
Numărul de locuitori	5 228
Primar	Rodica Agrici
Perioada de implementare a practicii	septembrie 2020 – prezent
Bugetul total	5 000 dolari
Finanțatori	Administrația publică locală Comunitatea locală PNUD prin programul „Migrație și Dezvoltare Locală - II” (Guvernul Elveției)
Actorii implicați	Administrația publică locală, agenții economici și producătorii locali, PNUD Moldova și alți finanțatori

Sumar

Turismul e la el acasă în comuna Mileștii Mici din raionul Ialoveni. Cu siguranță știi că vinăria Mileștii Mici a fost inclusă în Cartea Recordurilor cu cea mai mare colecție de vinuri din lume. Comuna Mileștii Mici însă nu se definește doar prin vin, dar și prin pensiunile turistice variate, evenimentele culturale și bucatele tradiționale pregătite de gospodarii satului.

Beneficiari

Locuitorii și oaspeții comunei.

Rezultatele obținute

La pensiunile din comună vin oaspeți de peste hotare și din republică și astfel este promovată imaginea localității.

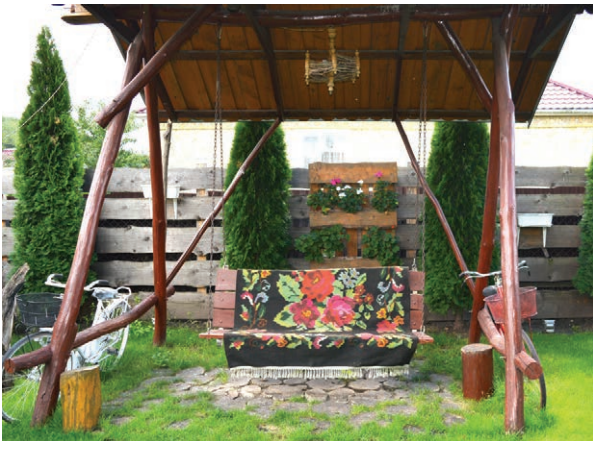

IX CREAREA TRASEULUI DE DRUMEŢIE AL MOLDOVEI CENTRALE „NISPORENI – DEALUL BĂLĂNEŞTI”

CARTE DE VIZITĂ

Localitatea	**oraşul Nisporeni**
Regiunea de dezvoltare	Centru
Numărul de locuitori	14 300
Primar	Grigorii Robu
Perioada de implementare a practicii	aprilie 2021 – mai 2022
Bugetul total	25 600 euro
Finanţatori	Agenţia Slovacă de Dezvoltare Proiectul „Prieteneşte pentru turism” (Compania Efes Moldova) Asociaţia Naţională pentru Turismul Receptor (ANTRIM) Consiliul raional Nisporeni
Actorii implicaţi	Primăria oraşului Nisporeni, Consiliul raional Nisporeni, administraţiile publice locale din satele Vărzăreşti, Cioreşti, Selişte, Ciuteşti, Mileşti şi Bălăneşti, producătorii şi meşterii locali Efes Moldova, ANTRIM, „Tatra-bis” SRL etc.

Sumar

Vă invităm să descoperiți primul traseu marcat din Republica Moldova - traseul „Nisporeni – Dealul Bălănești”. Acesta conectează localitățile Vărzărești, Cioreşti, Selişte, Ciuteşti, Mileşti, Bălăneşti şi ghidează turiştii spre 10 atracţii din raionul Nisporeni.

Traseul turistic are o distanță de 45 de kilometri şi conectează mai multe atracţii turistice, istorice şi culturale din regiunea Nisporeni, cum ar fi Dealul Bălăneşti - cel mai înalt punct de pe teritoriul ţării, zona de camping „Pe toloacă” sau Casa olarului Zaharia Triboi. În satele prin care trece traseul au fost instalate panouri cu hărți.

Beneficiari

- Comuna Cioreşti: Muzeul comunei Cioreşti, Casa olarului Zaharia Triboi, Casa dogarului Ion Axenti, Popas de Codru „Lacul Cobac”.
- Satul Selişte: Rezervaţia Naturală „Selişte – Leu”.
- Satul Ciuteşti: Biserica de lemn din Ciuteşti, Muzeul din satul Ciuteşti.
- Satul Bălăneşti: Cel mai înalt punct din Republica Moldova – Dealul Bălăneşti.
- Satul Mileşti: Parcul dendrologic Cazimir.
- Comuna Vărzăreşti: Monumentul Eroilor români, Mănăstirea Vărzăreşti.
- Oraşul Nisporeni: Casa Naţională, Mănăstirea Ştefan cel Mare.
- Locuitorii (36,7 mii locuitori) şi vizitatorii raionului Nisporeni.

Rezultatele obținute

Cantitative

- Traseu de drumeţie creat.
- Un nou serviciu turistic creat.

- Activități de promovare a zonei turistice organizate.
- Patru itinerare create.

Calitative

- Creșterea numărului de turiști atrași.
- Creșterea numărului de turiști activi atrași de noul produs turistic care oferă noi oportunități de drumeție.
- Sporirea interesului pentru obiectivele turistice din regiune.
- Creșterea venitului generat de turism.
- Sporirea atractivității zonei pentru investitori.
- Dezvoltarea turismului în regiune.
- Integrarea traseului de drumeție în circuitul de turism internațional și național.

Elementele inovatoare ale practicii

Traseul de drumeție este primul traseu turistic marcat din Republica Moldova. În ciuda tuturor impedimentelor de ordin social (pandemia), Primăria orașului Nisporeni a reușit să identifice finanțatori pentru implementarea proiectului pe termen lung, revitalizând domeniul turistic nu numai din oraș, dar și din întregul raion.

Lecțiile învățate

Acest proiect a fost unul destul de complex, atât din punctul de vedere a donatorilor, cât și a beneficiarilor, fiind implicate șapte administrații publice locale, inclusiv Consiliul raional Nisporeni.

Astfel, autoritatea publică locală s-a familiarizat cu subiecte de interes sporit, în contextul promovării și valorificării specificului național în domeniul creșterii atractivității turistice, a acumulat informații utile pentru o mai bună organizare a proiectelor ce țin de domeniul turistic și a conștientizat necesitatea unei bune promovări atât prin intermediul mass-media, cât și pe rețelele de socializare.

X COASEM IE LA STRĂŞENI, ŞEZĂTOAREA AO „MÂNDRIA BASARABIEI”

CARTE DE VIZITĂ

Localitatea	**municipiul Străşeni**
Regiunea de dezvoltare	Centru
Numărul de locuitori	20 000
Primar	Valentina Casian
Perioada de implementare a practicii	În curs de implementare
Bugetul total	Voluntariat
Finanţatori	Contribuţia fiecărui participant la şezătorile organizate. Susţinerea din partea autorităţilor publice locale cu logistica necesară.
Actorii implicaţi	Membrii Asociaţiei Obşteşti „MândrIA Basarabiei”, administraţia publică locală, diaspora

Sumar

Tradiţiile vechi prind viaţă în incinta Casei de Cultură din oraşul Străşeni. Membrii Asociaţiei Obşteşti „MândrIA Basarabiei” organizează regulat şezători la fel ca pe vremuri. Participantele sunt ghidate de două meşteriţe care au grijă să le împărtăşească secretele unei ii autentice româneşti, dar şi tehnicile noi de croşetare, ducând faima iei de la Străşeni în toată lumea.

Străşeni devine cu adevărat o comunitate de referinţă în reconsiderarea tradiţiei portului popular. Tradiţiile dăinuie la Străşeni, iar broderia, de rând cu vocile incomparabile, dansul, toată creaţia în ansamblu, le coase în istorie. Această bună practică este purtătoare de patrimoniu, iar şezătorile au rolul de a conserva, a perpetua şi a promova valorile româneşti, de a scoate în evidenţă diversitatea lor şi, în acelaşi timp, tradiţiile comune, care stau la baza unităţii istorice, lingvistice şi culturale ale acestui neam, prin arta brodării.

Sezătoarea, organizată la Străşeni de fondatoarele „MândrIa Basarabiei", Lilia Calancea şi Dina Voloc, doamne ce transmit cu mult drag pasiunea creatoare celor din jur, întruneşte oameni deosebiţi, ce au intenţia onorabilă de a cunoaşte mai bine tradiţia cămăşii şi a o continua în plinătatea frumuseţii sale, promotoare a tezaurului cultural naţional, o adevărată enciclopedie a simbolurilor culturii noastre tradiţionale şi pentru promovarea imaginii comunităţii!

La rândul său, administraţia publică locală are stabilită o punte de legătură, prin acţiuni de corelare cu Asociaţia Obştească „MândrIA Basarabiei" în promovarea tradiţiei, portului popular şi pentru promovarea imaginii municipiului Străşeni.

Beneficiari

Membrii comunităţii„Şezătoarea Basarabiei", băştinaşii din ţară, cât şi cei stabiliţi peste hotarele ei.

Rezultatele obținute

Cantitative

- Câte o şezătoare organizată în fiecare lună.
- În jur de 50 persoane participante.
- 80-100 cămăşi cusute.
- Peste 105 de participări la expoziţii în ţară şi peste hotare (Republica Moldova, România, Belgia, Letonia, Elveţia, Liechtenstein).

Calitative

- Promovarea valorilor autentice în țară și peste hotare.
- Schimb de experiență.
- Un plus valoare la imaginea localității.

Elementele inovatoare ale practicii

Inovarea și creativitatea sunt procese care se intercondiționează, însă fără înclinație creativă nu se produce ceva frumos și inovativ. Implicarea diferitor categorii de vârstă, indiferent de sex sau profesie, demonstrează că pasiunea pentru broderie nu are limite.

Asociația obștească„Mândria Basarabiei" este parte a comunității „Șezătoarea Basarabiei" și în colaborare cu Muzeul Național de Etnografie și Istorie Naturală au contribuit cu lucrările create manual – cămășile cu altiță, pentru portofoliul depus la„Lista reprezentativă UNESCO a Patrimoniului Cultural Imaterial al Umanității".

Lecțiile învățate

Proiectul„Coasem IE la Strășeni" a adunat un grup de femei harnice din localitate pentru a face istorie, pentru a crea frumosul și a-l lăsa moștenire neamului nostru. *„Câtă fericire și împlinire sufletească poate aduce un ac și o ață!",* este de părere Lilia Calancea, una din fondatoarele asociației.

Rezultatele practicii sunt promovarea portului popular, păstrarea autenticului și reînvierea cusutului cămășilor tradiționale.

XI CREAREA A DOUĂ „GENERATOARE” DE SERVICII DE TURISM

CARTE DE VIZITĂ

Localitatea	**satul Vorniceni**, raionul Strășeni
Regiunea de dezvoltare	Centru
Numărul de locuitori	5 000
Primar	Vasile Tofan
Perioada de implementare a practicii	1 mai 2020 – 15 octombrie 2021
Bugetul total	587 046 dolari
Finanțatori	PNUD prin programul „Migrație și Dezvoltare Locală - II” (Guvernul Elveției) Primăria satului Vorniceni AO „Creativ Art” Asociația de băștinași „Vatra Vornicenenilor” SRL „Vatra Dumeștilor” SRL „Wine Agrotrade”
Actorii implicați	Administrația publică locală, AO „Creativ Art”, băștinașii, agenți economici, PNUD Moldova și societate civilă

Sumar

Reprezentanţii autorităţilor publice locale, ai societăţii civile şi din sectorul privat din satul Vorniceni, raionul Străşeni şi-au unit eforturile pentru lansarea a două generatoare de servicii turistice. În acest fel, au fost create două case rurale turistice, amplasate 10 indicatoare turistice în localitate, construită o scenă multifuncţională la Vatra Dumeştilor, dar şi circa 2 000 m² încăperi cu destinaţie turistică pentru păstrarea şi degustarea vinului.

Generatoarele de servicii de turism includ următoarele activităţi:

- Construcţia încăperilor pentru păstrarea şi degustarea vinului pe teritoriul fabricii de vin din localitate (SRL „Wine Agrotrade").
- Construcţia unui amfiteatru/scene multifuncţionale pentru evenimente de promovare a satului prin cultură, istorie, obiceiuri etc., în preajma Muzeului „Casa Mare Vatra Dumeştilor " – loc îndrăgit de locuitori, unde sunt desfăşurate evenimentele culturale pentru comunitate (SRL „Vatra Dumeştilor").
- Amplasarea indicatoarelor turistice în localitate de către administraţia publică locală.
- Prestarea serviciilor de cazare la Casa rurală „Buşu", de către Constantin Buşu.
- Prestarea serviciilor de cazare la Casa rurală „Diaconu", de către Vasile Diaconu, proprietarul sitului arheologic „Gura Văii".

Valoarea adăugată a proiectului constă în crearea primului parteneriat public-privat între Primăria satului Vorniceni şi agenţii economici. Acţiunile agenţilor economici în ceea ce priveşte reunirea proprietarilor sau business-lui local într-un cluster de turism, precum şi schimbul activ de experienţă cu migranţii reveniţi, dar şi cu cei din exterior care au dezvoltat afaceri de succes, va stimula creşterea economică locală.

Beneficiari

Cei 5200 de locuitori ai satului, dar și oaspeții și turiștii localității.

Rezultatele obținute

Cantitative

- Construcția a circa 2 000 m² de încăperi cu destinație turistică pentru păstrarea și degustarea vinului.
- Construcția unui amfiteatru multifuncțional cu circa 50 de locuri pentru spectatori, evenimente de promovarea localității (cultură, istorie, obiceiuri, festivaluri, concerte, concursuri etc.).
- Un grup nou format din doi proprietari de prestatori de servicii cazare (cluster local), creat cu menirea de a stimula și dezvolta servicii de cazare și alimentare.
- Îmbunătățirea accesului la informații pentru membrii grupului și potențiali prestatori de servicii turistice prin intermediul unui grup online de comunicare.
- Crearea și amplasarea a 10 indicatoare cu informația turistică în localitate.
- Creșterea numărului de locuri de muncă cu cel puțin 10 locuri de muncă noi create și circa 15 persoane implicate indirect în deservirea turiștilor.
- Festivalul de lectură „Pâine de la iepure și o carte de la Iulian Filip" organizat.
- Proiectul muzical „La La Play", a 6-a ediție organizată de Moldovan National Youth Orchestra
- Parteneriate locale.

Calitative

- Crearea unei relații eficiente între potențialul turistic antreprenorial și administrația publică locală.
- Implementarea primului parteneriat public-privat din localitate
- Corelarea activităților actorilor implicați în sfera turismului.
- Căi de acces către destinații turistice.
- Reportaje TV sau articole de presă nenumărate.
- Evenimente comune organizate și desfășurate de către parteneri.

Elementele inovatoare ale practicii

Un caracter inovativ al proiectului constă în abordarea problemei prin comasarea forțelor locale - crearea parteneriatului public-privat, crearea „generatoarelor" de flux turistic în localitate. Dezvoltarea turismului în localitățile rurale, unde nu există infrastructură de suport al antreprenorialului prezintă oportunitatea cea mai viabilă din punct de vedere economic a dezvoltării și stimulării economice locale.

Un alt caracter inovativ este valorificarea resursele existente din localitate și transformarea punctului slab al localității (migrația) în punct forte prin implicarea migranților în procesul de dezvoltare locală și anume crearea de servicii de cazare în casele părintești ale acestora pentru fluxul de turiști generat de la fabrica de vin și „Vatra Dumeniului" cu amfiteatrul construit.

Lecțiile învățate

Metodologia de implementare a proiectului a luat în considerare următoarele aspecte:

- evaluarea și monitorizarea pentru aducerea pe parcurs a îmbunătățirilor necesare;
- analiza de impact pentru evaluarea efectelor activităților în vederea ajustării conform necesităților;
- analiza cost-eficiență pentru aprecierea eficacității unor variante alternative de intervenție.

SECȚIUNEA IV

INFRASTRUCTURĂ COMUNITARĂ PENTRU REVITALIZARE SOCIALĂ

Dezvoltarea durabilă a comunităţilor din Republica Moldova este indispensabil legată de îmbunătăţirea infrastructurii comunitare existente şi a serviciilor de bază. Comunităţile trebuie să poată concura efectiv în atragerea de investiţii, asigurând totodată şi furnizarea unor condiţii de viaţă adecvate şi servicii sociale necesare comunităţii.

Prestarea unor servicii publice eficace, moderne şi eficiente, care să apropie administraţia de cetăţean, reprezintă una dintre priorităţile incluse în calendarul procesului de integrare europeană, dar şi scopul principal al procesului de reformă a administraţiei publice.

Autorităţile administraţiei publice locale trebuie să fie responsabile de asigurarea unei infrastructuri dezvoltate şi buna funcţionare a serviciilor publice locale. Autorităţile trebuie să asculte şi să analizeze problemele cu care se confruntă cetăţenii şi să elaboreze soluţii eficiente în prestarea serviciilor.

La secţiunea „Infrastructură comunitară pentru revitalizare socială", autorităţile publice locale s-au înscris în competiţie cu bune practici de dezvoltare a infrastructurii comunitare şi serviciilor publice inovatoare:

1. *amenajarea spaţiului public, a teritoriului şi a spaţiilor de agrement;*
2. *modernizarea căilor de acces şi a infrastructurii locale;*
3. *acţiuni şi tehnologii de eficientizare a energiei;*
4. *modernizarea reţelei de alimentare şi distribuţie a apei potabile şi canalizare;*
5. *crearea şi modernizarea serviciilor educaţionale, economice, social-culturale şi sportive.*

I LUCRĂRI DE AMENAJARE A TROTUARELOR LOCALITĂȚII ÎN CADRUL TRASEULUI TURISTIC „ÎN VACANȚĂ LA BUDEȘTI”

CARTE DE VIZITĂ

Localitatea	**satul Budeşti**, municipiul Chişinău
Regiunea de dezvoltare	Centru
Numărul de locuitori	5 038
Primar	Nina Costiuc
Perioada de implementare a practicii	iulie 2020 - septembrie 2021
Bugetul total	4 002 000 lei
Finanțatori	USAID prin programul „Comunitatea mea” Administrația publică locală Primăria municipiului Chișinău
Actorii implicați	Administrația publică locală, USAID prin programul „Comunitatea mea”, comunitatea din satul Budeşti

Sumar

Cei peste 5 000 de locuitori ai satului Budeşti au acum în localitatea lor trotuare noi şi sigure. Astfel, circa 2 km de trotuare au fost construite cu suportul USAID Moldova, prin intermediul Programului „Comunitatea Mea" şi contribuţia autorităţii locale. Valoarea totală a proiectului este de circa 114 de mii de dolari SUA, dintre care 60 de mii de dolari sunt acordaţi de USAID, iar restul sunt contribuţie locală.

Noile trotuare sunt accesate zilnic de locuitorii satului şi conectează instituţiile publice din sat, cum ar fi grădiniţa, centrul medical, şcoala. Totodată, au fost construite căi de acces şi au fost instalate pavilioane şi construite staţii de aşteptare auto.

Beneficiari

Beneficiarii acestui proiect sunt toţi locuitorii, elevii liceului din localitate (700 de persoane) şi vizitatorii localităţii.

Rezultatele obţinute

Rezultate cantitative

Datorită suportului financiar din partea USAID în valoare de 60 000 de dolari, ca rezultat a fost construită o porţiune de 1 100 m.l de trotuar, din partea localităţii şi din bugetul Primăriei Chişinău au fost alocate surse financiare în sumă totală de 2 853 000 lei şi au fost construite trotuare cu o lungime de 2 300 m.l. Adăugător, au fost asfaltate parcările la Centrul de Sănătate, străzile Chişinăului 10, Traian 15, cu o porţiune pe interior de trotuar cu o lungime de 40 m.l.

S-au confecţionat şi instalat, pe platforme de beton cu intrări şi ieşiri asfaltate, cinci staţii de aşteptare auto, cu instalarea mobilierului urban.

Rezultate calitative

Implementarea cu succes a acestui proiect a unit membrii Consiliului local. Membrii comunității Budești, cât și administrația publică locală au învățat să colaboreze pentru a identifica, planifica, implementa și monitoriza un proiect comunitar. Durabilitatea acestui proiect se exprimă printr-un impact de lungă durată în timp.

S-a îmbunătățit calitatea vieții. Amenajarea trotuarelor, asigurarea iluminatul stradal, instalarea mobilierului urban joacă un rol important și pentru vizitatorii localității, turiști, care doresc să cunoască localitatea odată cu formarea traseului turistic. Activitatea primăriei a devenit mai transparentă, mai aproape de cetățeni. Lecțiile învățate au ajutat primăria să asigure o mai bună guvernare locală.

Elementele inovatoare ale practicii

În urma implementării proiectului, Primăria Budești a actualizat Strategia de dezvoltare socio-economică a localității, a extins aria și potențialul de implicare în procesul decizional al cetățenilor, a pus accentul pe implicarea echipei și lucrătorilor din administrația publică locală, multiplicând informația cu privire la activitatea primăriei, asigurând transparența și respectând normele etice de conduită.

La elaborarea proiectului bugetului pentru anul viitor se vor planifica surse financiare pentru asigurarea durabilității proiectelor implementate.

Lecțiile învățate

Organizarea audierilor publice, informarea cetățenilor și implicarea acestora în procesul decizional, dar și asigurarea transparenței activității administrației publice locale sunt cerințe importante pentru asigurarea unei guvernări democratice.

Identificarea priorităților și realizarea lor cu succes consolidează credibilitatea cetățenilor față de autoritățile publice locale, fiind asigurată în rezultat o mai bună dezvoltare durabilă a întregii localități și o creștere mai evidentă a calității vieții cetățenilor.

II EFICIENTIZAREA ILUMINATULUI PUBLIC STRADAL „LICURICI ÎN INIMA CODRILOR”

CARTE DE VIZITĂ

Localitatea	**oraşul Călăraşi**
Regiunea de dezvoltare	Centru
Numărul de locuitori	16 400
Primar	Ion Olari
Perioada de implementare a practicii	2020 – 2021
Bugetul total	680 750 euro
Finanţatori	Uniunea Europeană Administraţia publică locală Agenţia de Eficienţă Energetică
Actorii implicaţi	Administraţia publică locală, Agenţia de Eficienţă Energetică, IDIS „Viitorul”, „Eco Evolutions” SRL, Muzeul de Istorie şi Etnografie, Delegaţia UE etc.

Sumar

Circa 17 mii de locuitori din oraşul Călăraşi beneficiază de un sistem modern de iluminare stradală, dirijat online. Lungimea reţelei de iluminat stradal constituie 25 de kilometri şi asigură economisirea energiei, dar şi reducerea costurilor

de întreținere și exploatare. Orașul Călărași a devenit, de asemenea, mai strălucitor după iluminarea arhitecturală a clădirii Muzeului de Istorie și Etnografie din localitate, iar 20 de treceri pietonale au fost iluminate conform standardelor europene în domeniul energetic. Toate măsurile de eficiență energetică au fost posibile datorită suportului oferit de Uniunea Europeană.

Măsurile de eficiență energetică în cadrul sistemului de iluminat din orașul Călărași sunt parte a proiectului „Eficientizarea iluminatului public în orașul Călărași – Licurici în inima Codrilor". Proiectul, implementat în perioada 2018 - 2021 de Primăria orașului Călărași, în parteneriat cu IDIS „Viitorul" este finanțat de Uniunea Europeană prin intermediul programului UE „Convenția Primarilor – Proiecte Demonstrative" și este cofinanțat de Primăria orașului Călărași și Agenția pentru Eficiență Energetică.

Orașul Călărași a aderat în 2012 la Convenția Primarilor Privind Clima și Energia. Proiectul de eficiență energetică „Eficientizarea iluminatului public în orașul Călărași – Licurici în inima Codrilor" și-a propus să eficientizeze sistemul de iluminat public în orașul Călărași și să consolideze capacitățile autorităților publice locale privind sporirea eficienței energetice. Pe termen lung, proiectul va asigura o economie reală de 6 500 euro/an, va permite reducerea emisiilor de CO_2 și va fi implementat un sistem durabil de management energetic, iar nivelul de siguranță și confort pentru cetățeni și vizitatori va crește semnificativ.

Beneficiari

Beneficiarii proiectului sunt toți cetățenii orașului Călărași, 16 400 de persoane, deoarece străzile vizate în proiect sunt localizate în zonele centrale ale orașului.

Beneficiarii indirecți sunt agenții economici din localitate, instituțiile și Primăria orașului Călărași, stadionul orășenesc, Muzeul de Istorie și Etnografie din oraș.

Rezultatele obținute

Cantitative

- 23 de străzi iluminate.
- 21 de km de stradă iluminată.
- Iluminarea exterioară arhitecturală a clădirii muzeului din oraș.
- Iluminarea stadionului central orășenesc, pista de alergare.

Calitative

- Creșterea nivelul calității vieții cetățenilor.
- Siguranța cetățenilor pe timp de noapte.
- Creșterea dezvoltării economice locale.
- Reducerea consumului emisiilor de CO în atmosferă.
- Reducerea costurilor pentru întreținerea iluminatului.
- Îmbunătățirea aspectului arhitectural al orașului.
- Condiții mai bune de sport pentru cetățenii și tinerii care frecventează stadionul.

Elementele inovatoare ale practicii

Este un proiect inovator și autentic pentru Republica Moldova și pentru orașul Călărași. Elementele inovatoare sunt corpurile de iluminat moderne cu un consum de energie electrică foarte mic și utilizarea unui soft care gestionează de la distanță perioada de aprindere-stingere cu scopul de a crește economiile, fiind astfel o metodă eficientă de reducere a costurilor de energie electrică.

Lecțiile învățate

Lecțiile pozitive sunt că pot fi inițiate astfel de proiecte mari și inovative chiar dacă aparent nu sunt resurse de acoperire a contribuției financiare. Practica mai puțin plăcută este lipsa unui cadru/regulament/lege la nivel de Guvern, care să susțină primăriile implicate în proiecte mari, ce presupun contribuții financiare inexistente în bugetul local.

III

CONSOLIDAREA INFRASTRUCTURII DE ALIMENTARE CU APĂ ŞI SANITAŢIE ÎN ZONELE RURALE PRIN EVACUAREA ÎN SIGURANŢĂ A APELOR UZATE ÎN ORAŞUL CANTEMIR (DEVRAM), PARTEA II

CARTE DE VIZITĂ

Localitatea	**oraşul Cantemir**
Regiunea de dezvoltare	Sud
Numărul de locuitori	4 960
Primar	Roman Ciubaciuc
Perioada de implementare a practicii	2018 – 2021
Bugetul total	8 775 000 euro
Finanţatori	Agenţia Austriacă de Dezvoltare Uniunea Europeană Administraţia publică locală
Actorii implicaţi	Primăria oraşului Cantemir, Î.M „Apă-Canal Cantemir”, populaţia şi agenţii economici locali

Sumar

O nouă stație de epurare a apelor uzate și un sistem de canalizare ce-i deservește pe cei 5 500 de locuitori a fost inaugurate recent în orașul Cantemir. Stația de tratare a fost construită cu suportul financiar al UE și Agenției Austriece pentru Dezvoltare în conformitate cu ultimele standarde și permite o extindere viitoare pentru tratarea apelor uzate din localitățile învecinate.

Proiectul „Dezvoltarea Zonelor Rurale din Republica Moldova" (DevRAM), finanțat de Uniunea Europeană și Cooperarea Austriacă pentru Dezvoltare și implementat de către Agenția Austriacă pentru Dezvoltare a fost finalizat în toamna anului 2021. Proiectul DevRAM are o importanță strategică pentru Cantemir și întreaga țară, contribuind la realizarea obiectivelor strategice ale Republicii Moldova în domeniile alimentării cu apă, canalizare și tratare a apelor uzate și atingerea Obiectivului de Dezvoltare Durabilă nr. 6, care prevede asigurarea disponibilității și gestionarea durabilă a apei și salubritate pentru toți.

Anterior, sistemul de canalizarea existent acoperea doar 50% din gospodăriile orașului, și acces la sistemul de canalizare centralizat aveau doar locatarii blocurilor de locuit pe când locuitorii sectoarelor individuale se foloseau de fântâni septice improvizate, ceea ce reprezenta în sine un focar de poluare a apelor subterane care ulterior ducea la infectarea atât a apelor din fântâni, cât și a solului și creșterea numărului de îmbolnăviri în rândul populației cu boli ale sistemului digestiv. Construcția stației de epurare și a sistemului de canalizare a fost și mai mult necesar orașului întrucât toți locuitorii acestuia aveau acces la sistemul de alimentare cu apă și volum masiv a apelor uzate necesitau a fi epurate și tratate iar stația existentă, care nu era funcțională nu făcea față volumului de ape uzate.

Noua staţiei de epurare are o capacitate de 5 420 echivalent locuitor, este construită în linie cu ultimele standarde şi permite extinderea serviciilor de epurare a apelor uzate şi pentru localităţile din vecinătate. De asemenea, a fost modernizată staţia de pompare a apei de la râul Prut. Drept rezultat, s-a reuşit crearea unui sistem integrat, care asigură o evacuare sigură a apelor uzate pentru peste 5 000 de beneficiari direcţi din Cantemir şi un sistem îmbunătăţit de alimentare cu apă. A fost construit un nou sistem de canalizare cu o lungime aproximativă de 21,2 km, care încorporează trei staţii de pompare a apelor uzate.

Beneficiari

Beneficiarii proiectului sunt toţii locuitorii oraşului, peste 5 mii de cetăţeni, inclusiv oaspeţii oraşului.

Rezultatele obţinute

Cantitative

Un nou sistem de canalizare în centrul oraşului şi extinderea reţelei de canalizare în oraşul Cantemir. Lungimea noului sistemului de canalizare este de 21,2 km şi încorporează trei staţii de pompare a apelor uzate.

O nouă staţie de epurare a apelor uzate în oraşul Cantemir (pentru 5 420 de locuitori). Proiectul tehnic permite extinderea epurării apelor pentru localităţilor din vecinătate.

Sistem optimizat de alimentare cu apă din oraşul Cantemir. Au fost implementate măsuri de optimizare a sistemului de alimentare cu apă care permite o funcţionare mai eficientă şi mai durabilă şi majorarea capacităţii de pomparea a apei din Prut la 60 m^3/h.

Pentru a îmbunătăţi alimentarea cu apă şi serviciul de colectare a apelor uzate din oraşul Cantemir, Î.M „Apă-Canal Cantemir” a fost echipată cu un buldo-excavator de 90 000 de euro, piese de schimb şi instrumente pentru funcţionarea corespunzătoare a staţiei de epurare a apelor uzate şi a reţelei de canalizare.

Din economiile realizate în procesul de implementare a proiectului s-au mai realizat următoarele:

S-au reparat și hidroizolat rezervoarele de apă curată. S-au înlocuit 2 contoare pentru monitorizarea turbidității apei, s-a procurat și instalat o unitate de mixare și dozare a sulfatului de aluminiu, un filtru suplimentar de aducțiune a apei din râul Prut. Stația a fost dotată adițional cu un sistem SCADA pentru monitorizarea principalelor procese de captare, tratare și livrare a apei potabile.

Calitative

- Proiectul a oferit suport și consultanță pentru Apă Canal Cantemir și Primăria orașului, în dezvoltarea și adaptarea infrastructurii existente, la standardele naționale și internaționale de lucru, sociale și de mediu, luând în considerare principiile de exploatare, mentenanță și asigurarea acoperirii cheltuielilor.
- Peste 5 000 de locuitori ai orașului au acces la un sistem integrat de epurare și tratare a apelor uzate.
- Stație de epurare a apelor uzate cu capacitatea de a epura și trata apele uzate din localitățile învecinate conectate la rețeaua de alimentare cu apă a orașului Cantemir.
- Noi locuri de muncă pentru locuitorii orașului Cantemir.
- Reducerea nivelului de poluare a mediului înconjurător.
- Nivelul de viață în creștere a populației și activizarea procesului de revenire a diasporei acasă.

Elementele inovatoare ale practicii

Stația de epurare și tratare a apelor uzate construită este cea mai modernă din punct de vedere tehnologic din Republica Moldova. Metoda de epurare a apelor uzate folosită în Cantemir a fost preluată și de orașele Soroca și Cahul.

Lecțiile învățate

Din start Primăria orașului Cantemir a presupus, în calitate de beneficiari că, imediat după semnarea contractului de grant se vor începe și lucrările propriu-zise, dar cum spune zicala: „De șapte ori măsoară și odată taie", așa a fost și în cazul orașului Cantemir.

Specialiştii din cadrul companiei SADE, responsabilă de executarea lucrărilor, au realizat adiţional verificări şi ajustări a proiectelor tehnice ca după jumătate de an să înceapă lucru. Lucrările au fost în schimb realizate foarte rapid şi calitativ. Responsabilii de la primărie au avut posibilitatea să vadă cum lucrează specialiştii cu experienţă în domeniu şi cum trebuie planificat calitativ şi operativ lucru pe şantier. Pentru a diminua conflictele apărute din partea populaţiei referitor la incomodităţile apărute în procesul lucrărilor de construcţie a sistemului de canalizare, săptămânal aveau loc adunări sectoriale cu oamenii.

Imediat după finalizarea lucrărilor, primăria a început reparaţia tuturor trotuarelor şi drumurilor locale. Aceasta a fost de fapt cea mai mare temere a populaţiei, întrucât aceştia presupuneau că după finalizarea lucrărilor vor merge încă mult timp prin noroi şi pietriş. Primăria însă şi-a ţinut promisiunea şi a început lucrările imediat cum a fost posibil. Nu pot nega faptul că au existat şi probleme după renovarea trotuarelor. Din cauza ploilor abundente, pământul de după proprietate s-a lăsat considerabil, dar cum se spune „tot răul este spre bine". Oamenii au fost înţelegători, iar autoritatea publică locală a reparat porţiunile deteriorate.

IV PROMOVAREA POTENȚIALULUI TURISTIC AL ORAȘULUI CIMIȘLIA PRIN INSTALAREA INDICATOARELOR TURISTICE ȘI STRADALE

CARTE DE VIZITĂ

Localitatea	**orașul Cimișlia**
Regiunea de dezvoltare	Sud
Numărul de locuitori	13 690
Primar	Sergiu Andronachi
Perioada de implementare a practicii	decembrie 2021
Bugetul total	18 000 euro și 60 000 lei
Finanțatori	Ministerul Afacerilor Externe al Republicii Polonia prin Ambasada Republicii Polone la Chișinău Administrația publică locală
Actorii implicați	Primăria orașului, Asociația Obștească „Cimișlienii de pretutindeni”, finanțatorul

Sumar

Dezvoltarea infrastructurii este una din prioritățile administrației publice a orașului Cimișlia. Astfel, cu suportul financiar al Ministerului Afacerilor Externe al Republicii Polonia, în localitate au fost instalate 298 de indicatoare pe străzi și 92 piloni, sporind atractivitatea urbane prin crearea identității locale.

Astfel, în luna decembrie a anului 2021, au fost instalate indicatoare stradale cu scopul de a simplifica semnificativ viața cimișlienilor și a oaspeților urbei. Toate acestea au devenit posibile datorită suportului financiar al Ministerului Afacerilor Externe al Republicii Polonia prin Ambasada Republicii Polone la Chișinău, care a

oferit un grant de aproximativ 368 000 de lei, iar Primăria orașului Cimișlia a alocat încă 38 000 de lei. Costul total al lucrărilor a ajuns la aproximativ 406 000 de lei. Pentru a acoperi întreaga localitate și satele din componența orașului mai este nevoie de 947 de indicatoare și aproximativ 300 de stâlpi.

Beneficiari

Beneficiarii direcți ai proiectului sunt toți locuitorii orașului Cimișlia, angajații instituțiilor desconcentrate din oraș, precum și agenții economici care sunt din alte localități din raionul Cimișlia și nu doar.

Rezultatele obținute

Cantitative

- 92 piloni cu 298 de indicatoare stradale instalate.
- Acces îmbunătățit către locuitorii orașului Cimișlia.

Calitative

- Sporirea atractivității turistice a orașului Cimișlia prin crearea identității locale.
- Instalarea indicatoarelor turistice și stradale.
- Creșterea accesibilității agenților economici către locatarii orașului.

Elementele inovatoare ale practicii

La identificarea locațiilor pentru instalarea indicatoarelor au fost folosite instrumente electronice precum este Google Maps, prin intermediul căruia fiind distribuite în cele mai aglomerate locuri din oraș. În așa mod s-a putut crea o hartă interactivă, fiind delimitate indicatoarele instalate pe străzile centrale și respectiv, cele de la periferie.

Pentru a accentua identitatea locală, indicatoarele de pe străzile centrale au avut parte de un design specific, inițiat cu scopul de a promova simbolurile locale, și anume vița de vie.

Lecțiile învățate

O bună practică în cadrul proiectului a fost organizarea concursului „Iubesc Cimișlia", astfel făcându-se o promovare bună a activităților proiectului. Totodată, utilizarea instrumentului Google Maps a facilitat colaborarea cu antreprenorul responsabil de instalarea indicatoarelor, contribuind la delimitarea clară a indicatoarelor instalate pe străzile centrale și cele periferice.

V REPARAȚIA CĂILOR DE ACCES ÎN CURȚILE BLOCURILOR MULTIETAJATE

CARTE DE VIZITĂ

Localitatea	**orașul Drochia**
Regiunea de dezvoltare	Nord
Numărul de locuitori	16 701
Primar	Nina Cereteu
Perioada de implementare a practicii	2020 – prezent
Bugetul total	Costul reparației unei curți este de 300 000 – 500 000 lei
Finanțator	Administrația publică locală
Actorii implicați	Administrația publică locală, agenții economici și locuitorii

Sumar

În orașul Drochia, circa 5 000 de locuitori beneficiază de infrastructură stradală modernizată în curțile care locuiesc mulțumită unui parteneriat inițiat între aceștia și administrația locală. Împreună au reușit să reabiliteze căile de acces, parcările, să instaleze iluminatul public sau camere de supraveghere video. Proiectul privind modernizarea curților de bloc a fost lansat în 2020, iar de atunci au fost renovate peste 15 curți.

Anterior, majoritatea curților erau pline de mașini parcate haotic, aveau asfaltul și pavajul spart, abundau de fier vechi cu mult gunoi/praf. Această problemă persista de mult timp, curțile nefiind reabilitate niciodată de la darea în exploatare a blocurilor, persoanele afectate fiind chiar locuitorii din aceste sectoare, de obicei de la 200–1 000 de locatari, în dependență de câte blocuri sunt în curte. Un risc sporit de accidentare exista și pentru cei aproximativ 50-100 de copii ce locuiesc în fiecare curte.

Beneficiari

Numărul beneficiarilor care deja au profitat de această reabilitare, începând din 2014 poate fi estimat la aproximativ 5 000 de locuitori.

Rezultatele obținute

Cantitative

- Circa 5 000 de locuitori beneficiază de infrastructură stradală modernizată în curtea care locuiesc.
- Circa 5 000 m^2 de infrastructură reabilitată.

Calitative

- Gradul sporit de implicare a locuitorilor în dezvoltarea infrastructurii publice a orașului cu minim 5 000 de locuitori.
- Gradul crescut de interacțiune a administrației publice locale cu locatarii prin măsurile de informare, colectare de fonduri și implicare în procesul de planificare, implementare și evaluare a acțiunilor de reabilitare a spațiilor publice.
- Aspect estetic vizual al zonelor.
- Cale de acces pentru pietoni extinsă cu minim 300 m^2 pentru o curte, destinat deplasării sigure fără risc de accidentare a tuturor locuitorilor.
- Cel puțin 15 curți amenajate.

Elementele inovatoare ale practicii

Un element esențial în această practică o are mobilizarea comunității locale. Începând cu prima curte reparată și până în prezent, contribuția locatarilor a parvenit benevol de la ei înșiși. Doar prin implicarea fiecăruia poate fi asigurat un mediu de trai adecvat pentru oricare.

Lecțiile învățate

Îmbunătățirea infrastructurii curților blocurilor este un proiect binevenit și foarte necesar, care va afecta pozitiv calitatea vieții urbane a zeci de mii de locuitori ai orașului Drochia. Proiectul dat nu este unul nou, astfel de inițiative au mai existat și trebuie continuate în fiecare an de către administrația locală. Atunci când comunitatea nu este implicată în luarea deciziilor, adevăratele lor nevoi nu vor fi neapărat răspunse prin aceste intervenții. În plus, curțile riscă să fie folosite pentru parcări în continuare, acestea luând tot spațiul comun de afară care poate fi valorificat pentru un mediu prietenos și calitativ.

Pentru ca oamenii să se implice și să păstreze spațiile din afara propriilor apartamente, este nevoie să-i ajutăm și să-i încurajăm să-și lărgească zona de confort. Astfel, spațiul comun din curte să nu mai fie al nimănui, iar responsabilitatea să fie comună.

Pentru aceasta, în primul rând, trebuie de început un proces constant și sănătos de consultare a comunității locale din fiecare curte. Procesul dat trebuie să fie unul bine structurat, flexibil, uman și corect în același timp, oferind un spațiu sigur pentru exprimarea nevoilor adevărate a persoanelor din comunitate, nevoi ce trebuie răspunse printr-o planificare urbană atentă.

VI ÎMBUNĂTĂȚIREA SERVICIILOR DE APROVIZIONARE CU APĂ ÎN ORAȘUL DROCHIA

CARTE DE VIZITĂ

Localitatea	**orașul Drochia**
Regiunea de dezvoltare	Nord
Numărul de locuitori	16 701
Primar	Nina Cereteu
Perioada de implementare a practicii	2020 – 2021
Bugetul total	92,24 mln. lei
Finanțatori	Uniunea Europeană Administrația Publică Locală
Actorii implicați	Reprezentanți ai ÎM „Apă-Canal Drochia”, ONG „Univers”, reprezentanți ai administrației publice locale de nivelul I și II, GIZ, cât și ADR Nord

Sumar

Peste 20 de mii de locuitori ai orașului Drochia beneficiază și de servicii modernizate de alimentare cu apă potabilă, grație unui proiect finanțat de Uniunea Europeană inaugurat în anul 2021. Lucrările au inclus 19,5 km de rețea de alimentare cu apă cinci sonde arteziene reabilitate și 1 200 de conexiuni ale consumatorilor.

Măsura investițională a fost finanțată de Uniunea Europeană în cooperare cu proiectul „Modernizarea Serviciilor Publice Locale în Republica Moldova”, implementat de GIZ Moldova în parteneriat cu Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului și sprijinit financiar de Ministerul German pentru Cooperare Economică și Dezvoltare (BMZ). Lucrările de reabilitare și extindere a sistemului de aprovizionare cu apă din orașul Drochia au început în luna noiembrie 2020. Valoarea contractului de antrepriză constituie 91,57 milioane lei, din care 5,98 milioane lei reprezintă cofinanțarea din partea Primăriei orașului Drochia și 500 000 de lei – din partea Consiliului raional Drochia. Lucrările de construcție-montaj finanțate de Uniunea Europeană au inclus măsuri de infrastructură, precum reabilitarea și extinderea a 3,6 km de aducție a apei brute, 3,2 km de aducție a apei, 17,3 km rețele de distribuție, reabilitarea a cinci sonde și a rezervoarelor de apă existente etc. Populația orașului Drochia a beneficiat și de o stație nouă de purificare a apei potabile, care a inclus stație de clorinare și filtrare a cărbunelui activat și o stație modernă de pompare a apei.

Beneficiari

Printre beneficiarii direcți ai acestui proiect se numără peste 20 de mii de locuitori ai orașului.

Rezultatele obținute

Cantitative

La Stația de pompare a apei SP-2:

- construcția stației de pompare a apei;
- construcția stației de tratare a apei potabile;
- reabilitarea a două rezervoare de apă V = 1000 m^3;
- construcția unui nou rezervor de apă V = 150 m^3;
- construcția depozitului pentru păstrarea reactivelor.

La Staţia de pompare a apei SP-3:

- reabilitarea a trei rezervoare de apă (1 × V=1 000 m^3, 2 × V = 300 m^3);
- construcţia unui nou rezervor de apă V = 1 000 m^3;
- reparaţia clădirii SP-3 şi instalarea pompelor;
- instalarea panoului de automatizare şi transmiterea datelor la SCAT.

Calitative

- 20 295 de locuitori ai oraşului Drochia beneficiază de servicii de aprovizionare cu apă potabilă.
- 4,6 km aducţiune de apă potabilă sub presiune şi 8,5 km reţele de alimentare cu apă reabilitate.
- Reţelele de alimentare cu apă extinse cu 8,9 km.
- Staţie de tratare a apei potabile construită, două staţii de pompare, şapte castele de apă, şase rezervoare de apă potabilă reabilitate; şapte staţii hidrofor în blocurile locative multietajate instalate şi calitatea apei îmbunătăţită.
- Prestatorul de servicii de AAC „Apă-Canal Drochia" capabil să gestioneze eficient serviciul îmbunătăţit în baza Planului de afaceri elaborat.
- Două documente strategice raionale şi locale în sectorul aprovizionării cu apă şi sanitaţie armonizate cu obiectivele strategice naţionale.

Elementele inovatoare ale practicii

Conectarea a peste 1 132 de gospodării la sistem de apă îmbunătăţit, suplimentar la consumatorii deja conectaţi. Pentru conectare, din partea consumatorilor casnici a fost colectată suma de 2 000 lei contribuţie per fiecare.

Lecţiile învăţate

La implementarea acestei practici, un pas esenţial îl are transparenţa şi informarea populaţiei în fiecare etapă. Chiar dacă procesul a început în anul 2015, lucrările de investiţie au avut loc în perioada 2020-2021.

VII SISTEME REGIONALE „APĂ-CANAL” – GARANȚIA SĂNĂTĂȚII NOASTRE

CARTE DE VIZITĂ

Localitatea	**municipiul Hîncești**
Regiunea de dezvoltare	Centru
Numărul de locuitori	17 300
Primar	Alexandru Botnari
Perioada de implementare a practicii	martie 2022 – prezent
Bugetul total	18 435 800 lei
Finanțatori	Fondul Național de Dezvoltare Regională Primăria municipiului Hîncești
Actorii implicați	ADR Centru, specialiștii din cadrul administrației publice locale, antreprenorul contractat, responsabilul tehnic, S.A. „Operator Regional Apă-Canal Hîncești”

Sumar

În municipiul Hîncești peste 450 de noi cetățeni urmează să fie conectați la sistemul de canalizare în cadrul proiectului „Sisteme regionale Apă-Canal - Garanția sănătății noastre". Rețelele de canalizare vor fi extinse pe o lungime de 13,5 km în cinci sectoare ale orașului Hîncești.

În cadrul acestei practici, autoritatea publică locală din municipiul Hîncești și-a propus extinderea rețelelor de canalizare în cinci sectoare din localitate, astfel încât populația municipiului să beneficieze de servicii de canalizare de calitate, consecințele negative asupra mediului să fie diminuate, iar capacitatea operatorului de apă-canal să sporească.

Practica a fost inițiată în 2022, iar la moment este în proces de implementare. Totuși, rezultatele deja sunt vizibile. Astfel, printre rezultatele obținute se enumeră construcția a circa 8 km de rețele de canalizare și circa 18 gospodării casnice conectate la noile rețele.

Beneficiari

Beneficiarii practicii sunt autoritatea publică locală din municipiul Hîncești (beneficiar direct), operatorul regional de apă-canal (S.A. „Operator Regional Apă-Canal Hîncești"), locuitorii și agenții economici din localitate.

Rezultatele obținute

Cantitative

Până la moment, au fost obținute următoarele rezultate:

- Circa 8 km de rețele de canalizare construite.
- 315 cămine construite.
- 20 gospodării conectate la sistemul de canalizare construit.

Calitative

- Serviciu public de aprovizionare cu apă și canalizare calitativ.
- Mediu curat și sănătos.
- Îmbunătățirea calității vieții pentru locuitorii municipiului.

Elementele inovatoare ale practicii

Practica implementată în municipiul Hîncești este deosebită deoarece este orientată spre consumatorii finali. Astfel, în așa mod se încearcă realizarea tuturor acțiunilor încât să permită conectarea gospodăriilor cât mai rapidă la rețeaua nou-

construită, fără a aștepta recepția finală a întregului obiect. De la începutul implementării proiectului și până la sesizarea unor rezultate benefice, termenul este micșorat la maxim. Se conlucrează cu S.A. „Operator Regional Apă-Canal Hîncești", care se implică la informarea cetățenilor privind posibilitatea și procedura legală de conectare la rețea.

Lecțiile învățate

În cadrul acestei practici deja sunt sesizabile lecțiile de învățat. Astfel, autoritatea publică locală trebuie să monitorizeze constant procesul de proiectare a rețelelor de canalizare și să conlucreze cu proiectanții pentru a se evita la maxim posibil omiterile și alte erori la proiectare. În așa mod, realizarea lucrărilor va decurge fără probleme majore.

Autoritatea publică locală va implementa cu succes practicile, dacă va exista o conlucrare cu locuitorii, astfel aceștia trebuie să cunoască despre proiectele ce vor fi implementate, care sunt responsabilitățile, dar și posibilitățile de care dispun (în cazul de față – străzile care vor beneficia de pe urma extinderii rețelelor de canalizare, modul legal de conectare a gospodăriilor casnice la sistemul de canalizare).

VIII DEZVOLTAREA INFRASTRUCTURII ÎN COMUNA MILEŞTII MICI

CARTE DE VIZITĂ

Localitatea	**comuna Mileştii Mici**, raionul Ialoveni
Regiunea de dezvoltare	Centru
Numărul de locuitori	5 228
Primar	Rodica Agrici
Perioada de implementare a practicii	2021 – 2022
Bugetul total	1 878 000 lei
Finanţator	Administraţia publică locală
Actorii implicaţi	Administraţia publică locală, agenţii economici şi comunitatea

Sumar

Circa 6 km de drum a fost reparat, renovat şi chiar construit capital în comuna Mileştii Mici în ultimii doi ani, pentru care administraţia locală a alocat aproape 2 milioane de lei, iar la lucrări s-au implicat activ şi locuitorii comunei.

Beneficiari

Beneficiarii acestui proiect sunt locuitorii comunei.

Rezultatele obţinute

- A fost construite şi reparate capital 6 km de drum.
- Creşterea calităţii vieţii locuitorilor din comună.

IX REABILITAREA TROTUARELOR DIN SATUL OBREJA VECHE

CARTE DE VIZITĂ

Localitatea	**comuna Obreja Veche,** raionul Fălești
Regiunea de dezvoltare	Nord
Numărul de locuitori	2 438
Primar	Zinaida Mocanu
Perioada de implementare a practicii	21.02.2020 – 21.08.2021
Bugetul total	1 546 619 lei
Finanțatori	USAID prin programul „Comunitatea mea” Administrația publică locală Voluntari
Actorii implicați	Administrația locală, USAID, comunitatea, Gimnaziul „Sergiu Moraru”, grădinița din localitate, Casa de cultură, Consiliul Local al Elevilor, Asociația părinților persoanelor cu dizabilități „Eternitate”, Clubul Femeilor Active, agenți economici și mass-media

Sumar

Imaginea satului Obreja Veche din raionul Fălești s-a schimbat complet după ce aici au fost construite 1 km de trotuare noi cu suportul Programului „Comunitatea Mea”. Trotuarele sunt o necesitate pentru cei peste 2 000 de cetățeni ai localității, printre care și 350 de copii, care au acces sigur la instituțiile publice din sat.

Anterior, din cauza deteriorării în proporție de 90% a trotuarului, deplasarea populației spre instituțiile publice se făcea în mare parte pe partea carosabilă a drumului, lucru ce crea incomodități, îndeosebi pe timp de iarnă, atât a populației, cât și a participanților la trafic, astfel punându-se în pericol sănătatea și viața cetățenilor, îndeosebi a copiilor, care se deplasează spre școală și grădiniță. Un caz de mic accident a avut loc în iarna anului 2018, când un copil mic care se deplasa spre școală a fost lovit de un automobil care a derapat din cauza ghețușului.

Beneficiari

Beneficiarii practicii sunt 353 de copii, 570 de bătrâni, 76 de persoane cu cerințe special, alte categorii – 1 486 de cetățeni, dintre care 802 de femei și 684 de bărbați.

Rezultatele obținute

Cantitative

- S-au construit 1 263 metri pavaj cu suportul financiar din partea USAID.
- Programul „Comunitatea mea" – 466 metri de pavaj, iar 1 metru lățimea, contribuția administrației publice locale.
- Au acces spre instituțiile educaționale 353 copii, la instituțiile sociale/primărie, oficiul poștal, casă de cultură, biserică, casă de rugăciuni, magazinele din comună, punctele de colectare a laptelui.

Calitative

S-a schimbat aspectul estetic al satului. Siguranța vieții, siguranță în traficul rutier, condiții de circulație mai bune. Trotuarul este construit conform normelor stabilite. Mămicile pot în siguranță duce copii cu căruciorul la grădiniță. Bătrânii și persoanele cu cerințe speciale și mobilitate redusă au acces sigur. S-a îmbunătățit accesul către instituțiile educaționale, accesul către punctele de colectare a laptelui, accesul către instituțiile sociale economice, magazinele alimentare. Grație implementării acestui proiect nu s-a înregistrat nici un accident în care să fie implicate ființe umane.

Elementele inovatoare ale practicii

În Republica Moldova puține sate dispun de trotuare. Pentru satul Obreja Veche, renovarea trotuarelor este un eveniment, căci din cele 20 de comunități apelante la Programul „Comunitatea Mea", anume Obreja Veche a beneficiat de suport pentru a deveni mai aproape de necesitățile oamenilor.

Lecțiile învățate

Datorită implementării acestui proiect, angajații administrației publice locale, consilierii locali, dar și alți actori au avut posibilitatea de a participa la ateliere, instruiri și conferințe. După un program agreat, aceștia au fost instruiți pentru a obține abilitățile necesare pentru o guvernare eficientă. Cetățenii au fost informați despre modul în care autoritățile vor cheltui banii din bugetul local. Primarii au învățat să organizeze audieri publice și să consulte opinia cetățenilor vis-a-vis de problemele comunității.

X MODERNIZAREA TERENULUI DE SPORT ŞCOLAR AL SATULUI SIREŢI

CARTE DE VIZITĂ

Localitatea	**satul Sireţi**, raionul Străşeni
Regiunea de dezvoltare	Centru
Numărul de locuitori	6 500
Primar	Leonid Boaghi
Perioada de implementare a practicii	iunie 2021 – septembrie 2022
Bugetul total	3 719 575 lei
Finanţatori	Agenţia de Intervenţie şi Plăţi pentru Agricultură Liceul Teoretic Sireţi Consiliul raional Străşeni Administraţia publică locală
Actorii implicaţi	Primăria Sireţi, AO „Sireţenii de Pretutindeni”, Liceul Teoretic Sireţi, Consiliul raional Străşeni, Consiliul Local Sireţi, Agenţia de Intervenţie şi Plăţi pentru Agricultură, mass-media.

Sumar

Locuitorii satului Sireți din raionul Strășeni se bucură de un teren de sport modern, amenajat conform standardelor europene. Acesta include un teren artificial de mini baschet și volei și deja unul mai mare de fotbal, iar prin împrejurul la toate aceste stadioane a fost construită o pistă artificială de alergare.

Fiind sub aer liber și acces direct pentru toți locuitorii, dar în special pentru toți elevii liceului din sat, terenul se afla anterior într-o situație deplorabilă, pe teritoriul acestuia nefiind investit nici un leu de după independența țării. Respectiv, forma naturală pe care o primise și câteva investiții făcute în perioada sovietică au marcat această zonă până la această practică fără schimbări.

Timp de 30 de ani atât administrația locală, cât și administrația liceului nu au avut potențial financiar să dezvolte și să modernizeze această zonă care are un potențial enorm nu doar pentru școlari, dar și pentru toți locuitorii localității care ar putea veni în orice moment pentru practicarea sportului. Din cauza că și investiția ante-sovietică în terenul de sport nu a fost făcută calitativ, pe parcursul anilor apele pluviale și-au lăsat amprenta și au distrus și mai tare terenul, iar în urma unor ploi în sezon, terenul de sport nu poate fi practicat vreo cinci zile, din cauza apelor pluviale care nu aveau traseu pentru scurgere, iar evacuare lor se petrece în stil natural, prin evaporare, proces care durează foarte mult. Totodată în condițiile în care se atestă o nouă creștere demografică a localității și numărului de elevi la liceu, introducerea în programa școlară a diverselor tipuri de sport, cercuri sportive care sunt practicate cu mare sport de elevi, având și rezultate foarte bune an de an, necesitate modernizării terenului de sport a devenit și mai mare.

Proiectul a venit așadar cu soluții tehnice și economice privind situația creată, respectând documentele de politici naționale și locale, standardele naționale și normativele privind construcția terenurilor de sport pe teritoriul Republicii Moldova, soluții indicate în proiectul tehnic privind construcția complexului sportiv. Proiectul dat corespunde domeniului de intervenție a dezvoltării locale – crearea, îmbunătățirea și extinderea serviciilor locale de bază pentru populația rurală, inclusiv agrement și cultură.

Beneficiari

Beneficiarii direcți sunt tinerii satului Sireți care au acces gratuit și nelimitat la terenul de sport – 1 200 de tineri ai localității Sireți, locuitorii sectorului școlii – peste 1 500 locuitori, cei peste 680 de elevi ai Liceului Teoretic Sireți, peste 350 elevi ai școlii primare (în cadrul orele de educație fizică). Beneficiari indirecți sunt peste 6 500 de locuitori ai satului Sireți, copii, tineri, bărbați 49% și femei 51%,

diaspora satului Sireți când se reîntorc în localitate, oaspeți, turiști, participanți la competiții din alte localități.

Rezultatele obținute

Cantitative

- Au fost construite rigole pentru scurgerea apelor pluviale.
- Cinci canale de captare a apelor pluviale.
- Pista de alegare de 879 m^2.
- Teren de fotbal de 880 m^2.
- Teren de baschet de 364 m^2.
- Teren de volei de 312 m^2.
- Tribuna și dotări cu utilaje – poarta de fotbal, plasa de volei, de baschet etc.

Rezultate calitative

- Teritoriu dezvoltat echilibrat în mediul rural.
- Acces îmbunătățit la servicii și utilități publice de calitate pentru locuitori, dar și elevii liceului local.
- Complex sportiv construit pentru îmbunătățirea actului educațional în învățământul preuniversitar
- Cel puțin 650 de elevi cu acces la terenul modernizat.
- 20% (circa 600 000 mii lei) contribuție colectată din partea unității administrativ-teritoriale la proiect.
- Cel puțin două articole/reportaje publice în mas-media națională.
- Un proiect tehnic elaborat și implementat.
- Cel puțin trei rapoarte elaborate și prezentat către AIPA.
- Grad sporit de atractivitate a instituțiilor de învățământ din mediul rural.
- Mod sănătos de viața pentru toți locuitorii promovat.

Impact economic –Modernizarea terenului de sport va avea impact economic pentru primărie și liceu prin faptul că odată construit va trebuie menținut și nu va fi necesare identificarea surselor financiare pentru construcție, dar exclusiv pentru mentenanță, ceea ce e mult mai mic ca și costuri.

Impact social – Ridicarea calității vieții si asigurarea dezvoltării ascendente durabile a localității. Localitate mai amenajată și mai îngrijită din punct de vedere a spațiilor verzi/teren de sport. Teren de sport mai calitativ și mentenanță continuă sporită. Atractivitatea mai mare pentru Liceul teoretic Sireți.

Elementele inovatoare ale practicii

Practica este deosebită prin faptul că este o practică pionier în care sunt prezente toate puterile publice (Administrația publică centrală – AIPA, administrația publică locală de nivelul II – Consiliul raional Strășeni și Administrația publică locală de nivelul I – Primăria/Consiliul/Liceul), care au rezolvat problema terenului de sport școlar. Prin atragerea acestor investiții, comunitatea a reușit să rezolve o problemă mare și foarte veche la care timp de 30 de ani nu a atras nimeni atenția.

Lecțiile învățate

Lecțiile învățate din această practică sunt mai multe, însă cele mai importante țin de lecția privind colaborarea dintre instituții/autorități. Acest principiu al colaborării, comunicării, tratat frumos și respectuos între instituții poate da rezultate frumoase pentru beneficiarii principalii – contribuabilii țării. Doar prin consolidarea eforturilor putem obține rezultate frumoase și realiza proiecte de calitate pentru diverse categorii de populație.

XI MODERNIZAREA PIEȚEI AGROALIMENTARE, REGIONALE ŞI TRANSFRONTALIERE

CARTE DE VIZITĂ

Localitatea	**satul Slobozia Mare**, raionul Cahul
Regiunea de dezvoltare	Sud
Numărul de locuitori	5 734
Primar	Valentina Carastan
Perioada de implementare a practicii	2020 – 2021
Bugetul total	3 876 399 lei
Finanțatori	PNUD prin programul „Migrație și Dezvoltare Locală - II” (Guvernul Elveției) Programul „DAR 1+3” Diaspora Acasă Reușește (Guvernul Republicii Moldova) Administrația publică locală Consiliul raional Cahul Comunitatea locală
Actorii implicați	Asociația băștinașilor „Baștina Mea-Slobozia Mare”, Gospodăria țărănească „Brovcenco Valeriu”, Î.M. „ACVA Slobozia Mare”, PNUD Moldova, Guvernul Republicii Moldova, administrația publică locală de nivelul I și II, agenții economici, producătorii locali și regionali, comunitatea

Sumar

Satul Slobozia Mare din raionul Cahul se mândrește cu una dintre cele mai mari piețe din sudul Republicii Moldova și singura care este deschisă șapte zile din șapte. Fiind o piață transfrontalieră, locuitorii din regiune, dar și din România pot cumpăra de aici lapte și brânzeturi, carne proaspătă, legume și fructe, cereale și nuci, produse din piele și blană, articole de artizanat, toate produse de cei peste 100 de antreprenori și gospodari din localitate.

Modernizarea pieței agroalimentare regionale și transfrontaliere are un efect benefic asupra dezvoltării economiei localității Slobozia Mare. Producătorii locali și cei din satele învecinate au condiții bune, adecvate pentru comercializarea produselor agroalimentare locale. Prin implementarea acestui proiect sunt susținuți toți slobozenii, doritori de a crește producție agricola locală, meșterii populari, apicultori, chiar și SA „Fabrica de Vinuri Slobozia Mare", care a arendat o căsuță rustica pentru vinderea vinului îmbuteliat în sticle. În special, sunt create condiții optime, conform cerințelor ANSA în hala pentru crescătorii de animale, care comercializează carne și produse lactate. S-au creat condiții adecvate de munca pentru 100 de producători locali și condiții calitative pentru consumatori și toate persoanele care vin să facă cumpărături. Modernizarea pieței a adus la mărirea bugetului local.

Tradiția de 30 ani de funcționare a pieței au transformat piață din Slobozia Mare în piață regională, fiindcă aici se comercializează și se procură produse agricole și locuitori din satele vecine – Văleni, Cîșlița Prut, Giurgiulești și Brînza. Tot mai des fac cumpărături și cetățenii din România și Ucraina, produsele locale fiind considerate produse eco.

Beneficiari

Beneficiari direcți sunt populația localității Slobozia Mare, cei peste 5 000 de locuitori, din satele vecine și de pe teritoriul Luncii Prutului de Jos, de unde populația se bucură de serviciile pieței modernizate, la fel și peste 100 de producători locali care își comercializează producția de zeci de ani la piața din Slobozia Mare.

- Cel puțin doi meșteri populari (un meșter în prelucrarea artistică a pieilor de oaie și un meșter popular în croșetat), care comercializează produsele în căsuțele rustice din piață.
- 12 familii crescători de animale, din care 12 bărbați și 12 femei, din ei: 20 persoane adulte și patru tinere.
- 300 de cumpărători zilnic satisfăcuți de condițiile și calitatea produselor procurate, atât locali, cât și regionali și transfrontalieri.
- Șapte beneficiari și-au înregistrat oficial afacerile și au accesat fonduri europene în cadrul GAL „Lunca Prutului de Jos".
- Diaspora care are posibilitatea să procure și să se bucure de produse calitative de acasă procurate de rude și transmise peste hotare.
- Vizitatorii și turiștii, care au posibilitatea să procure produse cu gust de Slobozia Mare.

Rezultatele obținute

Cantitative

- Peste 20 de producători locali au condiții adecvate de comercializare a produselor de carne și lapte în cadrul halei agroalimentare, aceasta va duce la creșterea securității alimentare și micșorarea tensiunilor cu ANSA.
- Peste 25 producători locali din localitate și satele vecine dispun de condiții bune pentru vânzarea produselor agricole locale în cadrul pavilionului cu tarabe.
- Cinci comercianți locali își găzduiesc afacerile în cadrul celor cinci gherete comerciale instalate pe teritoriul pieței.
- Pentru circa 20 producători locali sunt asigurate condiții de parcare în piață de vânzare din mijloace de transport.
- Cel puțin 5 000 locuitori din sat și satele vecine săptămânal au condiții de acces adecvate și nepericuloase către piață grație construcției unei căi de acces laterale spre piață și decongestionării traficului de la traseul central.
- Cel puțin 10 comercianți și producători locali sunt încurajați de a se înregistra și activa ca persoană cu statut legal, fiind susținuți în procesul de înregistrare a afacerilor.

- Create două noi locuri de muncă în piață: administrator și întreținător piață.
- Este promovată asocierea crescătorilor de animale și a apicultorilor pentru creșterea veniturilor.

Implementarea proiectului a presupus construcția unei infrastructuri moderne a pieței agroalimentare constituită din:

- Cinci căsuțe rustice pentru comercializarea produselor locale (prin sinergie cu proiectul „DAR 1+3").
- Cinci căsuțe rustice pentru comercializarea produselor industriale și locale.
- Pavilionul comercial unde sunt create locuri de vânzare pentru circa 20-25 producători locali și din satele vecine.
- Hala comercială pentru vânzarea produselor alterabile: carne, lapte ouă, brânzeturi ș.a., unde sunt asigurate locuri de vânzare pentru circa 25 producători locali. În hală este construit laboratorul de analize a produselor comercializate, WC de interior, servicii de apă și canalizare.
- A fost construită infrastructura de acces-drumul de acces, aleea de intrare.
- Asigurată pavarea pe întreg teritoriu al pieței, inclusiv este organizată o zonă unde produsele se vând din camioane și automobile (păsări vii, cerealiere etc).
- Amenajată zona de colectare a deșeurilor din piață.
- Piața este asigurată cu supraveghere video.
- Peste 20 de producători.

Calitative

- Piaţă agroalimentară modernizată şi realizată în stil rustic a devenit mai atractivă în microregiune şi spaţiul transfrontalier.
- Sporirea gradului de securitate alimentară prin oferirea condiţiilor regulamentare de comerţ şi desfacere a mărfii, a oferit servicii de certificare de producător şi certificare de inofensivitate alimentară prin conlucrarea şi cooperarea cu serviciile de alimentare publică şi cu ANSA.
- A crescut numărul producătorilor agricoli atraşi în piaţă să realizeze produsele locale şi interesul pentru activitatea agricolă.
- A crescut veniturile unor familii din localitate şi calitatea vieţii populaţiei.
- A fost consolidat sectorul economic local prin creşterea veniturilor în bugetul local din taxele de piaţă, patente, taxe pentru parcare şi alte tipuri de servici şi plăţi, fiind micşorată vulnerabilitatea şi dependenţa administraţiei publice locale de fondurile externe.
- A crescut gradul de satisfacţie al cumpărătorului local, regional şi transfrontalier faţă de produsele procurate şi calitatea serviciilor din piaţă.
- A sporit securitatea alimentară şi starea de sănătate a populaţiei din localitate şi microregiune.
- Se promovează potenţialul turistic local.
- S-a îmbunătăţit aspectul estetic şi ecologic al centrului satului – uliţa mare, unde este amplasată piaţa.
- S-au mobilizat băştinaşii slobozeni în jurul unei cauze comune, aceasta coagulând localitatea.
- Băştinaşii din afara localităţii au devenit mai informaţi despre treburile publice de acasă şi a crescut interesul pentru sprijinirea dezvoltării localităţii de baştină.
- A fost diminuat nivelul migraţiei populaţiei şi a crescut interesul de a locui în Slobozia Mare.

Elementele inovatoare ale practicii

Caracterul inovativ al proiectului este asigurat prin însăşi conceptul pieţei rustice, rurale, agroturistice, care integrează aspectul de modernizare a pieţei agroalimentare cu conectarea la conceptul de dezvoltare a turismului în localitate. Piaţa agroalimentară se încadrează perfect în lista atracţiilor turistice locale, devenind o piaţă agroturistică.

Chiar de la intrare este instalată o poartă masivă din lemn numită „Poarta Belşugului", frumos ornamentată cu elemente tradiţionale reprezentative localităţii şi zonei. Apoi, urmează primele cinci căsuţe rustice, unde îşi vând produsele apicultorii, produse de panificaţie, meşterii populari, creşcătorii de flori şi fabrica de vinuri Slobozia Mare. Pe teritoriului pieţei este amplasat un panou informativ din lemn, care ghidează turiştii spre locurile frumoase din localitate.

Soluţia identificată şi aplicată la Slobozia Mare este rezonabilă şi amplificată prin avantajele de amplasare a pieţei la traseul naţional R 34, în imediata apropiere a punctelor internaţionale de trecere a frontierei cu România şi Ucraina, existenţa resurselor naturale valoroase ce atrag turiştii şi tradiţiile de funcţionare a pieţei de mai bine de trei decenii.

Lecţiile învăţate

În cadrul acestui frumos proiect, administraţia locală a învăţat să comunice cu sectorul de business din Slobozia Mare, să susţină micii producători, să contribuie la dezvoltarea economiei locale. Tot în acest proiect administraţia locală a înţeles că este important ca în continuare să promoveze şi turismul local, fiindcă atunci piaţa va fi valorificată şi mai mult în aceste scopuri.

XII REUTILAREA CAZANGERIEI EXISTENTE ŞI REŢELELOR DE ÎNCĂLZIRE LA LICEUL TEORETIC VARNIŢA

CARTE DE VIZITĂ

Localitatea	**satul Varniţa**, raionul Anenii Noi
Regiunea de dezvoltare	Centru
Numărul de locuitori	5 107
Primar	Alexandr Nichitenco
Perioada de implementare a practicii	mai 2021 – noiembrie 2021
Bugetul total	1 299 951 lei
Finanţatori	USAID şi IREX Administraţia publică locală Consiliul raional Anenii Noi
Actorii implicaţi	Liceul Teoretic Varniţa, Consiliul raional Anenii Noi, donatorii – USAID, IREX

Sumar

Liceul Teoretic din satul Varniţa, raionul Anenii Noi beneficiază de un sistem de încălzire renovat. Cu suportul USAID au fost renovate centrala termică şi reţelele de încălzire a liceului. Astfel, în perioada rece a anului, peste 400 de elevi, cadrele didactice şi personalul auxiliar beneficiază de condiţii mai bune pentru educaţie în incinta instituţiei.

La Liceul Teoretic din Varniţa îşi fac studiile 365 de elevi (174 de fete şi 191 de băieţi) şi 46 de angajaţi (38 de femei şi opt bărbaţi), dintre care 120 copii şi 12 angajaţi sunt din oraşul Bender. În ospătăria liceului sunt alimentaţi şi 38 copii în situaţie de risc (22 de băieţi şi 16 fete), beneficiarii de la Centrul comunitar multifuncţional „Asclepio" Liceul a fost construit în anul 1970, are trei blocuri, tot atunci a fost montată şi reţeaua de încălzire.

Sistemul de încălzire a fost unul vechi, avariat, neeficient şi conectat la 3 centrale termice separate, care lucrau la capacitare maxima, cu cheltuieli exagerate suplimentare de gaze naturale si electricitate, aproximativ cu 20-25% mai mult decât ar trebui. În liceu pe timp de iarnă a fost frig, coridoarele nu se încălzeau, se mărise numărul de îmbolnăviri în rândul elevilor şi angajaţilor. Sala sportivă, ospătăria şi unele clase mucegăiau din cauza diferenţei de temperatură, iar copii erau alergici. Îmbunătăţirea condiţiilor pentru petrecerea procesului instructiv-educativ şi social la Liceul Teoretic Varniţa şi minimalizarea cheltuielilor folosite pentru energie termică pe perioada rece a anului prin reutilarea cazangeriei existente şi reţelelor de încălzire la Liceul Teoretic Varniţa, a fost scopul de baza al proiectului dat.

În cadrul proiectului s-au realizat lucrări de reutilare a cazangeriei liceului cu cazane performante şi moderne pe gaze naturale, s-a schimbat tot sistemul vechi de încălzire la toate trei blocuri, s-au instalat calorifere performante, economice, ecologice. De asemenea, comunitatea a participat la toate activităţile, instruirile organizate de Programul „Comunitatea mea" pentru angajaţii Primăriei Varniţa pe diferite domenii: contabilitate, bugetare participativă, tematice cadastrale şi funciare. Participativ a fost actualizată Strategia socio-economică de dezvoltare

a satului Varniţa şi elaborat Conceptul de dezvoltare a turismului local a satului Varniţa.

În urma implementării liceul are un sistem de încălzire eficient, o centrală termică modernă eficientă, condiţii bune pentru copii şi angajaţi, s-a micşorat numărului de îmbolnăviri în rândul elevilor şi angajaţilor, surse financiare economisite, care au permis procurarea de material didactic sau sportiv. Copii sunt prezentul şi viitorul societăţii.

Beneficiari

Beneficiarii direcţi ai proiectului sunt elevii şi angajaţii Liceului Teoretic şi copiii în situaţie de risc de la Centrul comunitar multifuncţional „Asclepio" – 450 de persoane. Beneficiarii indirecţi ai proiectului sunt toţi locuitorii satului Varniţa – 5 107 de cetăţeni.

Rezultatele obținute

Cantitative:

- Un sistem de încălzire nou, eficient.
- Centrală termică modernă, eficientă cu randament mare cu până la –40%, care a micşorat cheltuielile pentru încălzire.
- Cu 80% s-a micşorat numărul îmbolnăvirilor în rândul elevilor şi angajaţilor pe timp de iarnă la liceu, în comparaţie cu anii precedenţi.
- 100% de copii beneficiază de antrenamentele în cadrul secţiilor sportive, inclusiv şi copii alergici.

Calitative:

- Îmbunătăţirea procesului educaţional, confort termic în liceu pe timp de iarnă.
- Îmbunătăţirea procesului de deservire a cazanelor şi sistemului de încălzire pentru operatorii de cazane.
- Din economiile la buget s-au procurat material didactic, mobilier, inventar sportiv pentru activităţile educaţionale.

Elementele inovatoare ale practicii

Un element inovator în cadrul proiectului a fost crearea grupului de lucru comunitar, constituit din 25 de persoane, locuitori ai satului Varniţa. Scopul acestuia a fost de a supraveghea implementarea proiectului. În cadrul proiectului participativ s-a elaborat planul pentru asigurarea supravegherii de către cetăţeni a implementării

proiectului: „Reutilarea cazangeriei existente și rețelelor de încălzire la Liceul Teoretic Varnița”. S-a elaborat programul de activitate și regulile de organizare ale grupului de lucru. Acest grup a participat la organizarea achizițiilor publice, la monitorizarea lucrărilor de construcție, la ședințele de lucru ale primăriei, la recepțiile de la finisarea lucrărilor. La moment, grupul în cauză monitorizează implementarea planului de asigurare a sustenabilității proiectului. Pentru asigurarea transparenței proiectului și promovării lui, grupul de lucru s-a divizat pe subgrupe și au adus la cunoștință locuitorilor satului Varnița mersul lucrărilor și beneficiile proiectului. La ședința de totalizare, locuitorii au avut ocazia să se expună privitor la implementarea proiectului – puncte tari, puncte slabe, sugestii referitor la implicarea cetățenilor și pe viitor, la implementarea proiectelor de Primăria Varnița.

Satul Varnița este o localitate specifică, cu multitudinile de probleme de ordin social, de infrastructură, economică și plus la toate și politică. Pe ordinea a de zi a administrației locale se regăsesc de toate, clar că pentru a determina care sunt cele mai prioritare, le determinăm împreună cu reprezentanții comunității. În primul rând, aceasta este elaborarea participativă a planului strategic al localității. Crearea grupului de lucru din 25 de membri, persoane din diferite pături sociale, gen, vârstă, profesie are un impact major pentru dezvoltare comunitară locală.

Lecțiile învățate

Lecțiile învățate după implementarea proiectului:

- Parteneriatul este cheia succesului.
- Implicarea beneficiarilor în toate activitățile proiectului duce la realizarea lui cu succes, și la asigurarea durabilității lui.
- Comunicarea eficientă și continuă pe durata proiectului cu toate părțile implicate are o mare importanță la realizarea cu succes a activităților și la soluționarea problemelor apărute pe parcurs.
- Prin eforturi comune se realizează lucruri frumoase și utile.
- Inițiativele parvenite de la cetățeni să fie luate în calcul și susținute de administrația publică locală.
- Orice proiect realizat în localitate este o lecție învățată.

REPARTIZAREA REGIONALĂ A CELOR MAI BUNE PRACTICI

Programul Bunelor Practici ale Autorităților Publice Locale din Republica Moldova

2020 – 2022

Regiunea NORD

Municipiul Bălți

Nr.	Localitatea	Titlul bunei practici
1	Municipiul Bălți	Implementarea voluntariatului în activitatea administrației publice locale
2	Municipiul Bălți	Programul municipal de granturi pentru organizațiile de tineret și a concursului municipal de proiecte pentru grupurile de inițiativă ale tinerilor

Raionul Drochia

Nr.	Localitatea	Titlul bunei practici
1	Orașul Drochia	Reparația căilor de acces în curțile blocurilor multietajate
2	Orașul Drochia	Îmbunătățirea serviciilor de aprovizionare cu apă în orașul Drochia
3	Satul Țarigrad	Amenajarea stadionului sătesc prin implicarea comunitară

Raionul Edineț

Nr.	Localitatea	Titlul bunei practici
1	Satul Viișoara	Eficientizarea energetică a grădinițelor din satele Corpaci și Viișoara, raionul Edineț

Raionul Fălești

Nr.	Localitatea	Titlul bunei practici
1	Comuna Obreja Veche	Reabilitarea trotuarelor din satul Obreja Veche

Raionul Floreşti

Nr.	Localitatea	Titlul bunei practici
1	Oraşul Floreşti	Bugetarea participativă în oraşul Floreşti

Raionul Glodeni

Nr.	Localitatea	Titlul bunei practici
1	Satul Ciuciulea	Valorificarea oportunităţilor locale pentru transformarea cu suportul băştinaşilor a satului Ciuciulea într-o localitate pro – business

Raionul Sîngerei

Nr.	Localitatea	Titlul bunei practici
1	Comuna Ciuciuieni	Construcţia şi amenajarea gardului la cimitir
2	Comuna Ciuciuieni	Crearea unei zone de agrement în „Parcul Generaţiilor” din localitate
3	Comuna Iezărenii Vechi	Amenajarea pieţei din satul Iezărenii Vechi
4	Comuna Iezărenii Vechi	Parcul „Leagănul copilăriei”

Regiunea CENTRU

Raionul Anenii Noi

Nr.	Localitatea	Titlul bunei practici
1	Oraşul Anenii Noi	Ghişeul unic şi E-cancelaria
2	Satul Gura Bîcului	Programul de bugetare participativă-element de fortificare a cetăţeniei active
3	Satul Roşcani	„Împădurim Roşcani”
4	Comuna Teliţa	Construcţia unei pieţe agricole pentru asigurarea securităţii alimentare a populaţiei din satul Teliţa
5	Satul Varniţa	Reutilarea cazangeriei existente şi reţelelor de încălzire la Liceul Teoretic Varniţa

Raionul Călăraşi

Nr.	Localitatea	Titlul bunei practici
1	Satul Bravicea	Îmbunătăţirea factorilor de mediu prin acţiuni comunitare bazate pe un parteneriat eficient între APL Bravicea şi femeile cu iniţiativă din localitate
2	Oraşul Călăraşi	Izolarea termică a Şcolii Sportive Specializate de Rezerve Olimpice din oraşul Călăraşi
3	Oraşul Călăraşi	Eficientizarea iluminatului public stradal „Licurici în inima Codrilor”
4	Consiliul raional Călăraşi	Îmbunătăţirea atractivităţii turistice prin conservarea patrimoniului cultural şi istoric dintre Consiliul raional Călăraşi şi comuna Miroslava, judeţul Iaşi, România
5	Muzeul de Istorie şi Etnografie „Dumitru Scvorţov-Russu” din oraşul Călăraşi	Centrul de Informare Turistică Călăraşi
6	Muzeul de Istorie şi Etnografie „Dumitru Scvorţov-Russu” din oraşul Călăraşi	Reabilitarea Cimitirului Evreiesc – destinaţie turistică de secole
7	Muzeul de Istorie şi Etnografie „Dumitru Scvorţov-Russu” din oraşul Călăraşi	Dezvoltarea, salvgardarea şi valorificarea obiectivului cultural-turistic „La Cavouri”

Municipiul Chişinău

Nr.	Localitatea	Titlul bunei practici
1	Satul Budeşti	„Uniţi pentru Ucraina, uniţi pentru pace”
2	Satul Budeşti	„Sport şi agrement - identitatea satului Budeşti”
3	Satul Budeşti	Lucrări de amenajare a trotuarelor localităţii în cadrul traseului turistic „În vacanţă la Budeşti”
4	Satul Ghidighici	Construcţia reţelei de canalizare din str. D. Cantemir, Ştefan cel Mare şi Victoriei din satul Ghidighici
5	Oraşul Sîngera	Emisiunea de obligaţiuni municipale ca măsură de sporire a autonomiei locale

Raionul Criuleni

Nr.	Localitatea	Titlul bunei practici
1	Comuna Boşcana	„Informează, abilitează şi acţionează. Societatea civilă pentru o mai bună guvernanţă bugetară în Moldova”
2	Comuna Boşcana	„Prietenia şi caritatea nu cunoaşte hotare”

Raionul Hînceşti

Nr.	Localitatea	Titlul bunei practici
1	Comuna Drăguşenii Noi	Îmbunătăţirea condiţiilor de trai şi muncă în comuna Drăguşenii Noi prin achiziţionarea unui tractor cu utilaje pentru lucrări publice
2	Municipiul Hînceşti	Sisteme regionale „Apă-Canal” – Garanţia sănătăţii noastre
3	Satul Logăneşti	Amenajarea zonei de agrement „Vatra satului - Izvor de odihnă şi cultură”

Raionul Ialoveni

Nr.	Localitatea	Titlul bunei practici
1	Oraşul Ialoveni	Aleea Tinerilor
2	Oraşul Ialoveni	Un teren sportiv - pentru un oraş sănătos!
3	Oraşul Ialoveni	Parcul Inspectoratului General de Carabinieri
4	Comuna Mileştii Mici	Turismul rural ca la ţară
5	Comuna Mileştii Mici	Dezvoltarea infrastructurii în comuna Mileştii Mici
6	Comuna Ruseştii Noi	Implicare pentru bunăstare
7	Comuna Ruseştii Noi	Socializare şi implicare prin transparenţă

Raionul Nisporeni

Nr.	Localitatea	Titlul bunei practici
1	Oraşul Nisporeni	Crearea traseului de drumeţie al Moldovei centrale „Nisporeni – Dealul Bălăneşti”

Raionul Străşeni

Nr.	Localitatea	Titlul bunei practici
1	GAL „Bazinul Lacului Ghidighici”	Dezvoltarea sustenabilă a regiunii – 2020
2	GAL „Plaiul Codrilor”	Implicarea aduce dezvoltarea 2021 -2022

3	Satul Sireţi	„Apel la umanitate! Solidari cu Ucraina”
4	Satul Sireţi	Modernizarea terenului de sport şcolar al satului Sireţi
5	Municipiul Străşeni	Municipiul Străşeni începe transformarea digitală printr-o aplicaţie de relaţionare smart cu locuitorii - City Health
6	Municipiul Străşeni	Coasem IE la Străşeni, şezătoarea AO „Mândria Basarabiei”
7	Satul Vorniceni	Solidaritate comunitară pentru dezvoltare locală: ONG „Terra-1530” – Primăria Vorniceni sau despre termoizolarea faţadelor grădiniţei de copii nr.1 din Vorniceni şi eficienţa energetică
8	Satul Vorniceni	Crearea a două „generatoare” de servicii de turism

Raionul Şoldăneşti

Nr.	Localitatea	Titlul bunei practici
1	Satul Cobîlea	Amenajarea Muzeului satului Cobîlea
2	Satul Cobîlea	Amenajarea pensiunii turistice„Popasul lui Ştefan”
3	Comuna Rogojeni	Ajutorarea vârstnicilor din satul Rogojeni

Raionul Teleneşti

Nr.	Localitatea	Titlul bunei practici
1	Oraşul Teleneşti	Tabăra de odihnă interactivă pentru copii „Bibcampingul curioşilor-2022”

Raionul Ungheni

Nr.	Localitatea	Titlul bunei practici
1	Oraşul Cornești	Mobilizând comunitatea, reparăm terenul sportiv pentru un sport de egalitate
2	Oraşul Cornești	Aleea Egalităţii din oraşul Cornești
3	Comuna Mănoileşti	„Femei şi bărbaţi informaţi şi implicaţi – localitate prosperă”
4	Comuna Mănoileşti	„Tineri informaţi, instruiţi şi implicaţi - comună dezvoltată şi prosperă”

Regiunea SUD

Raionul Cahul

Nr.	Localitatea	Titlul bunei practici
1	Satul Vadul lui Isac	„Participare prin educaţie”
2	Satul Vadul lui Isac	„Împreună cu tata şi cu mama, învăţăm să fim mai buni”
3	Satul Slobozia Mare	Slobozenii -solidari cu ucrainenii!
4	Satul Slobozia Mare	Modernizarea pieţei agroalimentare, regionale şi transfrontaliere

Raionul Cantemir

Nr.	**Localitatea**	**Titlul bunei practici**
1	Oraşul Cantemir	Consolidarea infrastructurii de alimentare cu apă şi sanitaţie în zonele rurale prin evacuarea în siguranţă a apelor uzate în oraşul Cantemir (DevRAM), partea II
2	Satul Capaclia	„Capaclia mai conştientă, Capaclia mai curată”
3	Comuna Pleşeni	„Copii fericiţi acasă”

Raionul Căuşeni

Nr.	**Localitatea**	**Titlul bunei practici**
1	Oraşul Căuşeni	Integrarea socială a refugiaţilor ucraineni
2	Comuna Ucrainca	Lucrări civile în grădiniţa de copii

Raionul Ceadîr-Lunga

Nr.	**Localitatea**	**Titlul bunei practici**
1	Municipiul Ceadîr-Lunga	Consolidarea bunei guvernări prin introducerea tehnologiilor informaţionale, promovarea transparenţei şi incluziunii sociale în sudul Moldovei
2	Satul Chiriet-Lunga	Construcţia unei porţiuni de drum în satul Chiriet-Lunga
3	Satul Copceac	Abilitarea refugiaţilor din Ucraina prin solidaritatea şi sprijinul comunităţii locale şi al diasporei
4	Satul Gaidar	Restaurarea morii de vânt în satul Gaidar

Raionul Cimişlia

Nr.	Localitatea	Titlul bunei practici
1	Oraşul Cimişlia	Festivalul „Mioriţă Laie-Bucălaie”
2	Oraşul Cimişlia	Promovarea potenţialului turistic al oraşului Cimişlia prin instalarea indicatoarelor turistice şi stradale
3	Satul Selemet	Valorificarea potenţialului turistic prin amenajarea şi dezvoltarea obiectivelor turistice locale
4	Satul Selemet	Consolidarea şi mobilizarea societăţii civile, partenerilor de dezvoltare şi diaspora în susţinerea persoanelor refugiate din Ucraina

Raionul Leova

Nr.	Localitatea	Titlul bunei practici
1	Satul Filipeni	Achiziţionarea utilajelor mecanizate pentru salubrizarea eficientă a localităţii Filipeni
2	Satul Filipeni	Reabilitarea iluminatului stradal în satul Filipeni: Siguranţă şi inovare prin iluminare eficientă şi protejarea mediului ambiant

Raionul Ştefan Vodă

Nr.	Localitatea	Titlul bunei practici
1	Satul Căplani	Crearea Centrului turistic „Porţile Raiului”
2	Satul Copceac	Construcţia drumurilor locale şi instalarea limitatoarelor de viteză din satul Copceac
3	Satul Copceac	Construcţia trotuarului din preajma bisericii, dar şi amenajarea aleii cu brazi din preajma străzii centrale

Raionul Taraclia

Nr.	Localitatea	Titlul bunei practici
1	Oraşul Taraclia	Reabilitarea infrastructurii rutiere şi amenajarea spaţiilor verzi, precum şi asigurarea spaţiilor pentru circulaţia pietonală
2	Comuna Vinogradovca	„Păşim veseli împreună!”
3	Comuna Vinogradovca	Îmbunătăţirea condiţiilor de dezvoltare şi educaţie a copiilor de la grădiniţa din satul Ciumai

TOTAL: 84 bune practici din 57 de comunităţi

IDIS „Viitorul” reprezintă o instituție de cercetare, instruire şi inițiativă publică, care activează pe o serie de domenii legate de: analiza economică, guvernare, cercetare politică, planificare strategică şi management al cunoştințelor. IDIS activează în calitate de platformă comună care reuneşte tineri intelectuali, preocupați de succesul tranziției spre economia de piață şi societatea deschisă în Republica Moldova.

Institutul pentru Dezvoltare şi Inițiative Sociale (IDIS) „Viitorul” este succesorul de drept al Fundației Viitorul, şi păstrează în linii mari tradițiile, obiectivele şi principiile de acțiune ale fundației, printre care se numără: formarea de instituții democratice şi dezvoltarea unui spirit de responsabilitate efectivă printre oamenii politici, funcționari publici şi cetățenii țării noastre, consolidarea societății civile şi spiritul critic, promovarea libertăților şi valorilor unei societăți deschise, modernizate şi pro-europene.

Biblioteca IDIS „Viitorul”

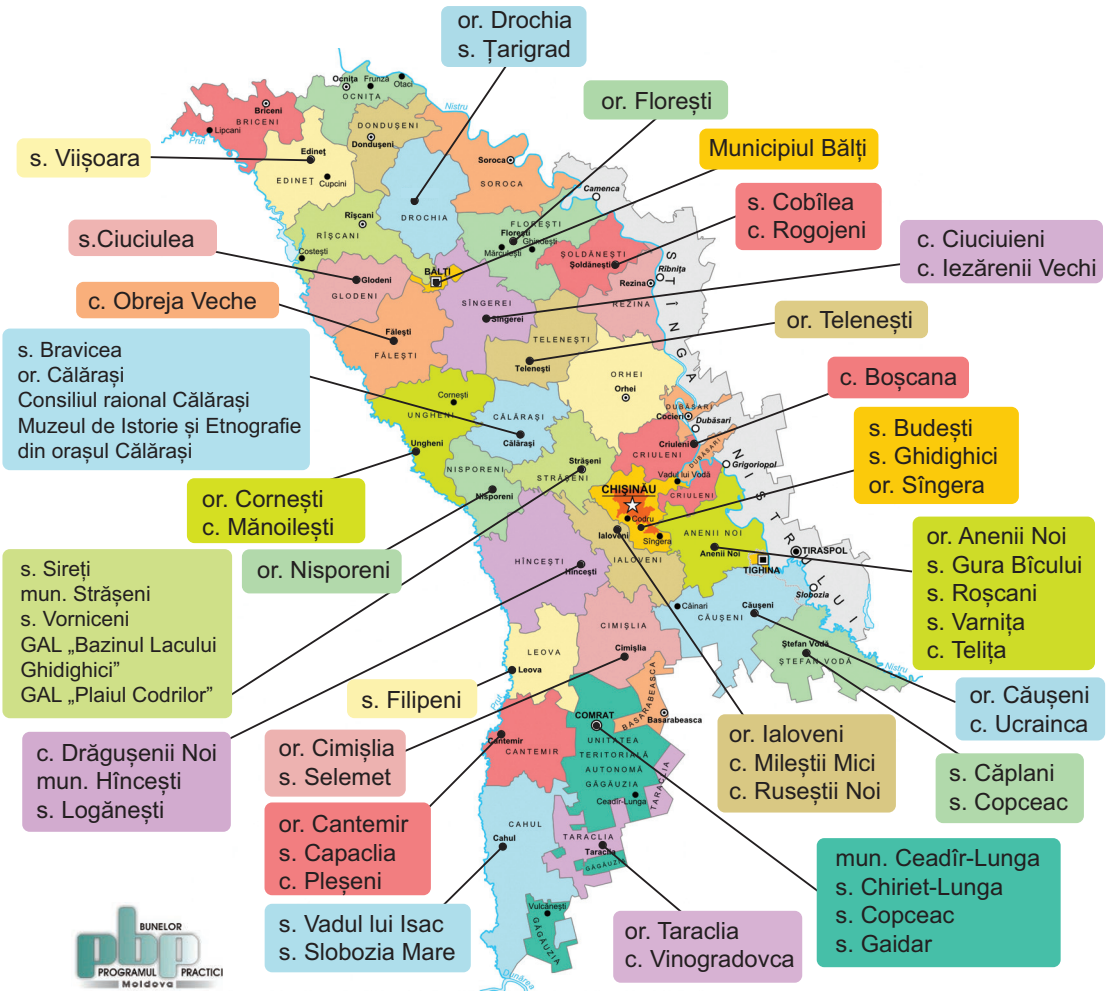

Institutul pentru Dezvoltarea
şi Inițiative Sociale (IDIS) „Viitorul”

str. Iacob Hâncu 10/1, Chişinău
MD-2005 Republica Moldova

373 / 22 221844 tel
373 / 22 245714 fax

office@viitorul.org
www.viitorul.org